

Møteinnkalling

Fylkesutvalget

Dato: 10.02.2026
Tid: 10:30
Sted: Fylkeshuset

Medlemmene innkalles med dette til møtet. Varamedlemmer innkalles etter nærmere beskjed.

Eventuelle forfall bes snarest meldt til politisk sekretariat på e-post:
politisk.sekretariat@agderfk.no

Representanter som mener seg inhabile i en sak, bes melde fra på forhånd.

Møtet i fylkesutvalget går i videopptak og kan følges via direktesending:
[Nett-TV fra politiske møter - Agder fylkeskommune](#)

Agenda:

Kl. 10:30 Møtestart/opprop
Kl. 10:35 Behandling av ordinære saker
Kl. 12:00 Lunsj
Kl. 12:00 Behandling av saker fortsetter
Ca. kl. 17:00 Møteslutt

Saksliste

Side

Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

Saker til behandling

<u>1/26</u>	Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold - fastsettelse av planprogram	5
<u>2/26</u>	Ett felles regelverk for TT	12
<u>3/26</u>	Økonomisk situasjon for kollektivtransporten og forslag om endret økonomisk ramme	19
<u>4/26</u>	Endring i budsjett 2026	26
<u>5/26</u>	Aust-Agder-museum og arkiv IKS - revisjon av selskapsavtale - høring	30
<u>6/26</u>	Innføring av ny tannklinikkstruktur for tannhelsetjenesten i Agder	35
<u>7/26</u>	Handlingsprogram 2027-2030 til Regionplan Lister 2030 - høring og offentlig ettersyn	47
<u>8/26</u>	Tvedestrand kommune - Uttalelse til høring av kommuneplanens arealdel	51
<u>9/26</u>	Grimstad kommune - Uttalelse med innsigelse til reguleringsplan for Flade Rivingen	62
<u>10/26</u>	Forprosjektrapport Agder Arena og veien videre	68
<u>11/26</u>	Arendal kommune - Detaljregulering - Arendal Bryggeri, Stoa - uttalelse til planforslag	81
<u>12/26</u>	Lyngdal kommune - Detaljregulering for Kirkeveien 49 - offentlig ettersyn - uttalelse med innsigelse	92
<u>13/26</u>	Oppnevning av politisk arbeidsgruppe til utarbeiding av forslag til en justert politisk organisering for perioden 2027 - 2031	99
<u>14/26</u>	Sirdal kommune - uttalelse til kommuneplanen samfunnsdel	101
<u>15/26</u>	Vern av skog knyttet til Søgne videregående skole	105
<u>16/26</u>	Forespørsel om erstatning i følge med stenging av fv. 42 Blakstadkleiva	109
<u>17/26</u>	Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO) 2026: høringssvar, foreslått utvidelse av TFO-området nær Farsund	113

18/26	Svar til KS debatthefte 2026 - Tid for taktskifte	117
19/26	Suppleringsvalg til rådet for likestilling, inkludering og mangfold	127

Orienteringssaker

1/26	Kristiansand kommune - innsigelse til kommuneplanens arealdel 2023 - 2035 - avgjørelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet	130
2/26	Bompenger E39 - orientering om Statens vegvesens anbefaling til Samferdselsdepartementet	131
3/26	Justeringsavtaler inngått i 2025	133

Eventuelt

Kristiansand, den 06.02.2026

*Arne Thomassen
Fylkesordfører*

Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

Saker til behandling

1/26 Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold - fastsettelse av planprogram

Arkivsak-dok.	25/15366-32
Saksbehandler	Christina Kvernevik

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkeseldrerådet	26.01.2026	4/26
2 Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder	27.01.2026	3/26
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder	28.01.2026	4/26
4 Ungdommens fylkesutvalg 2026	29.01.2026	4/26
5 Fylkesutvalget	10.02.2026	1/26
6 Fylkestinget	24.02.2026	5/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkestinget fastsetter planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) etter plan – og bygningsloven § 8-3, med de endringene som er foreslått og vurdert gjennom høringsprosessen

Fylkeseldrerådet har behandlet saken i møte 26.01.2026 sak 4/26

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Fylkeseldrerådet - vedtak

Fylkestinget fastsetter planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) etter plan – og bygningsloven § 8-3, med de endringene som er foreslått og vurdert gjennom høringsprosessen

**Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder har behandlet saken i møte
27.01.2026 sak 3/26**

Møtebehandling

Saksbehandler Christina Kvernevik var til stede og orienterte.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

**Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder - vedtak/innstilling
Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak**

Fylkestinget fastsetter planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) etter plan – og bygningsloven § 8-3, med de endringene som er foreslått og vurdert gjennom høringsprosessen

**Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder har behandlet saken i møte
28.01.2026 sak 4/26**

Møtebehandling

Det var 5 stemmeberettigede under behandling av saken.

Representanten Freddy de Ruiter fremmet følgende tilleggsorslag:

Rådet er ikke tilfreds med Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold da vi oppfatter dette som mangelfullt med hensyn til den store gruppen av innbyggere vi representerer. Omtalen av personer med funksjonsnedsettelse er nesten fraværende. Det framstår som om kompetansen og det benyttede kunnskapsgrunnlaget har en "slagside" og hvor "vår" gruppe nesten ikke er med. Rådet mener derfor dette må justeres.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt,
Forslaget fra representanten Freddy de Ruiter ble enstemmig vedtatt.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder - vedtak

Fylkestinget fastsetter planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) etter plan – og bygningsloven § 8-3, med de endringene som er foreslått og vurdert gjennom høringsprosessen.

....

Rådet er ikke tilfreds med Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold da vi oppfatter dette som mangelfullt med hensyn til den store gruppen av innbyggere vi

representerer. Omtalen av personer med funksjonsnedsettelse er nesten fraværende. Det framstår som om kompetansen og det benyttede kunnskapsgrunnlaget har en "slagside" og hvor "vår" gruppe nesten ikke er med. Rådet mener derfor dette må justeres.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 har behandlet saken i møte 29.01.2026 sak 4/26

Møtebehandling

Representantene Einar Osen og Aida Clarke Stavdal fremmet følgende forslag:

UFU ønsker å presisere viktigheten av arbeidet mot unge menns psykiske helse. Dette burde utdypes tydeligere i LIM-planen.

Bakgrunn: mange unge menn i dag opplever psykisk uhelse. Fylkeskommunen burde jobbe på systemnivå, spesielt gjennom skole, for å forebygge dette. Fokuset på psykisk helse har generelt blitt bedre de siste årene, men statistikk viser til at problemstillingen rundt unge menn burde belyses i større grad.

Votering

Forslaget til representantene Einar Osen og Aida Clarke Stavdal ble enstemmig vedtatt.

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 - vedtak

Fylkestinget fastsetter planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) etter plan – og bygningsloven § 8-3, med de endringene som er foreslått og vurdert gjennom høringsprosessen.

UFU ønsker å presisere viktigheten av arbeidet mot unge menns psykiske helse. Dette burde utdypes tydeligere i LIM-planen.

Vedlegg

Vedlegg 2 - Forslag til planprogram for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold

Vedlegg 3_ oppsummering av høringsinnspill med vurderinger

Sammendrag

Planprogrammet for revidering av regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) har vært på høring sommeren og høsten 2025. Det kom inn 21 høringsinnspill fra kommuner, organisasjoner, statlige aktører, næringsliv og frivillige. Innspillene viser bred støtte til planens hovedretning, men peker samtidig på viktige justeringer og kunnskapshull som må følges opp i det videre arbeidet.

De fleste høringsinstansene støtter å beholde navnet «Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold i Agder (LIM-planen)». Flertallet støtter også de fem foreslåtte plantemaene, men flere peker på behov for å tydeliggjøre tema som digitalt utenforskap, teknologiens rolle, LHBT+-tematikk, rasisme og eldreperspektivet. Det er bred enighet om at kunnskapsgrunnlaget må oppdateres, særlig knyttet til skeives levekår, kvinne- og mannsperspektiver på helse, unges holdninger til demokrati og barrierer i arbeidslivet.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at innspillene styrker planprogrammet og gir tydelig retning for den kommende planprosessen. Planprogrammet anbefales derfor fastsatt.

Saksopplysninger

Fylkesutvalget i Agder vedtok 3. juni 2025 å sende forslag til planprogram for revidering av LIM-planen på høring og legge det ut til offentlig ettersyn. Høringsfristen ble satt til 5. oktober. Totalt kom det inn 21 høringsinnspill, hvorav åtte fra kommuner. Enkelte kommuner valgte å ikke sende inn egne innspill, men ga uttrykk for at de hadde lest og sluttet seg til forslaget. Det ble samtidig påpekt at høringsfristen, som falt sammen med høstferien, var uheldig. Dette vil tas med i vurderingen ved fremtidige høringsprosesser.

Gjennomgangen av høringsinnspillene viser at det er bred støtte til planprogrammet og til hovedretningen for revidering av LIM-planen. Samtidig peker innspillene på viktige justeringer og kunnskapshull som må følges opp i det videre arbeidet.

Vurderinger

I høringsprosessen ble det stilt tre sentrale spørsmål:

1) Planens navn:

Bør planen fortsatt hete regional plan for likestilling, inkludering og mangfold i Agder, med forkortelsen «LIM-planen»? Eller bør den ha et kortere navn, og eventuelt en annen forkortelse?

Flertallet av høringsinstansene støtter å beholde navnet. Begrunnelsen er at navnet er godt etablert og har symbolsk verdi. Enkelte foreslo kortere eller alternative navn, som «Demokratiplanen» eller «Agder for alle». Eldrerådet i Lindesnes fremhevet betydningen av forkortelsen LIM som «lim i samfunnet». Fylkeskommunedirektøren vurderer at navnet bør beholdes, men at forkortelsen kan gis en tydeligere introduksjon i kommunikasjonen om planen.

2) Plantema:

Er de fem foreslåtte temaene de som det vil være viktigst å jobbe med? Mangler det noen tema, eller er det for mange?

De fem foreslåtte temaene fikk bred støtte, men flere høringsinstanser foreslo justeringer og tillegg. Lindesnes kommune og Sørlandet sykehus HF fremhevet digitalt utenforskap som et viktig tema. Østre Agder IPR påpekte behovet for å inkludere teknologiens rolle, særlig risikoen for diskriminering gjennom kunstig intelligens og automatiserte systemer. Kristiansand kommune understreket viktigheten av å løfte frem rasisme og muslimhat som et eget punkt, og å gi LHBT+-tematikk en tydelig plass. Nasjonalforeningen for folkehelsen etterlyste et sterkere eldreperspektiv. To kommuner foreslo å redusere antall tema for å gjøre planen mer spisset og håndterbar. Fylkeskommunedirektøren vurderer at de fem hovedtemaene bør beholdes, men suppleres med underpunkter som reflekterer innspillene. På denne måten ivaretas både bredden og behovet for å tydeliggjøre særskilte utfordringer.

3) Kunnskapsgrunnlag:

Har vi nok kunnskap om likestilling, inkludering og mangfold? Hvis ikke, hvor ser dere kunnskapshull som bør tettes? Bør det forskes mer på enkelte tema?

Det er bred enighet om at kunnskapsgrunnlaget må oppdateres. Flere høringsinstanser peker på konkrete kunnskapshull, blant annet innen skeives levekår, kvinne- og mannsperspektiver på helse, unges holdninger til ytringsfrihet og demokrati, arbeidslivets rolle og teknologiens betydning. Fylkeskommunedirektøren vurderer at disse innspillene gir tydelige prioriteringer for kunnskapsinnhenting i 2026. Høringsinnspillene vil bearbeides ytterligere i forbindelse med den videre kunnskapsinnhenting. Det er satt av 500 000 kroner til dette arbeidet, finansiert gjennom inndratte næringsutviklingsmidler.

Andre innspill:

Flere høringsinstanser har gitt innspill som går utover de tre hovedspørsmålene. Grimstad kommune etterlyser økonomiske incentivordninger og lavterskelarenaer som «Agder for alle». Østregionen næringsforening uttrykker bekymring for fragmentert innsats mot utenforskap og peker på behovet for bedre koordinering, særlig mellom Nav og arbeidslivet. Dette er i tråd med [forvaltningsrevisjonen om bærekraft i Agder fylkeskommune](#), der Agder-kommunene ønsker mer støtte til det

helhetlige arbeidet med levekår, inkludering og folkehelse. I forvaltningsrevisjonen etterlyser kommunene bedre samordning mellom sektorer, særlig for barn og unge, psykisk helse og skolefravall, og det etterspørres strukturelle og langsiktige tiltak fremfor kortsiktige prosjekter.

Av andre innspill til LIM-planens planprogram understreker Statsforvalteren i Agder at planen bør knyttes direkte til kommunenes planlegging og sees i sammenheng med implementeringen av FNs CRPD-konvensjon for mennesker med funksjonsnedsettelser. Studentorganisasjonen etterlyser mer informasjon via sosiale medier og digitale kanaler rettet mot unge.

Et gjennomgående tema i høringsinnspillene har vært behovet for tydeligere indikatorer og målbarhet i den reviderte LIM-planen. Flere aktører har påpekt at tidligere målsettinger har vært formulert som visjoner uten konkrete måleparametere, noe som har gjort det vanskelig å evaluere effekten av tiltakene. Det er derfor bred enighet om at den nye planen må inneholde klare mål og indikatorer som kan følges opp over tid.

FRI Agder understreker at arbeidet med indikatorer ikke må føre til lavere ambisjoner, mens Grimstad kommune peker på behovet for å konsentrere innsatsen for å gjøre evalueringen mer håndterbar. Næringsalliansen i Agder etterlyser konkrete og målbare indikatorer som kan dokumentere resultater i arbeidslivet, og Sørlandet sykehus HF fremhever viktigheten av målbarhet som en styrke ved revisjonen.

Fylkeskommunedirektøren deler vurderingen av at tydelige indikatorer vil være avgjørende for å sikre fremdrift og resultater. Det vil bidra til å gjøre planen mer operasjonell, styrke oppfølgingen og gi et bedre grunnlag for å vurdere effekten av tiltakene. Fylkeskommunedirektøren er positiv til de øvrige foreslåtte endringene som har kommet inn gjennom høringsprosessen. Endringene vurderes som konstruktive og relevante, og de vil samlet bidra til å styrke den videre prosessen med revideringen av LIM-planen. Ved å innarbeide justeringene og suppleringsene som er foreslått, sikres det at planen blir bedre forankret, mer treffsikker og tydeligere i sin praktiske anvendelse. Dette gir et solid grunnlag for å utvikle en plan som både ivaretar bredden i likestillings- og inkluderingsarbeidet og samtidig adresserer de konkrete utfordringene som er løftet frem.

Regionplan Agder 2030

Revideringen av LIM-planen er tett knyttet til Regionplan Agder 2030. Regionplanen har klare mål om bedre levekår, likestilling, inkludering og mangfold. Særlig relevante mål i Regionplan Agder 2030 er:

- at byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakt og med kvaliteter som fremmer helse, deltakelse og trivsel. Flere har en bolig som er tilpasset sin livssituasjon (1.2).

- at private og offentlige virksomheter fremmer heltidskultur, likestilling, inkludering og mangfold (2.7)
- at alle barnehager, skoler, høyere utdanning og arbeidsliv fremmer kultur for læring, likestilling, inkludering, helse og trivsel (3.2); og
- at alle skal ha like muligheter til å delta og bidra i samfunnet, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn. Det henvises til FN-konvensjonen om rettigheter til personer med funksjonsnedsettelse CRPD (3.5).

Barn og unge har en sentral plass i dette arbeidet, og er inkludert som en naturlig målgruppe under de ulike plantemaene. Det legges opp til medvirkning av barn og unge, blant annet gjennom involvering av ungdommenes fylkesutvalg.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at LIM-planen skal utdype og konkretisere Regionplan Agder 2030 sine mål, og ikke etablere egne hovedmål. På denne måten sikres helhet og sammenheng i det regionale planverket.

Økonomiske konsekvenser

Fylkestinget har satt av 500 000 kroner til oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i 2026. Midlene dekkes av inndratte næringsutviklingsmidler. I tillegg er det avsatt en million kroner til arbeid med LIM-planen.

Konklusjon

Planprogrammet har bred støtte og gir et godt grunnlag for revideringen av LIM-planen. Høringsinnspillene har styrket programmet og vil bli innarbeidet i det videre arbeidet.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkestinget fastsetter planprogrammet med de endringene som er foreslått etter høringen.

Kristiansand, 08.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Andersen Tofte
fylkesdirektør for næring, plan og kultur

2/26 Ett felles regelverk for TT

Arkivsak-dok.	25/20199-52
Saksbehandler	Kristina Horpestad Hansen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkeseldrerådet	26.01.2026	2/26
2 Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder	27.01.2026	2/26
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder	28.01.2026	1/26
4 Ungdommens fylkesutvalg 2026	29.01.2026	2/26
5 Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet	03.02.2026	1/26
6 Fylkesutvalget	10.02.2026	2/26
7 Fylkestinget	24.02.2026	6/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Fylkeseldrerådet har behandlet saken i møte 26.01.2026 sak 2/26

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Fylkeseldrerådet - vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder har behandlet saken i møte 27.01.2026 sak 2/26

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder - vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder har behandlet saken i møte 28.01.2026 sak 1/26

Møtebehandling

Det var 5 stemmeberettigede under behandling av saken.

Representanten Freddy de Ruiter fremmet følgende forslag:

Ordet "sterk" erstattes med "betydelig".

Representanten Tove Kristiansen fremmet følgende forslag:

Individuell vurdering:

Sikrer at hver søknad vurderes ut fra den enkeltes behov, ikke kun diagnose eller gruppetilhørighet

Fleksibilitet:

Åpner for skjønn og unntak, slik at ingen med reelt behov faller utenfor.

Dokumentasjon og begrunnelse:

Sikrer transparens og mulighet for klage.

Votering

Forslaget fra representanten Freddy de Ruiter falt med 2 mot 3 stemmer og falt (Freddy de Ruiter, Tove Kristiansen).

Forslaget fra representanten Tove Kristiansen falt med 2 mot 3 stemmer (Freddy de Ruiter, Tove Kristiansen).

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder - vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 har behandlet saken i møte 29.01.2026 sak 2/26

Møtebehandling

Kristina Horpestad Hansen orienterte under saksbehandlingen.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 - vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

**Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet har behandlet saken i møte 03.02.2026
sak 1/26**

Møtebehandling

Det var 10 stemmeberettigede til stede under behandling av saken.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet - vedtak

Forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Vedlegg

Forslag til ett felles regelverk som var på høring, versjon august 2025

Oppdatert forslag til ett felles regelverk for tilrettelagt transport i Agder, versjon januar 2026

Oversikt over endringer som er gjort i forskriften etter at den var på høring, samt forklaringer på løsningene som er valgt

Deltakere i arbeidsgruppen for ett felles regelverk for TT

Samledokument - innspill til ett felles regelverk for TT - uten personopplysninger

Sammendrag

I denne saken foreslås det å slå sammen dagens to ordninger for personer med funksjonsnedsettelse (TT-ordningen) for Aust-Agder og Vest-Agder til én felles TT-ordning for Agder. I forslaget, som er blitt til basert på en bred medvirkningsprosess, er det forsøkt å ta det beste fra de to eksisterende ordningene og sette dette sammen til én felles ordning.

Denne nye ordningen bygger på tre hovedmål:

1. Likebehandling.

TT-ordningen skal likebehandle TT-brukerne – uavhengig av hvor de bor i Agder.

2. Frihet.

TT-ordningen skal gi TT-brukerne så mye frihet som mulig.

3. Enkel og forståelig.

TT-ordningen skal være enkel å forstå og enkel å bruke, både for nye søkere, eksisterende TT-brukere, fylkeskommunen, mobilitetsselskapet, kommunene og drosjenæringen.

Saksopplysninger

Da Aust-Agder og Vest-Agder ble slått sammen til ett fylke i 2020, var én felles TT-ordning for hele fylket et prioritert ønske. Det ble derfor jobbet med dette, og høsten 2021 ble forslag til felles TT-ordning lagt frem for politisk behandling. Fylkestinget vedtok forslaget, men satt som vilkår for ikrafttredelse at hele Agder skulle komme med i utvidet, statlig TT-ordning. Aust-Agder hadde da vært med i utvidet ordning siden 2016, mens Vest-Agder ikke var det. Siden den gang har Agder fylkeskommune hvert år søkt om å få tildelt midler til utvidet TT-ordning for hele fylket. Gang på gang har svaret på søknadene vært nei, helt frem til det i april 2025 ble gitt den gledelige beskjeden om at det nå ville tildeles midler til både TT-ordningene for Aust-Agder og for Vest-Agder. Dette var startskuddet vi hadde ventet på.

Arbeidet for å få til én felles ordning ble derfor umiddelbart igangsatt. Siden det var en stund siden vedtaket høsten 2021, og det siden den gang hadde skjedd flere endringer som ikke var kjent på tidspunktet vedtaket ble fattet i 2021, så vi det nødvendig å lage et nytt forslag til felles TT-ordning. Vår/sommer 2025 ble det derfor satt sammen en bred arbeidsgruppe som skulle jobbe for ett felles regelverk for TT – tilpasset dagens forhold. Denne arbeidsgruppen har bestått av representanter fra ulike avdelinger i fylkesadministrasjonen, fra råd for personer med funksjonsnedsettelse, fylkeseldrerådet og fra mobilitetsselskapet vårt Agder kollektivtrafikk AS. Oversikt over deltakerne i arbeidsgruppen følger som vedlegg.

På møte i august 2025 ble arbeidsgruppen enige om et første forslag til regelverk for ny, felles TT-ordning, som så ble sendt på høring. Høringen pågikk fra august til oktober. I denne perioden fikk vi inn 185 høringsinnspill fra over 40 innsendere. Både fylkeskommunale og kommunale råd, kommuner, drosjeselskaper, brukerorganisasjoner og privatpersoner benyttet muligheten til å gi innspill, og innspillene gjaldt så godt som alle de foreslåtte bestemmelsene. Alle innkomne innspill kan sees som vedlegg til denne saken.

Disse innspillene har arbeidsgruppen så utover høsten og vinteren jobbet videre med, både i fellesmøter og i enkeltmøter. Siste møte i arbeidsgruppen var i midten av januar 2026.

Underveis i prosessen er det orientert om status for prosessen med ett felles regelverk for TT til alle fylkeskommunale råd. Det er også gitt løpende orienteringer til hovedutvalg for samferdsel og mobilitet om fremdrift og faglige vurderinger på samtlige møter gjennom høsten og vinteren.

Basert på innspill fra høringen, tilbakemeldinger fra medlemmene i hovedutvalget og innspill fra deltakerne i arbeidsgruppen, er forslaget til felles TT-ordning nå oppdatert. Det oppdaterte forslaget til regelverk – som vil gi én felles TT-ordning for Agder – følger som vedlegg til saken.

Den felles TT-ordningen er foreslått å tre i kraft fra 1. juli 2026. I perioden frem til ikrafttredelse vil det jobbes med å lage nytt søknadsskjema med vedlagt legeerklæring, tilpasset nytt regelverk. Det vil også informeres om ny ordning, både internt og eksternt – både til TT-brukerne, brukerorganisasjonene, rådene, kommunene, drosjeselskapene, systemleverandørene m.fl. Informasjon vil bli delt blant annet på Agder fylkeskommunes nettside, samling for kommunene, e-post og via media.

Vurderinger

Når to ulike TT-ordninger skal bli til én felles TT-ordning, så vil det måtte bli endringer. På noen punkter vil det være endringer sammenlignet med Vest-Agder-ordningen, mens det på andre punkter vil være endringer sammenlignet med Aust-Agder-ordningen.

Vi har prøvd å ta det beste fra begge ordninger, i tillegg til å få inspirasjon også utenfor eget fylke, og sette dette sammen til én felles ordning.

De faglige vurderingene som er gjort kan sees i vedlegget med oversikt over endringer gjort i forskriften etter at den var på høring, samt forklaringer på løsningene som er valgt.

Som nevnt over er oppdatert forslag til ett felles regelverk for TT resultat av en omfattende medvirkningsprosess, både internt og eksternt. Samtlige bestemmelser er diskutert og vurdert. Det er enighet i arbeidsgruppen om at endelig utkast til

forskrift ivaretar samlede interesser på en balansert måte. Det er videre enighet om at forslag til felles TT-ordning for Agder vil ivareta målene om å sikre likebehandling og frihet, og at den også vil være enkel og forståelig. Det anbefales derfor at felles TT-ordning vedtas.

Regionplan Agder 2030

Regionplan Agder 2030s hovedmål er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030. Dette skal gjøres ved å skape et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Regionplanens mål for mobilitet er at vi sammen gjør reisen enkel, trygg og grønn.

Det overordnede målet for TT-ordningen er å gi personer med funksjonsnedsettelse et tilrettelagt kollektivtilbud, slik at de på tilsvarende måte som andre kan delta i samfunnet. Dette er sosial bærekraft som sikrer gode levekår. I forslaget til regelverk er det økt fokus på at utformingen av TT-ordningen også skal bidra til økonomisk og miljømessig bærekraft. Dette er gjort ved at ordningen i større grad legger til rette for og gir incentiver for samkjøring. Håpet er at dette skal gjøre det attraktivt for TT-brukerne å bidra til at Agder i enda større grad utvikler seg til å bli et lavutslippssamfunn.

Regional plan for mobilitet 2023-2033

Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn. Dette er mobilitetsplanens hovedmål, som også er forankret i regionplanen.

Planen inneholder 23 steg for å nå dette målet. Stegene som er relevante for den felles TT-ordningen er:

- Steg 1: få flere til å velge å reise med kollektivtransport
- Steg 16: jobbe for å nå nullvekstmålet i byområder
- Steg 18: fremme levekår i byer og tettsteder ved hjelp av infrastrukturen
- Steg 19: legge til rette for nullutslippsløsninger
- Steg 20: redusere klimagassutslipp og gjennomføre miljøtiltak
- Steg 23: samarbeide for å nå målene

En felles TT-ordning for Agder vil bygge opp under hovedmålet og de nevnte stegene i planen. Nytt regelverk vil gi en enklere og grønnere ordning, blant annet ved at egenandelen fjernes og forholdene legges bedre til rette for samkjøring. Dette vil gjøre at TT-brukerne kan få flere TT-turer for tildelte midler, samtidig som utslippene går ned. Regelverket tydeliggjør også rollene som aktørene på TT har. Dette gir rolleklarhet og legger forholdene til rette for samarbeid. Videre forankrer ny ordning de fylkeskommunale rådernes rett til medvirkning i spørsmål som gjelder TT-ordningen.

I samarbeid mellom fylkeskommunen og mobilitetsselskap, kommuner, systemleverandører, drosjeselskap og råd skal ny TT-ordning fremover gjøre reisen enkel, trygg og grønn for TT-brukerne, og slik bidra til måloppnåelse i planen.

Økonomiske konsekvenser

Fylkeskommunalt budsjett for TT er ikke foreslått endret som følge av sammenslåingen av de to TT-ordningene. Per nå foreslås det å holde budsjettet på samme nivå.

Det vil også bli søkt om midler fra Samferdselsdepartementet til utvidet TT-ordning på omtrent samme nivå som i fjor.

Totalt antas det derfor at samlet budsjett for én ordning for TT, når fylkeskommunal del og statlig del legges sammen, vil være på samme nivå som ved to ordninger. For fylkeskommunen vil derfor ikke overgangen til ett felles regelverk få noen særlige økonomiske konsekvenser.

For TT-brukerne vil sammenslåingen av TT-ordningene få mer merkbare konsekvenser. Når to ordninger skal bli til én, hvor alle TT-brukere med samme forutsetninger skal behandles likt, vil det måtte bli endringer. I nytt regelverk er det foreslått en enklere tildelingsmodell, med ett grunntilskudd til alle TT-brukere (som er likt for alle), pluss eventuelt ett ekstratilskudd til de TT-brukerne som kommer innunder utvidet TT-ordning. Det betyr at vi foreslår å gå bort fra Vest-Agders ordning med klipptildeling, og at vi også går bort fra å dele TT-brukerne inn i mange ulike grupper. Dette vil gi en vesentlig enklere ordning.

Konsekvensen av ny tildelingsmodell, vil for noen TT-brukere være økt tildeling, mens det for andre vil være en noe lavere tildeling. Innenfor rammene av det som er økonomisk forsvarlig tilstrebes det å holde tildelingene så høye som mulig. Hva som er økonomisk forsvarlig, vil vurderes løpende i samarbeid med avdeling for budsjett og økonomistyring for hvert halvår. Målet med dette er en rettferdig og god TT-ordning, hvor alle TT-brukere behandles likt, og hvor det tildeles så mye som mulig innenfor rammen av hva som er økonomisk forsvarlig.

Når det nærmere sommeren skal fastsettes beløp til grunntilskudd og ekstratilskudd i ordningen, vil det bli sendt sak om beløp til hovedutvalg for samferdsel og mobilitet.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at forslaget til felles TT-ordning for Agder vedtas.

Kristiansand, 19.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Inger Ann Fidjestøl
konst. fylkesdirektør samferdsel

3/26 Økonomisk situasjon for kollektivtransporten og forslag om endret økonomisk ramme

Arkivsak-dok.	26/20763-1
Saksbehandler	Ann Sherin Skollevold

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	3/26
2 Administrasjonsutvalget	10.02.2026	3/26
3 Fylkestinget	24.02.2026	8/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

- Fylkestinget tar saken om økonomisk situasjon for kollektivtransporten til orientering.
- Fylkestinget støtter intensjonen om å trappe opp bevilgningen til AKT i perioden fram til 2028. I perioden fremover planlegges det, ved hjelp av ekstrabevilgningen i budsjettforliket, å bygge opp et eget disposisjonsfond knyttet til kollektivtransport, for bedre å kunne møte forventet kostnadsvekst.

Vedlegg

Notat angående økonomi, anbud Kristiansand 2028
Oppsummering av hovedprinsipper til styret januar 2026

Sammendrag

Denne saken redegjør for den økonomiske situasjonen i kollektivtransporten i Agder og foreslår hvordan fylkeskommunen kan møte behovet for økonomiske midler fremover. Dette innebærer forslag til hvordan man kan disponere det økte rammetilskuddet som ble bevilget i budsjettforliket i Stortinget. Økningen var begrunnet med kostnadsveksten innenfor kollektivtransport.

Kollektivtransporten i Agder har et behov for økte økonomiske rammer, og behovet forventes å øke ytterligere i årene fremover, blant annet som følge av kostnadsvekst knyttet til ny kontrakt i kristiansandsregionen.

Saksopplysninger

Fylkestinget vedtok i sak 65/25 *Handlings- og økonomiplan 2026-2029, klimabudsjett og årsbudsjett 2026* at administrasjonen skulle komme tilbake til fylkesutvalget i februar med en sak som redegjør for konsekvensene av endelig vedtatt statsbudsjett for kollektivtransporten i Agder, samt videre behov. Denne saken er en oppfølging av vedtaket.

I forbindelse med budsjettforliket i statsbudsjettet 2026 ble det gitt en ekstrabevilgning på 1 mrd. kroner, med begrunnelse å motvirke nedbygging av kollektivtilbudet. For Agder fylkeskommune innebærer dette en ekstrabevilgning på ca. 57,5 mill. kroner.

Vurderinger

Agder kollektivtrafikk AS (AKT) har for 2026 signalisert et behov for å øke produksjonen i kristiansandsregionen med 10 mill. kroner. Det var ikke rom for denne utvidelsen innenfor fylkeskommunedirektørens opprinnelige budsjettforslag for 2026. Passasjerveksten i 2025 var på 9 prosent, og dagens rutetilbud er under betydelig kapasitetspress. Flere steder må bussjåfører avvise passasjerer, noe som over tid svekker kollektivtransportens omdømme og kan føre til at flere velger mindre miljøvennlige transportalternativer. Det er derfor et sterkt ønske om å øke kapasiteten i kristiansandsregionen, både for å legge til rette for videre passasjervekst og for å kunne oppfylle forpliktelsene i byvekstavtalen og nullvekstmålet.

Da budsjettinnspillet ble sendt inn i september, hadde AKT ikke full oversikt over kostnadsutviklingen for skoleskyss med drosje for det nye skoleåret. Etter nærmere kartlegging av omfanget for skoleåret 2025/2026, viser det seg at kostnadene for skoleskyss med drosje øker med om lag 13 mill. kroner. Dette er 7,7 mill. kroner høyere enn beregnet deflator. AKT arbeider med tiltak for å stanse eller redusere kostnadsveksten, men det gjenstår likevel et udekket behov på om lag 6 mill. kroner for å finansiere skoleskysskostnadene i 2026.

I sak 65/25 *Handlings- og økonomiplan 2026-2029, klimabudsjett og årsbudsjett 2026* vedtok fylkeskommunen at AKT må gjennomføre innsparingstiltak på 10 mill. kroner i 2026. For å realisere dette må AKT gjennomgå produksjonen i hele Agder.

Samtidig ble det vedtatt å tilføre 5 mill. kroner øremerket kollektivtransport i distriktene. Administrativ koordineringsgruppe i byvekstsamarbeidet har vedtatt å tilføre AKT 9 mill. kroner fra de resterende ATP-midlene. Disse 9 mill. kronene gjelder for perioden 27–29 og skal gå til kapasitetsforsterkning på linjer berørt av anleggsarbeidet på Gartnerløkka.

Kontrakten for busstjenester i kristiansandsområdet utløper 30. juni 2028. Avtalen omfatter Kristiansand og Vennesla kommuner. Basert på prisnivået i sammenlignbare kontrakter nasjonalt, vurderes det som sannsynlig at AKT vil møte en betydelig kostnadsøkning i forbindelse med inngåelse av ny kontrakt.

Transportøkonomisk institutt (TØI) gjennomførte våren 2025 en analyse av årsaker til prisøkninger innen kollektivtransport og publiserte rapporten «*Kostnadsutvikling i bussmarkedet – årsaker og sammenhenger*». Rapporten peker på flere forhold som bidrar til økt kostnadsnivå, blant annet:

Indekserte kostnader

- Valuta
- Rente
- Energipriser
- Lønnskostnader
- Kapitalpris og avskrivninger

Endret tjenesteproduksjon

- Elektrifisering
- Skoletransport
- Nullvekstmål
- Andre transportformer og kombinert mobilitet
- Kapitalbehov

Markedsforhold

- Sykefravær
- Rekruttering og stillingsutforming
- Samtidighet
- Kontraktsutforming
- Konkurransen

Styret i AKT har ansvar for gjennomføringen av anbudet og de kontraktsmessige forpliktelsene som følger av ny avtale. Styret fastsetter hvilke krav som skal stilles i anbudet, samt hvilket økonomisk nivå og hvilke forpliktelser dette innebærer for AKT. AKT forventer en vesentlig kostnadsøkning i ny kontrakt, men vil først i september/oktober 2026 ha oversikt over det faktiske kostnadsnivået. Elektrifisering utgjør kun en begrenset del av de samlede kostnadsdrivende faktorene i den nye kontrakten. Når kostnadsbildet er avklart, vil AKT i forhandlingene måtte vurdere omfanget av ruteproduksjonen i kontrakten.

AKT har i hovedsak to virkemidler for å håndtere økt kostnadsnivå; reduksjon i ruteproduksjonen og økning i billettprisene. AKT arbeider samtidig kontinuerlig med kostnadsreducerende tiltak gjennom bruk av veiledere, dialog med markedet og vurdering av krav i anbudet med hensyn til kostnadsnivå og risikofordeling.

Når det endelige kostnadsnivået foreligger, er det fylkeskommunens ansvar, gjennom de ordinære budsjettprosessene, å foreslå nødvendige økonomiske tiltak for å kunne opprettholde tjenestetilbudet. Dette innebærer at fylkeskommunen høsten 2026 må ta stilling til den fremtidige finansieringen av rutetilbudet i kristiansandskontrakten.

Start- og sluttider på videregående skoler

Agder fylkeskommune har nylig igangsatt et prosjekt der AKT deltar, med mål å vurdere start- og sluttider ved de videregående skolene i Kristiansand.

Busskapasiteten er særlig presset i morgentimene mellom kl. 07.20–08.00, et tidsrom hvor både skole- og arbeidsreiser har sitt tydeligste tyngdepunkt. Det medfører daglige kapasitetsutfordringer, særlig på strekninger i nærheten av sentrum.

Prosjektet om å vurdere justerte start- og sluttider ved de videregående skolene er et viktig tiltak for å spre reisene bedre gjennom morgentimene og utnytte eksisterende kapasitet mer effektivt. Prosjektet planlegges avsluttet i februar, med sikte på eventuelle endringer fra skoleåret 2026/2027. Endrede starttider vil kunne avhjelpe dagens kapasitetsutfordringer uten behov for å sette inn ekstra avganger i

morgenrushet. Dette vil igjen bidra til å redusere behovet for kapasitetsøkning i rushtiden, som ellers ville medført betydelige merkostnader for kollektivtransporten.

I sak 65/25 *Handlings- og økonomiplan 2026-2029, klimabudsjett og årsbudsjett 2026* vedtok fylkestinget at Byvekstavtalen for kristiansandsregionen må bidra med økte midler til kollektivtransport, på bekostning av andre tiltak innen gange og sykkel. Behovet for økt bruk av byvekstmidler til kollektivtransport gjelder fra 2028. Fylkeskommunens administrasjon vil derfor legge frem en egen sak for styringsgruppen i byvekstavtalen, med forslag til justert fordeling av byvekstmidlene.

Dalane bussanlegg

Agder fylkeskommune eier bussanlegget på Dalane i Kristiansand kommune. Fylkeskommunen har iverksatt et prosjekt for å sikre tilstrekkelig strømkapasitet til anlegget. Formålet med prosjektet er å etablere et komplett og fremtidsrettet bussanlegg som legger til rette for mest mulig effektiv drift av kollektivtransporten i kristiansandsregionen. I forkant av ny kontraktsperiode for bussdrift fra 2028 skal anlegget ha tilstrekkelig kapasitet til et fullverdig ladeanlegg for inntil 200 elektriske busser.

Kostnadsestimatet fra Glitre Nett til Agder fylkeskommune for strømtilknytning til elektrifisering av bussanlegget (anleggsbidrag) utgjør 35,5 mill. kroner. I tillegg er det estimert en kostnad på opptil 28 mill. kroner for nødvendig oppgradering av overliggende nasjonalt nett. Fylkeskommunen har i gjeldende økonomiplan avsatt 30 mill. kroner til prosjektet, forutsatt overføring fra 2025. Det foreligger ikke finansiering for kostnader utover dette nivået i økonomiplanen.

Ekstra midler til kollektivtransport fra staten

AKT har behov for økte økonomiske rammer for å håndtere kapasitetsutfordringer som følge av betydelig passasjervekst. I tillegg er det behov for økte tilskudd i årene fremover som følge av forventede kostnadsøkninger knyttet til ny kontrakt.

På bakgrunn av dagens kapasitetsutfordringer og kostnadsvekst til skoleskyss, anbefaler fylkeskommunedirektøren å øke tilskuddet til AKT med 16 mill. kroner i 2026.

Med bakgrunn i forventede kostnadsøkninger fremover, vil vi i saken om endring av budsjett for 2026, foreslå å opprette et eget disposisjonsfond til kollektivtransport. Fondet er tenkt som en midlertidig løsning, for å kunne avsette midler fram mot nødvendig oppjustering av fylkeskommunens bevilgning, sannsynligvis fra 2028. Ved å avsette midlene til fond, vil vi ta sikte på å benytte disse ekstra midlene til gradvis å

trappe opp bevilgningene til kollektivtransport. Samtidig som vi legger til rette for at bevilgningen ikke benyttes inn i øvrig tjenesteproduksjon, kan man bygge opp en buffer som gjør at den øvrige tjenesteproduksjonen heller ikke må reduseres som følge av kostnadsøkninger fra 2028. Det tas også sikte på at et tilsvarende beløp avsettes til samme disposisjonsfond ved budsjettbehandlingen for 2027.

Regionplan Agder 2030 og Regional plan for mobilitet 2023–2033

Kollektivtransporten spiller en viktig rolle for å realisere målene i Regionplan Agder, og bidrar til en utvikling mot et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levevilkår.

AKT bidrar til å oppfylle målet i regional plan for mobilitet (mobilitetsplanen): Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn. Steg 1 i mobilitetsplanen slår fast at vi skal få flere til å reise med kollektivtransport. Videre er det et hovedprinsipp i mobilitetsplanen å satse på barn og unge. Kollektivtransport er viktig for at barn og unge kan komme seg til skole, samt til fritidsaktiviteter og besøke venner.

Økonomiske konsekvenser

Fylkeskommunedirektøren forslår at fylkestinget slutter seg til en opptrappingsplan med sikte på å øke tilskuddet til AKT i perioden frem mot nytt anbud i kristiansandsregionen i 2028. Fylkeskommunedirektøren vil i saken om budsjettendringer for 2026, foreslå å øke tilskuddet til AKT med 16 mill. kroner i 2026. Det vil også bli foreslått å foreta en avsetning til disposisjonsfond med et beløp tilsvarende ekstrabevilgningen knyttet til kollektivtransport. For 2026 vil det bli foreslått å trekke fra de 16 mill. kronene som en allerede i 2026 har behov for å styrke tilskuddet til AKT med. Avsetningen skal bidra til å bygge opp nødvendig økonomisk buffer for å møte fremtidig kostnadsvekst innen driften av kollektivtransport

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at redegjørelsen om den økonomiske situasjonen til AKT tas til orientering. Det anbefales også at fylkestinget slutter seg til intensjonen om å trappe opp bevilgningen til AKT i perioden fram til 2028. Det vil på denne måten bli arbeidet målrettet for å opprettholde dagens tjenestenivå og oppmerksomhet på nullvekstmålet. Den økonomiske disposisjonen vil bli lagt fram i egen sak om budsjettendringer for 2026.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Inger Ann Fidjestøl
konst. fylkesdirektør for samferdsel

4/26 Endring i budsjett 2026

Arkivsak-dok.	26/20879-1
Saksbehandler	Kjell Bue

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Administrasjonsutvalget	10.02.2026	4/26
2 Fylkesutvalget	10.02.2026	4/26
3 Fylkestinget	24.02.2026	9/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget vedtar en netto økning i driftsbudsjettet for 2026 på 43,46 mill. kroner som beskrevet i kapittel *forslag til endring av driftsbudsjett* med tilhørende disponering og opprettelse av et nytt disposisjonsfond til kollektivtransport.
 2. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å gjennomføre budsjettendringene for 2026, slik at forskriftsskjemaene etter § 5-4 første og andre ledd og § 5-5 første og andre ledd er oppdatert.
-

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren foreslår endringer i driftsbudsjett og avsetning til fond for budsjettåret 2026.

I Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2026 ble det vedtatt flere endringer som påvirker fylkeskommunenes økonomiske rammer. For Agder innebærer vedtaket en økning i de frie inntektene på totalt 94,9 mill. kroner. Av dette er 59,5 mill. kroner ikke tatt inn i handlings- og økonomiplanen og budsjettet for 2026. En stor del av økningen begrunnes i hovedsak med kostnadsveksten innenfor kollektivtransport. De resterende 34,5 mill. kronene knytter seg til øremerkede tilskudd innen utdanning og folkehelse som nå avvikles og overføres som frie inntekter, med mål om å redusere statlig styringspress på fylkeskommunene. Disse midlene er allerede innarbeidet i handlings- og økonomiplanen og budsjettet for 2026.

Det foreslås med dette å øke frie inntekter med 94,9. Av de 59,5 mill. kronene som ikke er innarbeidet i budsjettet foreslås det å øke tilskuddet til Agder kollektivtrafikk AS med 16 mill. kroner. Det foreslås videre å etablere et nytt disposisjonsfond til kollektivtransport og avsette 41,5 mill. kroner til dette, mens de resterende 2 mill. kroner avsettes til bufferfond fylkesting.

For midlene som allerede er innarbeidet i budsjettene til områdene Utdanning og Næring, plan og kultur, foreslås det å redusere inntektsbudsjettet med de 34,5 mill. kronene, mens kostnadsbudsjettet foreslås videreført uforandret.

De foreslåtte endringene vil øke netto driftsresultat med 43,5 mill. kroner fra 102,3 mill. kroner (1,3 prosent) til 145,8 mill. kroner (1,9 prosent).

Saksopplysninger

I det videre beskrives forslag til endringer i driftsbudsjettet og avsetning til fond.

I Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2026 ble det vedtatt flere endringer som påvirker fylkeskommunenes økonomiske rammer. For Agder innebærer vedtaket en økning i de frie inntektene på totalt 94,9 mill. kroner. Av dette er 59,5 mill. kroner ikke tatt inn i handlings- og økonomiplanen og budsjettet for 2026. Denne delen av økningen begrunnes i hovedsak med kostnadsveksten innenfor kollektivtransport.

De resterende 34,5 mill. kronene knytter seg til øremerkede tilskudd innen utdanning og folkehelse som nå avvikles og overføres som frie inntekter, med mål om å redusere statlig styringspress på fylkeskommunene. Disse midlene er allerede innarbeidet i handlings- og økonomiplanen og budsjettet for 2026.

Forslag til endringer i driftsbudsjett

Felles inntekter og utgifter

Det foreslås å øke rammetilskuddet med 99,2 mill. kroner og redusere anslag skatt og inntektsutjevning med 4,3 mill. kroner.

Næring, plan og kultur

Det er budsjettert med at kostnadene er lik inntektene på de to øremerkede tilskuddene til ABC kampanje god psykisk helse og folkehelseprogrammet. Når inntektene nå kommer i rammen foreslås det å redusere inntektsbudsjettet med 5,9 mill. kroner, mens kostnadsbudsjettet foreslås videreført uforandret.

Samferdsel

Det vises til fylkestingssak ref. 26/20763 om *Økonomisk situasjon for kollektivtransporten og forslag om endret økonomisk ramme* og disponering av det økte rammetilskuddet på 57,5 mill. kroner.

Det foreslås å øke tilskuddet til Agder kollektivtrafikk (AKT) med totalt 16 mill. kroner. Av dette gjelder 10 mill. kroner økt produksjon i kristiansandsregionen som følge av sterk passasjervekst og stort kapasitetspress, og 6 mill. kroner økte kostnader til skoleskyss med drosje. Passasjertallet økte med 9 prosent i 2025, og det er behov for mer kapasitet for å unngå fulle busser og for å nå målene i byvekstavtalen. Kostnadene for skoleskyss viser seg å øke med rundt 13 mill. kroner i skoleåret 2025/2026, betydelig mer enn tidligere anslått. AKT jobber med tiltak for å redusere kostnadsveksten, men det gjenstår et udekket behov på 6 mill. kroner.

Det forventes også vesentlig kostnadsøkning fra og med 2028, i forbindelse med ny kontrakt i kristiansandsregionen. Det foreslår derfor en opptrappingsplan fram mot 2028 gjennom å opprettes et eget disposisjonsfond for kollektivtransport, tilsvarende de resterende 41,5 mill. kronene av rammeøkningen begrunnet med kostnadsveksten innenfor kollektivtransporten. Dette vil bygge buffer mot framtidige kostnadsøkninger.

Utdanning

Det er budsjettert med at kostnadene er lik inntektene på de to øremerkede tilskuddene tilskudd fullføring og veiledning nyutdannede lærere. Når inntektene nå kommer i rammen foreslås det å redusere inntektsbudsjettet med 29,5 mill. kroner, mens kostnadsbudsjettet foreslås videreført uforandret.

Endring pr. tjenesteområde	Beløp (1 000 kr)
Felles inntekter og utgifter	
• Økt rammetilskudd	- 99 194
– Økt ramme 1 mrd. kroner fordelt per innbygger	- 57 514
– Omfordeling fra hovednøkkel til ferje- og veinøkkel	2 888
– Styrking rassikring	- 1 426
– Gjeninnføre gratis ferjer	- 5 094
– Anslag kompensert ramme per innbygger pga. skatteendringer	- 2 588
– Estimat: Utdanning: Tiltak fullføring og veiledn. nyutd. lærere	- 29 543

– Estimat: ABC kampanje god psykisk helse	- 1 160
– Estimat: Program folkehelsearbeid	- 4 757
• Redusert anslag skatt og inntektsutjevning	+ 4 268
Næring plan og kultur	
• Reduksjon i øremerkede midler til ABC kampanje god psykisk helse og program folkehelse	+ 5 917
Samferdsel	
• AKT: Økt produktivitet i Kristiansandsregionen	+ 10 000
• AKT: Økte kostnader til skoleskyss	+6 000
Utdanning	
• Redusert øremerket tilskudd fullføring og veiledning nyutdannede lærere	+ 29 543
Økning i netto driftsresultat	- 43 466
Disponering	+ 43 466
• Avsetning til disposisjonsfond kollektiv	+ 41 500
• Avsetning til disposisjonsfond bufferfond fylkesting+	+ 1 966

Disponering

Det foreslås å avsette 41,5 mill. kroner til et disposisjonsfond til kollektivtransport, for å bidra til nødvendig oppjustering av fylkeskommunens bevilgning framover. De resterende 2 mill. kronene foreslås avsatt til bufferfond fylkesting.

De foreslåtte endringene vil øke netto driftsresultat med 43,5 mill. kroner fra 102,3 mill. kroner (1,3 prosent) til 145,8 mill. kroner (1,9 prosent).

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren foreslår at endringene i driftsbudsjettet og overføringer til fond vedtas som foreslått.

Kristiansand, 28.01.2026

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Lise Solgaard
Fylkesdirektør økonomi og styring

5/26 Aust-Agder-museum og arkiv IKS - revisjon av selskapsavtale - høring

Arkivsak-dok.	24/06586-51
Saksbehandler	Rune Holbek

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	5/26
2 Fylkestinget	24.02.2026	1/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkestinget vedtar forslaget til endringer i selskapsavtalen for Aust-Agder museum og arkiv IKS, jf. vedtak i representantskapet 15.12.2025.

Vedlegg

Vedlegg 1. Gjeldende selskapsavtale for Aust-Agder museum og arkiv IKS

Vedlegg 2. Forslag til ny selskapsavtale for Aust-Agder museum og arkiv IKS

Vedlegg 3 Samarbeidsavtalen

Særutskrift - Aust-Agder museum og arkiv IKS - forslag til endring i selskapsavtalen - høring

Særutskrift - Godkjenning av endringer i selskapsavtalen og prolongering av samarbeidsavtalen til Aust-Agder museum og arkiv IKS

Sammendrag

Fylkestinget behandlet saken første gang 22.10.2024 (sak 67/24), men vedtok da ikke å slutte seg til ny selskapsavtale fordi øvrige eiere ikke hadde fattet likelydende vedtak. Det samme gjentok seg ved andre gangs behandling 06.05.2025 (sak 13/25), og saken ble sendt tilbake til selskapet for ny vurdering. Saken legges nå frem for behandling for tredje gang, og det foreligger enighet i representantskapet om forslagene til endringer i selskapsavtalen.

Forslag til endringer i selskapsavtalen for Aust-Agder museum og arkiv IKS sendes dermed på ny behandling hos deltakerkommunene, jf. lov om interkommunale selskap § 5. I det reviderte forslaget videreføres ordlyden i § 7 og § 8 i gjeldende selskapsavtale, som omhandler stemmegivning. Dette er et resultat av innspill fra første og andre høringsrunde, samt representantskapets vedtak 12.12.2024 og 15.12.2025.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkestinget godkjenner de foreslåtte endringene i selskapsavtalen.

Saksopplysninger

Arbeidsprosess

Endringsarbeidet har vært gjenstand for flere høringsrunder hos eierkommunene. I 2023 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle vurdere behov for justeringer. Arbeidet har særlig vært knyttet til:

1. Språklige og strukturelle justeringer
2. Endringer i innholdet i §§ 7, 8 og 9

Representantskapet har behandlet saken flere ganger på grunn av uenighet, men har kommet til enighet om §§ 7 og 8. I representantskapsmøtet 07.05.2025 ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av ordførerne i Valle, Grimstad og Arendal. Aust-Agder museum og arkiv IKS fungerte som sekretariat. Arbeidsgruppen skulle utarbeide et revidert forslag til selskapsavtale basert på innspill fra eierne, med en ordlyd som kunne sikre bred enighet.

Beskrivelse av endringer

Endringene gjelder særlig ordlyden i § 9 (styret). Det foreslås også en endring i § 15 (endring av selskapsavtalen).

Endringer i § 9 (styret)

Opprinnelig § 9 regulerte styrets ansvar, sammensetning, valgperiode, representasjon, og varamedlemmer. Det nye forslaget innebærer blant annet:

- Styret skal fortsatt bestå av åtte medlemmer, men alle velges av representantskapet for to år, med rotasjon annet hvert år for å sikre kontinuitet.
- Agder fylkeskommune, Valle, Grimstad og Arendal skal fortsatt ha særskilt rett til representasjon.
- Alle deltakere kan foreslå styrekandidater, som behandles av valgkomiteen.
- Krav til kompetanse vektlegges sterkere, og det presiseres at styremedlemmer normalt ikke bør være sittende kommunestyre- eller fylkestingsrepresentanter.
- Varamedlemmer velges i nummerert rekkefølge fremfor personlige varamedlemmer.
- Ansatte representantene velges for to år, øvrige varamedlemmer for fire år.
- Styrets rolle som selskapets representant utad presiseres.

Arbeidsgruppens begrunnelse

Arbeidsgruppen begrunner endringene med behov for:

- Større tydelighet rundt kompetansekrav og styrets rolle
- Bedre kontinuitet og stabilitet gjennom felles varamedlemslister
- En balansert modell som både sikrer prinsippet om kompetansebasert styresammensetning og samtidig ivaretar geografisk representasjon og eiernes interesser

Opprinnelig § 9 i selskapsavtale har denne ordlyden:	Ny § 9 i selskapsavtalen er foreslått til følgende:
<i>Styret har ansvaret for drifta av selskapet i samsvar med IKS-loven, selskapsavtalen og vedtak i representantskapet.</i> <i>Styret har 8 medlemmer med personlege varamedlemmer. som med unntak av representantane for dei tilsette, blir valde for 4 år. 4 representantar med vararepresentantar veljast etter forslag frå hhv. Agder fylkeskommune, Valle kommune, Grimstad kommune og Arendal kommune.</i> <i>Fylkeskommune og disse kommunane skal også være sikra representasjon i styret. Styreleiar skal veljast etter forslag frå Agder fylkeskommune. 3/4 av representantskapsmedlemmane som er til stades må støtte styreleiarvalet.</i> <i>Reglane i aksjeloven S 20 om kjønnsmessig fordeling i styret skal gjelde ved val til styret. Dei</i>	<i>Styret har ansvaret for drifta av selskapet i samsvar med IKS-lova, selskapsavtalen og vedtak i representantskapet.</i> <i>Aust-Agder museum og arkiv IKS skal ha eit styre på 8 medlemmer, valde av representantskapet for ein periode på to år. Halvparten av medlemmene skal veljast kvart andre år for å sikre kontinuitet i styret.</i> <i>Alle deltakarar kan kome med framlegg til styremedlemmer. Agder fylkeskommune, Valle kommune, Grimstad kommune og Arendal kommune skal ha særskild rett til å vere representert i styret, og foreslår kandidatar til valgkomiteen. Styremedlemmene vert valde av representantskapet etter innstilling frå valgkomiteen.</i>

<i>tilsette skal ha to styremedlem med personlege varamedlem, som blir vald av og mellom dei tilsette i tråd med IKS-loven S 10. Dagleg leiar og nestleiar kan ikkje representere dei tilsette i styret.</i> <i>Styreleiar har møte- og talerett i representantskapet.</i> <i>Styret representerer selskapet utad. Styret kan gje styremedlem eller dagleg leiar rett til å forplikte selskapet aleine eller i fellesskap.</i>	<i>Styresamansettinga skal veljast ut frå kompetanse og vere tilpassa formålet og eigenarten til selskapet. Styremedlemmer bør ikkje veljast blant sitjande kommunestyre-/fylkestingsrepresentantar frå deltakarkommunane.</i> <i>Representantskapet vel også 5 varamedlemmer som blir valde for fire år om gongen. 2 faste medlemmer og ei varamedlemsliste med 2 medlemmer blir vald av og blant dei tilsette. Medlemmer frå dei tilsette blir valde for to år om gongen.</i> <i>For innkalling og saksbehandling i styret gjeld lov om IKS.</i> <i>Reglane i aksjeloven om kjønnsmessig fordeling i styret skal gjelde ved val til styret.</i> <i>Dagleg leiar kan ikkje representere dei tilsette i styret.</i> <i>Styreleiar har møte- og talerett i representantskapet.</i> <i>Styret representerer selskapet ut mot omverda.</i>
---	--

Endringer i § 15 (endring av selskapsavtalen)

Opprinnelig § 15 viste til IKS-loven og åpnet for at mindre endringer kunne vedtas av representantskapet.

I det nye forslaget tydeliggjøres:

- Hvilke endringer som etter IKS-loven § 4 tredje ledd krever behandling i kommunestyrene/fylkestinget (bl.a. navn, formål, deltakere, ansvar og innskuddskapital)
- At øvrige endringer kan vedtas av representantskapet med minst to tredeler av avgitte stemmer, med mindre annet er fastsatt

Arbeidsgruppens begrunnelse

Presiseringen skal:

- Sikre lovmessighet og demokratisk kontroll
- Hindre ugyldige vedtak og risiko for lovlighetskontroll
- Klargjøre hvilke organer som kan gjøre hvilke endringer
- Gi bedre forutsigbarhet for både eierne og selskapet

Opprinnelig § 15 i selskapsavtale har denne ordlyden:	Ny § 15 i selskapsavtalen er foreslått til følgende:
<i>For endringer i selskapsavtalen gjeld IKS-loven. Mindre endringer kan handsamast av representantskapet.</i> <i>I tillegg til samrøystekrava i IKS-loven kan paragraf 8 andre ledd i denne avtalen berre endrast samrøystes.</i>	<i>Endringer i selskapsavtalen som gjeld forhold nemnde i § 4 tredje ledd i lov om interkommunale selskap – herunder:</i> • <i>selskapet sitt namn</i> • <i>føremål</i> • <i>deltakarar</i> • <i>deltakarane sitt ansvar og innskotsplikt</i> • <i>innskotskapital</i> • <i>selskapsform og grunnleggjande rettar</i> <i>skal vedtakast av kommunestyret eller fylkestinget i alle deltakarkommunar / fylkeskommunar.</i> <i>Andre endringer i selskapsavtalen kan vedtakast av representantskapet med minst to tredelar av dei avgitte røystene, med mindre anna er fastsett i denne avtalen.</i>

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren vurderer at den reviderte selskapsavtalen gir større tydelighet og bedre samsvar med IKS-loven, og styrker kvalitet og stabilitet i styrearbeidet. I tillegg balanseres behovet for kompetansebasert styresammensetning og eierrepresentasjon.

Videre mener fylkeskommunedirektøren at forslag til endringer gir et klarere skille mellom politiske og administrative fullmakter, og reduserer risiko for ugyldige vedtak og lovlighetskontroller. I tillegg legges det etter fylkeskommunedirektørens mening til rette for mer effektiv styring av selskapet.

Det vurderes derfor som hensiktsmessig at endringene godkjennes.

Det er ikke fremsatt ønske om reforhandling av samarbeidsavtalen som følger som vedlegg, og denne foreslås derfor prolongert.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at de nå foreliggende forslagene til endringer i selskapsavtalen vedtas.

Eksisterende samarbeidsavtale følger som vedlegg. Det er ikke fremmet ønske om reforhandling, og det anbefales derfor at avtalen prolongeres i tråd med punkt 7 i samarbeidsavtalen.

Kristiansand, 16.01.2026
Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

6/26 Innføring av ny tannklinikkstruktur for tannhelsetjenesten i Agder

Arkivsak-dok.	26/04535-1
Saksbehandler	Agnes Nordahl Lillejord

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkeseldrerådet	26.01.2026	1/26
2 Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder	27.01.2026	1/26
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder	28.01.2026	2/26
4 Ungdommens fylkesutvalg 2026	29.01.2026	1/26
5 Hovedutvalg for utdanning og folkehelse	04.02.2026	1/26
6 Administrasjonsutvalget	10.02.2026	1/26
7 Fylkesutvalget	10.02.2026	6/26
8 Fylkestinget	24.02.2026	7/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget godkjenner overordnet rom- og funksjonsprogram
 2. Fylkestinget godkjenner tilnærming til tre nye leide tannklinikker
 3. Fylkestinget godkjenner mandat til forprosjekt av tre nye eide tannklinikker
 4. Fylkestinget tar status på oppgradering av dagens tannklinikker til orientering
-

Fylkeseldrerådet har behandlet saken i møte 26.01.2026 sak 1/26

Møtebehandling

Representanten Tore Kateraas foreslo følgende tilleggsuttalelse:

Fylkeseldrerådet mener at:

1. Sentralisering av tannhelsetjenesten på Agder bør føre til at Agder Fylkeskommune sørger for tilfredsstillende offentlig transport for pasienter til klinikkene.
2. Størrelsen på aktuelle tannhelseklinikker bør avhenge av omfanget av privat-offentlig samarbeid i regionen. Fylkeseldrerådet mener dette samarbeidet bør arbeides aktivt med før størrelsene på regionale kontorer blir endelig vedtatt.
3. Fylkeseldrerådet mener også at Lokalisering av kontorene bør ta stort hensyn til tilkomst. Både når det gjelder offentlig transport, men også når det gjelder muligheter for parkering. Service med forretninger, kafe mm i nær tilknytning til klinikkene bør ha en stor betydning. Ikke minst for eldre som kan måtte vente både i forkant og i etterkant av en tannlegetime på grunn av offentlige rutetider.

4. Fylkeseldrerådet mener at skysstilskuddet for pasienter som ikke kan bruke offentlig transport eller at det ikke eksisterer tilfredsstillende offentlig transport, bør være reelt, og at nåværende skyssreglement bør endres ut fra de nye forutsetningene. Ref. også vedtak i sak15.25 i Fylkeseldrerådet.

Votering

Det ble foretatt punktvis votering til fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak.

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 3 ble enstemmig vedtatt.

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslaget fra representanten Tore Kateraas ble vedtatt mot to stemmer (Jan Dukene og Sally Vennesland)

Fylkeseldrerådet – vedtak

1. Fylkestinget godkjenner overordnet rom- og funksjonsprogram
2. Fylkestinget godkjenner tilnærming til tre nye leide tannklinikker
3. Fylkestinget godkjenner mandat til forprosjekt av tre nye eide tannklinikker
4. Fylkestinget tar status på oppgradering av dagens tannklinikker til orientering

Fylkeseldrerådet mener at:

1. Sentralisering av tannhelsetjenesten på Agder bør føre til at Agder Fylkeskommune sørger for tilfredsstillende offentlig transport for pasienter til klinikkene.
2. Størrelsen på aktuelle tannhelseklinikker bør avhenge av omfanget av privat-offentlig samarbeid i regionen. Fylkeseldrerådet mener dette samarbeidet bør arbeides aktivt med før størrelsene på regionale kontorer blir endelig vedtatt.
3. Fylkeseldrerådet mener også at Lokalisering av kontorene bør ta stort hensyn til tilkomst. Både når det gjelder offentlig transport, men også når det gjelder muligheter for parkering. Service med forretninger, kafe mm i nær tilknytning til klinikkene bør ha en stor betydning. Ikke minst for eldre som kan måtte vente både i forkant og i etterkant av en tannlege time på grunn av offentlige rutetider.
4. Fylkeseldrerådet mener at skysstilskuddet for pasienter som ikke kan bruke offentlig transport eller at det ikke eksisterer tilfredsstillende offentlig transport, bør være reelt, og at nåværende skyssreglement bør endres ut fra de nye forutsetningene. Ref også vedtak i sak 15.25 i Fylkeseldrerådet.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder har behandlet saken i møte 27.01.2026 sak 1/26

Møtebehandling

Rådet fremmet følgende tilleggsforslag:

LIM-rådet understreker viktigheten av at sårbare grupper blir ivaretatt når reiseveien blir lenger, særlig i de områdene hvor tannklinikkene er vedtatt nedlagte. Det understrekes at fylkeskommunen bør bistå de personene som ikke har anledning til å legge ut for transport i perioden før nytt reisereglement blir behandlet.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.
Rådets tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Råd for likestilling, inkludering og mangfold i Agder - vedtak

1. Fylkestinget godkjenner overordnet rom- og funksjonsprogram
2. Fylkestinget godkjenner tilnærming til tre nye leide tannlinikker
3. Fylkestinget godkjenner mandat til forprosjekt av tre nye eide tannlinikker
4. Fylkestinget tar status på oppgradering av dagens tannlinikker til orientering

LIM-rådet understreker viktigheten av at sårbare grupper blir ivaretatt når reiseveien blir lenger, særlig i de områdene hvor tannklinikkene er vedtatt nedlagte. Det understrekes at fylkeskommunen bør bistå de personene som ikke har anledning til å legge ut for transport i perioden før nytt reisereglement blir behandlet.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder har behandlet saken i møte 28.01.2026 sak 2/26

Møtebehandling

Det var 5 stemmeberettigede under behandling av saken.

Rådets leder Ingebjørg Amanda Godskesen fremmet følgende forslag:

Rådet tar saken kun til orientering, da rådet mener saken ikke er godt nok utredet.

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble satt opp mot leders forslag.
Fylkeskommunedirektørens forslag falt med 1 mot 4 stemmer (Johanne Ausel).

Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder - vedtak

Rådet tar saken kun til orientering, da rådet mener saken ikke er godt nok utredet.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 har behandlet saken i møte 29.01.2026 sak 1/26

Votering

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Ungdommens fylkesutvalg 2026 - vedtak

1. Fylkestinget godkjenner overordnet rom- og funksjonsprogram
2. Fylkestinget godkjenner tilnærming til tre nye leide tannklinikker
3. Fylkestinget godkjenner mandat til forprosjekt av tre nye eide tannklinikker
4. Fylkestinget tar status på oppgradering av dagens tannklinikker til orientering

Hovedutvalg for utdanning og folkehelse har behandlet saken i møte 04.02.2026 sak 1/26

Møtebehandling

Representanten Marit Grefstad (Ap) fremmet følgende forslag fra Ap, PP, Rødt og SV:

1. Hovedutvalg for utdanning og folkehelse mener saken ikke belyser alle sider ved fylkestingets vedtak i oktober. Den danner et utilstrekkelig grunnlag for å arbeide videre med anskaffelse og planlegging av nye leide og eide klinikker. Hovedutvalget mener følgende elementer må belyses bedre:

- Transport: Konsekvensene for pasienter som ikke har et reelt kollektivtilbud er ikke utredet. Det må finnes løsninger for pasienter som ikke har økonomisk mulighet til å legge ut for transport.

- Tilgjengelighet: Nærhet til pasientgruppene, f.eks. grunnskoler, videregående skoler og omsorgssentre, og til et godt kollektivtilbud, bør etterstrebes når lokalisering av nye klinikker skal fastsettes.

- Økonomi: Det økonomiske grunnlaget for å vedta prinsippene som skal ligge til grunn, er mangelfullt. Fylkeskommunen risikerer ved dette vedtaket økte kostnader både til drift og investeringer, og HUF advarer mot at man nå vedtar prinsipper som leder til en dyrere struktur enn man tidligere har hatt. Saken mangler sammenligninger mellom ulike alternativ. Kostnader knyttet til eksisterende leiekontrakter (langtid og korttid) ligger heller ikke som en del av saken. HUF er bekymret for skjulte kostnader som ikke kommer frem ved investeringer som vil belaste driftsbudsjettet til fylkeskommunen. Økte utgifter til pasientreiser er heller ikke synliggjort i saken.

- Offentlig/privat samarbeid: Saken er mangelfull når det gjelder prinsipper for å etablere offentlig-private klinikker, og konsekvenser av dette. Fylkeskommunen har

ansvar for å levere tjenestene, for kvaliteten og for våre ansatte. Saken belyser heller ikke hvem som kan benytte seg av private tilbud. Dette har mye å si for beregning av pasientgrunnlag og dimensjonering av nye offentlige klinikker. Beregningene av pasientgrunnlaget er svært usikkert. Det er ikke tatt høyde for private etableringer, og for at områdene man beregner grunnlaget fra, overlapper hverandre.

- Saken belyser ikke tiltak for å gjøre små klinikker mindre sårbare, som for eksempel å øke antall behandlingsrom eller sikre fast drift. Dette er med på å skape mer usikkerhet for fremtiden for kommunene dette gjelder.

- Klima- og miljøregnskap er ikke omtalt i saken, selv om forslaget slik det foreligger vil utgjøre stor økning i persontrafikken.

2.HUF forkaster nytt forslag til klinikkstruktur da elementene i punkt 1 ikke er tilstrekkelig utredet.

Votering

- Det ble foretatt punktvis votering på fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak.
- Forslag fra Ap, PP, Rødt og SV falt med 5 mot 6 stemmer (Ap, PP, Rødt og SV).
- Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 1 ble vedtatt med 6 mot 5 stemmer (Ap, PP, Rødt og SV).
- Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 2 falt med 3 mot 8 stemmer (KrF, Roger Abusland H).
- Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 3 ble vedtatt med 6 mot 5 stemmer (Ap, PP, Rødt og SV).
- Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak punkt 4 ble vedtatt med 6 mot 5 stemmer (Ap, PP, Rødt og SV).

Hovedutvalg for utdanning og folkehelse – vedtak

1. Fylkestinget godkjenner overordnet rom- og funksjonsprogram
2. Fylkestinget godkjenner mandat til forprosjekt av tre nye eide tannklinikker
3. Fylkestinget tar status på oppgradering av dagens tannklinikker til orientering

Vedlegg

Overordnet rom- og funksjonsprogram for Tannhelsetjenesten i Agder

Tilnærming til tre nye leide tannklinikker

Mandat forprosjekt tre nye eide tannklinikker

Sammendrag

Tannhelsetjenesten i Agder vil bestå av 13 tannklinikker. Innføringen av ny tannklinikkstruktur følger tre spor; oppgradering og gjenbruk av syv tannklinikker, etablering av tre nye leide tannklinikker og etablering av tre nye eide tannklinikker. Et felles rom- og funksjonsprogram for tannklinikker i Agder fylkeskommune ligger til grunn for de nye tannklinikkene.

- «Grønt spor»: oppgradering og gjenbruk av syv tannklinikker:
sikre gjenbruk av syv av dagens tannklinikker, og nedlegging av 15 tannklinikker. Arbeidet med å klargjøre de syv tannklinikkene er i rute.
- «Gult spor»: etablering av tre nye leide tannklinikker
Anskaffelsesprosess for etablering av tre nye leide tannklinikker i Vennesla kommune, Tvedestrand kommune og Lyngdal kommune igangsettes i etterkant av det politiske vedtaket.
 - Østre Agder tannklinikk i Tvedestrand kommune vil ha 7 til 8 behandlingsrom.
 - Vennesla tannklinikk i Vennesla kommune vil ha 7 til 9 behandlingsrom.
 - Lyngdal tannklinikk i Lyngdal kommune vil ha 7 til 8 behandlingsrom

Størrelsen på bo- og arbeidsmarkedet innenfor 60 minutters kjøreavstand fra Lyngdal tannklinikk på over 119 000 innbyggere mot 56 700 innbyggere til Farsund tannklinikk er særlig viktig for valg av Lyngdal. Rekrutteringsmulighetene med et dobbelt så stort arbeidsmarked, samt reiseavstand for innbyggerne er avgjørende. Effekten av ytterligere utbygging av E39 forsterker vurderingene. Videre vil en tannklinikk i Lyngdal kunne bygges stor nok til å utgjøre en større klinikk også vest i Agder.

- «Oransje spor»: etablering av tre nye eide tannklinikker. Mandatet for forprosjektet gir rammer for prosjektets arbeid med de tre nye eide tannklinikkene i Agder fylkeskommune frem til investeringsbeslutning for tannklinikk sentralt i Arendal, tannklinikk sentralt i Kristiansand og tannklinikk i Vågsbygd.

Administrasjonen vil igangsette anskaffelsesfasen for tre nye leide tannklinikker og utarbeidelse av beslutningsgrunnlag for investering i tre nye eide tannklinikker raskt etter politisk vedtak.

Saksopplysninger

Agder fylkeskommune har ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten i fylket, og skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i Agder.

Den offentlige tannhelsetjenestens samfunnsoppdrag er å fremme tannhelsen i befolkningen, organisere forebyggende tiltak og gi et regelmessig og oppsøkende tannhelsetilbud til prioriterte grupper pasienter.

Behovet for tannhelsetjenester i befolkningen er i endring, i hovedsak grunnet befolkningsutvikling og demografi, helsetilstand og behandlingsbehov. Dette har stor påvirkning på utviklingen av den regionale tannhelsetjenesten og stiller andre krav til kompetanse. Dette omfatter både tannhelsefaglig spesialkompetanse og bred, tverrfaglig kompetanse. Samtidig tilspisser konkurransen om arbeidskraften seg, særlig innenfor helse og omsorg. Tannhelsetjenesten i Agder må være attraktiv for å kunne levere gode og likeverdige tannhelsetjenester til innbyggerne.

Den [21. oktober 2025 vedtok Fylkestinget en helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder i ni punkter](#). Formålet med omstillingen er å *levere gode og likeverdige offentlige tannhelsetjenester til våre egder med effektiv ressursbruk innenfor stadig mindre handlingsrom*.

Den [16. desember 2025 vedtok Fylkestinget handlings- og økonomiplanen hvor økonomien \(HØP\) knyttet til innføring av ny tannklinikkstruktur](#) var en del av investerings- og driftsbudsjettet til Tannhelsetjenesten i Agder. Gjennom HØP-en ble oppdraget ytterligere detaljert; *Vi skal bygge én fremtidsrettet og likeverdig tannhelsetjeneste for alle i Agder*. Oppdraget skal sikre at Tannhelsetjenesten i Agder leverer på den nye tannhelsestrategien 2025 til 2030. Strategien har følgende satsingsområder:

- Vi setter pasienten i sentrum
- Vi skal levere gode og likeverdige tjenester
- Vi satser videre på helsefremming og folkehelsearbeid
- Vi skal være en attraktiv arbeidsplass

Denne politiske saken om innføring av ny tannklinikkstruktur for Tannhelsetjenesten i Agder vil gi prosjektet nødvendige beslutninger og føringer for å sikre fremdrift og rammer rundt innføringen av de tre nye eide og tre nye leide tannklinikker.

Prosjektet vil komme tilbake med konkrete saker knyttet hver av de tre eide tannklinikker i forbindelse med investeringsbeslutning.

Tillitsvalgte og verneombud deltar i både styringsgruppen og arbeidsgruppen. Innholdet i denne politiske saken er drøftet med ansatte i Tannhelsetjenesten i Agder den 15. januar 2026. Saken legges frem til orientering i informasjons- og drøftingsmøte i Agder fylkeskommune 28. januar 2026.

Vurderinger

Tannhelsetjenesten i Agder vil bestå av 13 tannklinikker. Innføringen av ny tannklinikkstruktur følger tre spor;

- **Grønt spor:** sikre gjenbruk av syv av dagens tannklinikker, og nedlegging av 15 tannklinikker.
- **Gult spor:** etablering tre nye leide tannklinikker i Vennesla, Tvedestrand og Farsund eller Lyngdal.
- **Oransje spor:** etablering av tre nye eide tannklinikker. En tannklinikk sentralt i Arendal, en tannklinikk sentralt i Kristiansand og en tannklinikk i Vågsbygd.

Tabellen nedenfor synliggjør fordelingen av fremtidens 115-120 behandlingsrom fordelt på 13 tannklinikker:

Tannklinikk		Antall behandlingsrom	Kort status
Østre Agder		7 – 8	Gult spor
Fløyheia		14 – 16	Oransje spor
Grimstad		13	Grønt spor: Videreføres som i dag
Lillesand		8	Grønt spor: Arbeid med å etablere et ekstra rom er igangsatt, totalt 8 rom. Utbyggingen er planlagt ferdigstilt vinteren 2026, med gjenbruk av behandlingsutstyr.
Kristiansand	Vågsbygd	18 – 25	Oransje spor
	Sentrum	14 – 16	Oransje spor
Vennesla		7 – 9	Gult spor
Evje		5	Grønt spor: Økt fra fire til fem behandlingsrom. Ferdigstilt med gjenbruk av behandlingsstol
Valle		1	Grønt spor: Videreføres som i dag
Mandal		7 – 8	Grønt spor: Vurdering om økning av kapasitet fra 7 til 8 avklares senere
Lyngdal		6 – 8	Gult spor. Antall behandlingsrom avhenger av plassering
Flekkefjord		5 – 7	Grønt spor: Vurdering om økning fra 5 til 6 eller 7 avklares senere. Det er gjennomført befaring og utbyggingsmuligheter er kartlagt. Avgjørelse om utvidelse avklares i etterkant av avklaring Farsund / Lyngdal tannklinikk
Byremo		2	Grønt spor: Videreføres som i dag
Antall behandlingsrom		115 - 120	Totalt en reduksjon fra dagens 135 behandlingsstoler til 115-120.

Det planlegges tilgang på behandlingsrom til studenter fordelt på ulike tannklinikker på Agder, prioritert på de større tannklinikkene. Spesialistrom vil avklares i forbindelse med forprosjektene på de eide tannklinikkene.

Økt kapasitet gjennom økte åpningstider, er planlagt å starte opp med innsatsområdet før sommeren 2026. Piloten er planlagt på Grimstad tannklinikk.

Rom og funksjonsprogram (RFP) for tannklinikker i Tannhelsetjenesten i Agder

Rom- og funksjonsprogrammet for Tannhelsetjenesten i Agder beskriver overordnede krav til rom og funksjoner i nye fylkeskommunale tannklinikker, med tilhørende arealbehov. Dette skal benyttes som utgangspunkt for planlegging av nye eide og leide klinikker, samt ombygging av eksisterende klinikker.

Arbeidet med RFP startet på Grimstad tannklinikk 29. oktober 2025 med representanter fra tannhelse, bygg og eiendom, porteføljestyring, innkjøp, vernetjenesten og tillitsvalgte, samt Agder arbeidsmiljø. Det ble gjennomført en befaringsreise av Grimstad tannklinikk med tilhørende presentasjon av styrker og svakheter med prosjektet og bygget, sammen med andre viktige elementer for gode arbeidslokaler for tannhelsetjenesten i Agder.

En tverrfaglig arbeidsgruppe har bidratt med fagkompetanse og erfaringer inn i arbeidet med RFP. Norconsult, som har erfaring fra andre tilsvarende prosesser på tannhelse, har bidratt i prosessen. Råd for personer med nedsatt funksjonsevne er også representert i arbeidet.

Den overordnede RFP-en er et resultat av oppstartsamlingen, erfaringene til Norconsult, erfaringer fra Grimstad tannklinikk og innspill fra arbeidsgruppa. [De seks vurderingskriteriene fra den politiske saken i høst](#), har også vært viktige inn i arbeidet med RFP. RFP-en er i tråd med vedtatt eiendomsstrategi.

Det vedlagte rom- og funksjonsprogrammet er fortsatt under utarbeidelse, men vil danne et omforent grunnlag i etableringen av nye eide og leide klinikker fremover. Dette vil bidra til at vi får samme kvalitet i alle våre nye klinikker, basert på et godt gjennomarbeidet grunnlag som ansatte har vært involvert i å utarbeide. Det vil også bidra til tids- og kostnadsbesparelser i forprosjekteringsfaser, og videre i forbedringsarbeid.

Rom- og funksjonsprogrammet må tilpasses rammene til hver enkelt klinikk, men samtidig ivareta behovet for standardisering. Ved etablering av leide klinikker må det tilpasses den enkelte lokasjonen, men skal følges så langt det lar seg gjøre. Ansatte som skal ha tilholdssted på klinikker som skal etableres vil bli involvert for lokale justering og tilpasninger.

Tilnærming til nye leide tannklinikker

For å sikre et godt beslutningsunderlag for de tre nye leide tannklinikkene i Tvedestrand, Vennesla og Farsund eller Lyngdal er det gjennomført en involveringsprosess med de aktuelle kommunene, klinikklederne og de ansatte i Tannhelsetjenesten.

Dette beslutningsunderlaget sikrer prosjektet nødvendige beslutninger og føringer for å sikre fremdrift rundt innføringen av de tre nye leide tannklinikker:

- Geografisk plassering av tannklinikk i Lister
- Antall behandlingsrom for de tre leide tannklinikkene

- Nedslagsfelt for en forenklet konkurranse for de tre leide tannklinikkene

De seks [vurderingskriteriene fra den politiske saken](#) er en sentral del av vurderingene knyttet til de tre leide tannklinikkene; pasientsikkerhet og kvalitet, pasientproduktivitet, pasienttilfredshet, godt arbeidsmiljø og sterke fagmiljøer, bærekraftig ressursbruk og reisevei. Videre er Agder fylkeskommunes [eiendomsstrategi](#) en del av grunnlaget for anskaffelsesfasen for de nye leide tannklinikkene.

Kort oppsummert anbefaling for de tre leide tannklinikkene:

- Østre Agder tannklinikk i Tvedestrand kommune: Basert på dekningsanalysene og vurderingskriteriene er det skisserte området godt egnet for å gjennomføre en anskaffelsesprosess om lokaler til Østre Agder tannklinikk. Befolkningsgrunnlaget og befolkningsutviklingen, sammen med arbeidsmarkedet innenfor 30 minutter, tilsier at Østre Agder tannklinikk bør ha 7 til 8 behandlingsrom. Studentrom vurderes i tillegg. I samspill med OPS og Fløyheia tannklinikk vil dette dekke dagens og fremtidig behov.
- Vennesla tannklinikk i Vennesla kommune: Det skisserte området er godt egnet for en anskaffelsesprosess. Befolkningsgrunnlaget, -utviklingen og arbeidsmarkedet tilsier at Vennesla tannklinikk bør ha 7 til 9 behandlingsrom.
- Lyngdal tannklinikk i Lyngdal kommune: Det anbefales å gjennomføres en anskaffelsesprosess i Lyngdal sentrum. En tannklinikk i Lyngdal sentrum vil ha 7 til 8 behandlingsrom og utgjøre en middels stor tannklinikk vest i Agder. Studentrom vurderes i tillegg. Samtidig vil Lyngdal ha et arbeidsmarked på over 100 000 innenfor 60 minutter kjøreavstand. Dette markedet vil bli betydelig større når E39 blir ferdig.

En tannklinikk i Farsund sentrum vurderes som mindre formålstjenlig enn en tannklinikk i Lyngdal sentrum. Det er særlig arbeidsmarkedet og viktigheten av å ha en middels stor tannklinikk også vest i Agder som utslagsgivende for vurderingen.

Mandat til forprosjekt av tre nye eide tannlinikker

Mandatet for forprosjektet gir rammer for prosjektets arbeid med de tre nye eide tannklinikkene i Agder fylkeskommunen frem til investeringsbeslutning. Mandatet beskriver overordnet hvordan tannklinikken sentralt i Arendal, sentralt i Kristiansand og Vågsbygd skal utvikles og brukes for å realisere formålet til helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder og understøtte den vedtatte Tannhelsestrategien (2025–2028/2030).

Forprosjektet vil beskrive funksjonelle og arealmessige behov, konkret lokalisering og tilrettelegging for god beslutningsprosess for å realisere arealbehovet.

Det blir en felles oppstart for de tre forprosjektene. Tidspunktet for de tre investeringsbeslutningene vil avhenge av fremdriften i kommunene og i skolestrukturarbeidet. Det er en målsetting om investeringsbeslutning i 2026.

Regionplan Agder 2030

Arbeidet med realisering av de nye eide og leide tannklinikkene skal være i tråd med fylkeskommunens eiendomsstrategi.

Det overordnede målet med eiendomsstrategien er å sikre at eiendomsmassen understøtter regionplanens klimamessige, sosiale og økonomiske ambisjoner på en best mulig måte, i tillegg til å understøtte virksomhetens funksjonelle behov.

Økonomiske konsekvenser

Det er satt av midler til både oppgradering og nye leide og investering til nye eide tannlinikker i vedtatt handlings- og økonomiplan. Tannhelsetjenesten i Agder vil rapportere på status gjennom tertial og fortløpende løypemeldinger til hovedutvalget for utdanning og folkehelse.

Økonomien er avhengig av avslutning av dagens 15 tannlinikker og gjenbruk av utstyr derfra. Avslutning av enkelte kontrakter er igjen avhengig av fremdrift og avklaringer i offentlig-privat kapasitetssamarbeidet (OPS).

Konklusjon

Fylkestinget vedtar foreslått tilnærming for tre nye eide tannlinikker og tre nye leide tannlinikker.

Kristiansand, 12.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør

7/26 Handlingsprogram 2027-2030 til Regionplan Lister 2030 - høring og offentlig ettersyn

Arkivsak-dok.	25/13303-37
Saksbehandler	Manuel Birnbrich

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	7/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget vedtar å sende forslag til handlingsprogram 2027-2030 til Regionplan Lister 2030 på høring og legge det ut til offentlig ettersyn.
 2. Høringsfristen er 31. mai 2026.
-

Vedlegg

V1_høringsforslag_handlingsprogram 2027-2030_Regionplan Lister 2030
V2_tiltak fra tidligere handlingsprogram som ikke foreslås videreført
V3_de viktigste tiltakene fra ungdommen

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkesutvalget sender forslag til handlingsprogram til Regionplan Lister 2030 på høring og legger det ut til offentlig ettersyn med frist 31. mai.

Hovedpremissene i utarbeidelsen av forslaget til det nye handlingsprogrammet var å redusere antall tiltak i forhold til tidligere handlingsprogram, å gjøre tiltakene mer tydelige, å vektlegge innspillene fra barn og unge, samt å prioritere tiltak som forventes å ha en merverdi for hele Listerregionen.

Saksopplysninger

Regionplan Lister 2030 er en regional plan for utviklingen av de seks kommunene i Listerregionen (Farsund, Flekkefjord, Hægebostad, Kvinesdal, Lyngdal og Sirdal). Hovedmålet med planen er å utvikle Lister til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Planen ble, sammen med det første handlingsprogrammet for perioden 2021-2024, vedtatt av fylkestinget i februar 2021.

Rulleringen av handlingsprogrammet ble vedtatt av fylkestinget 6. mai 2025 (FT-sak 14/25). Den vedtatte fremdriftsplanen for rulleringen ble forsinket på grunn av omorganiseringen i fylkeskommunens administrasjon, samt bytte både av interne og eksterne ressurser.

Både fylkesutvalget og fylkestinget har under behandlingen av saken muntlig gitt uttrykk for at de ønsker god medvirkning av barn og unge. Dette ble vektlagt i medvirkningsfasen som ble gjennomført høsten 2025. Følgende medvirkning er gjennomført:

- Dialog med ungdommens fylkesutvalg
- Medvirkningsverksteder med alle de seks kommunale ungdomsrådene i Lister. Fylkeskommunedirektøren fikk mange positive tilbakemeldinger fra ungdommen om dette.
- Medvirkningsverksteder med representantskapet i Lister Interkommunale Politiske Råd der både ordførerne og kommunedirektørene var til stede
- Medvirkningsverksteder med fagnettverkene i Listersamarbeidet (plan- og næringsnettverket, helsenettverket, kulturnettverket, personalnettverket, og barnehage- og skolenettverket)
- Skriftlige innspill fra folkehelsenettverket
- Digitalt dialogmøte med Statsforvalteren om de tiltakene der enten Statsforvalteren eller statlige etater har en rolle
- Medvirkningsverksted for de kommunale eldrerådene i Lister i forlengelse av eldrerådene sin høstkonferanse i fylkeshuset
- Dialog med koordinatorene for rådene for personer med funksjonsnedsettelse

- Skriftlige innspill fra Lister Næringsforening. I tillegg er det avtalt et medvirkningsopplegg med styret i Lister Næringsforening til våren.

Arbeidsgruppen for utarbeidelse av forslag til handlingsprogram har bestått av interne medarbeidere som dekker temaene i planen samt daglig leder for Listersamarbeidet og nestleder av plan- og næringsnettverket i Lister. Det er gjennomført en statusvurdering for tiltakene i det gamle handlingsprogrammet. Videre er innspillene til det nye handlingsprogrammet gjennomgått og vurdert.

Vedlegg 1 til denne saken er høringsforslaget til det nye handlingsprogrammet for perioden 2027–2030.

Vurderinger

Det har vært en god og tillitsfull dialog hele høsten med samtlige aktører i Listersamarbeidet, og det var stort engasjement på medvirkningsverkstedene. Med bakgrunn i erfaringen med det opprinnelige handlingsprogrammet fra 2021 (se saksframlegg i FT-sak 14/25) har fylkeskommunedirektøren lagt til grunn følgende premisser i forslaget til nytt handlingsprogram:

- Reduksjon av antall tiltak. Til gjengjeld skal tiltakene være realistiske å gjennomføre innen tidshorisonten for planen, det vil si innen 2030.
- Tiltak som er gjennomført, ikke aktuelle lenger eller som kommunene eller andre aktører gjennomfører uansett tas ut.
- Prioritere tiltak som forventes å gi mest effekt for å nå målene i planen.
- Prioritere tiltak som forventes å ha verdi for hele listerregionen.
- Forbedre formuleringene på tiltak, slik at det er tydelig hva som skal gjøres og slik at det blir mulig å vurdere fremgang på gjennomføringen.
- Være tydelig på hvem som har ansvar for å gjennomføre tiltakene og hvem det er nødvendig å samarbeide med.
- Avklare i størst mulig grad på forhånd om det er ressurser til å gjennomføre tiltakene.
- Legge spesiell vekt på innspillene fra barn og unge.

I forslaget til det nye handlingsprogrammet er antall tiltak redusert fra 74 til 44, mange tiltak er omformulert, og ansvar og samarbeidspartnere er gått gjennom og oppdatert. Tiltakene som ungdom var mest opptatt av er markert med blå bakgrunn i handlingsprogrammet.

For å gi en oversikt over alle tiltak fra det tidligere handlingsprogrammet som er foreslått fjernet eller som er betydelig omformulert, har fylkeskommunedirektøren laget et eget vedlegg med vurderinger og begrunnelser (vedlegg 2 til saken).

I tillegg legges det ved et eget dokument som beskriver hvordan medvirkningsverkstedene med ungdomsrådene ble gjennomført og hvilke tiltak ungdom var mest opptatt av (vedlegg 3).

Regionplan Agder 2030

Regionplan Lister 2030 ble i sin tid utarbeidet som en regional tilpasning av Regionplan Agder 2030. Helt konkret betyr det at Regionplan Lister 2030 har samme hovedmål som Regionplan Agder 2030, og den har også tilnærmet samme tematiske inndeling som forrige Regionplan Agder 2030 fra 2019 hadde.

De seks kommunale ungdomsrådene i Lister og ungdommens fylkesutvalg har vært godt involvert i medvirkningsprosessen til det nye handlingsprogrammet, og deres innspill er fremhevet spesielt i vedlegg 1 og 3 til denne saken.

Økonomiske konsekvenser

Vedtaket av det endelige handlingsprogrammet på høsten vil kunne ha økonomiske konsekvenser, fordi oppfølgingen av tiltakene i handlingsprogrammet vil kreve at fylkeskommunen setter av ressurser i form av både arbeidstid og penger. Tiltakene i handlingsprogrammet skal koordineres med prosessen for handlings- og økonomiplanen.

Konklusjon

Etter en omfattende medvirkningsprosess på høsten 2025 legger fylkeskommunedirektøren fram høringsforslaget til handlingsprogram til Regionplan Lister 2030 for perioden 2027–2030. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkesutvalget vedtar å sende forslag til handlingsprogrammet på høring og å legge det ut til offentlig ettersyn med svarfrist 31. mai 2026.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør for næring, plan og kultur

8/26 Tvedestrand kommune - Uttalelse til høring av kommuneplanens arealdel

Arkivsak-dok.	20/23057-50
Saksbehandler	Ingunn Dahlseng Håkonsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	8/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

- 1) Fylkesutvalget er positive til at Tvedestrand kommune reviderer kommuneplanens arealdel.
- 2) Fylkesutvalget ber kommunen følge opp faglige råd, anbefalinger og merknader i saksfremstillingen. Fylkeskommunens administrasjon kan bidra med videre veiledning.

Vedlegg

Særutskrift - Tvedestrand kommune - Uttalelse til annen gangs høring av kommuneplanens arealdel 2023-2035

Forslag til planbeskrivelse

Forslag til plankart Kommuneplan 2025-2037

Forslag til planbestemmelser Tvedestrand kommunes arealplan 2025-2037

Vedlegg 2 konsekvensutredning Tvedestrand kommune KPA

Vedlegg 3 - Helhetlig Risiko og sårbarhetsanalyse 505072_1_1 227578_1_1

Vedlegg 10 Notat NiN-vurdering Tvedestrand 69_50 227586_1_1

Vedlegg 12 Tvedstrand kommune - valgskartlegging 2025. Notat prioriterte områder (3) (1)

Uttalelse første gang_Tvedestrand kommuneplan_ Agder fylkeskommune

Merknader til konsekvensutredningen-oversikt

Sammendrag

Tvedestrand kommune har lagt forslag til kommuneplanens arealdel 2024-2037 ut på høring og offentlig ettersyn.

Tvedestrand kommune har lagt gode arealstrategier til grunn for planarbeidet, i tråd med Regionplan Agder 2030 og Regional areal- og transportplan (ATP). Kommunen fortjener ros for arbeidet med grovsiling, konsekvensutredning og fjerning av arealer i konflikt med overordnede føringer. Det er fortsatt enkelte mangler i konsekvensutredningen og planmaterialet som bør følges opp for å sikre et mer fullstendig og etterprøvbart beslutningsgrunnlag før endelig behandling. Fylkeskommunen er tilgjengelig for veiledning dersom kommunen ønsker støtte i dette arbeidet.

Fylkeskommunedirektøren har merknader til arealforslag og regionale interesser.

Saksopplysninger

Tvedestrand kommune har lagt forslag til kommuneplanens arealdel på offentlig ettersyn og høring. Alle høringsdokumentene kan leses på Tvedestrand kommunens nettside: [Offentlig ettersyn og høring av kommuneplanens arealdel - Tvedestrand kommune](#)

Agder fylkeskommune har utarbeidet en digital kartoversikt for sammenligning av gjeldende arealplan med nytt forslag til arealdel samt visning av planreserve. Den er tilgjengelig gjennom lenken: [Arealregnskap for Tvedestrand 2025 - sammenligning](#).

Planforslaget i korte trekk

Kommunens visjon bygger på samfunnsdelen (2018) der målet er å styrke sentrum og hele Tvedestrand som en attraktiv og trygg bokommune. Planprogrammet har prioriterte tema som kystsoner, sentrumsnær arealbruk, næring og handel, boligbygging, friluftsliv og natur. For ytterligere informasjon vises det til tidligere saksfremlegg (vedlagt).

Kommunen har også innlemmet områdene Lindland og Røysland, som ble overført fra Risør kommune 1. januar 2025, i det videre planarbeidet.

I nytt planforslag har kommunen gjort følgende:

- Ny konsekvensutredning etter metodeinstruks fra Miljødirektoratet (M-1941)
- Justeringer av bestemmelser og retningslinjer
- Lagt inn byggegrenser mot sjø langs havneområdet i sentrum, og ved fritidsboliger ved Skibvika.
- Innarbeidet «Kommunedelplan for kystsonens byggeområder 2011-2023» med få endringer. Endringene er konsekvensutredet.

I dette forslaget er eksisterende spredt boligbygging innenfor LNF-spredt videreført fra gjeldende plan. Nye områder for LNF-spredt vil bli vurdert i neste rullering av arealdelen.

Fra tidligere planforslag har flere arealinnspill blitt tatt ut, blant annet på grunn av manglende kartlegging av naturmangfold (NiN), nye statelige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet eller at innspill har blitt trukket.

I konsekvensutredningen ble totalt 30 innspill/ arealendringer vurdert. Dette omfattet flere ulike arealinnspill; nye bolig- og næringsområder, endring av arealformål, byggegrenser og utvidelse av eksisterende arealformål (småbåthavn, boligområder osv.)

Tabell 1 Viser oversikt over antall og type arealinnspill som er vurdert og med videre.

Konsekvensutredet	Vurdert	Tatt med
Nytt arealformål	13	12
Ny/ endring byggegrense	2	2
Endring av eksisterende arealformål	10	9
Endring byggegrense og endring av eksisterende arealformål	5	5

Under høringsperioden er det avdekket feil i plankartet som kommunen har varslet om (E-post 26.1.2026). Det er lagt inn byggegrenser og nye områder for spredt boligbebyggelse innenfor LNF-formål som ikke er konsekvensutredet. Disse skulle ikke med i forslaget.

Arealregnskap

I nytt forslag vil kommunen ha en total planreserve på under 4000 daa. Dette fordeler seg slik; areal for boliger på 3155 dekar (da), næringsformål 253 da, fritidsbebyggelse 364 da, sentrumsformål 58 da, og øvrig (parkering, vei, kombinert med mer.) 153 da.

I arealregnskapet fra gjeldende plan (2018) til nytt forslag (2025) viser at kommunen har tatt ut en del områder avsatt til boligformål, ca. 900 da.

Sakshistorikk

Tvedestrand kommune har sendt forslag til kommuneplanens arealdel på høring to ganger tidligere. Fylkesutvalget har hatt planforslag for arealdelen til behandling 11. og 24.10.2023 og 27.8.2024.

I møtet 24.10.2023 vedtok Fylkesutvalget følgende vedtakspunkter:

- 1) Fylkesutvalget er positive til at Tvedestrand kommune reviderer kommuneplanens arealdel.
- 3) Fylkesutvalget ber kommunen vurdere konsekvensutredninger på nytt og i tråd med gjeldende forskrift. Fylkeskommunens administrasjon kan bistå med veiledning.
- 4) Fylkesutvalget ber kommunen følge opp faglige råd, anbefalinger og merknader i saksfremstilling og fylkeskommunenes innspill 24.10.2024. Fylkeskommunens administrasjon kan bidra med videre veiledning.

Fylkeskommunes uttalelse i sin helhet er vedlagt saken («Særutskrift- Tvedestrand kommune...»).

Vurderinger

Tvedestrand kommune har lagt gode arealstrategier og føringer til grunn for planarbeidet og som er i tråd med Regionplan 2030 og Regional areal- og transportplan for arendalsregionen (ATP). Fylkeskommunens tidligere innspill vurderes å være til dels ivaretatt gjennom nytt forslag.

Det er tydelig at Tvedestrand kommune har lagt ned betydelig innsats i arbeidet med nytt planforslag. Dette er tydelig ved grovsiling av arealinnspill og konsekvensutredning med stor forbedring tilknyttet formelle lovkrav og forskrifter. Kommunen har også tatt ut en stor andel arealer – både fra gjeldende plan og tidligere forslag- som er i konflikt med både lokale, regionale og nasjonale føringer. Dette fortjener kommunen ros for.

Konsekvensutredningen har fremdeles noe feil og mangler, blant annet gjelder det samlet vurdering av konsekvensutredning etter §18. Kommunen bør vurdere om informasjonen i planbeskrivelsen fra andre gangs høring kan videreføres i dette forslaget. Etter det fylkeskommunedirektøren forstår, så skyldes manglene i planforslaget, kommunens begrensede ressurser til planarbeidet. Dersom kommunen ønsker bistand og veiledning, er fylkesadministrasjonen tilgjengelig for dette.

Dialogen mellom administrasjonen i fylkeskommunen og kommunen har vært konstruktiv. Det er gitt skriftlige og muntlige tilbakemeldinger og råd på ulike temaer. Kommunen har også deltatt i arealnettverket som er lagt til rette for erfaringsutveksling mellom kommuner som arbeider med kommuneplanens arealdel. I dette nettverket har kommunen hatt mulighet til å løfte problemstillinger som flere kommuner har.

Agder fylkeskommunes innspill fra 24.10.2023 og 27.8.2024 er fremdeles aktuell på noen punkter.

Følgende bør følges ytterligere opp:

- Ulike mangler og feil i konsekvensutredningen rettes opp (se vedlagt oversikt merknader til konsekvensutredning).
- Kvalitetssjekk og redaksjonell gjennomgang av bestemmelser og retningslinjer.
- Vurdering av sentrumsavgrensing i sammenheng med bestemmelsene.
- Byggegrense mot sjø i sentrumsområde er lagt inn uten konkret vurdering. Selv om området kan fremstå som utbygd, bør bakgrunnen for dette synliggjøres og vurderes skriftlig.
- Småbåthavner og vannmiljø- mangler konkrete vurderinger etter angitt metodikk i konsekvensutredningen.

Videre følger noen konkrete innspill til fylkeskommunens forvaltningsansvar:

Folkehelse

Boligarealene (B11, B29) som foreslås i umiddelbar nærhet til næringsområdet på Slåtta kan få betydelige konsekvenser for både bokvalitet og barn og unges oppvekstmiljø. Slike lokaliseringer kan innebære utfordringer knyttet til støy, trafikkbelastning, lysforurensing og potensielle driftsulepper fra næringsvirksomheten, noe som kan redusere trivsel og trygghet i hverdagen. Kommunen bør vurdere om de vil utvide næringsvirksomheten eller om dette kan plasseres i området Grenstøl, og satse på boligområder.

For å sikre gode oppvekstsvilkår og et helsefremmende nærmiljø bør det derfor gjennomføres grundige vurderinger av miljøbelastninger, avbøtende tiltak og skjermingsløsninger. Det bør også vurderes om plasseringen av boliger i dette området er forenlig med målet om høy bokvalitet og trygge, inkluderende nærmiljøer for barn og unge.

I lys av kommunenes demografiske situasjon med aldrende befolkning, anbefaler fylkeskommunen at aldersvennlige boliger løftes tydelig inn i planarbeidet. Kommunen har imidlertid valgt å ikke fastsette krav til boligsammensetning. I bestemmelse 2.7 viser de kun til at «lokal variasjon i boligsammensetning, bygningstyper og boligstørrelser skal vurderes i plansammenheng og i den enkelte byggesak.»

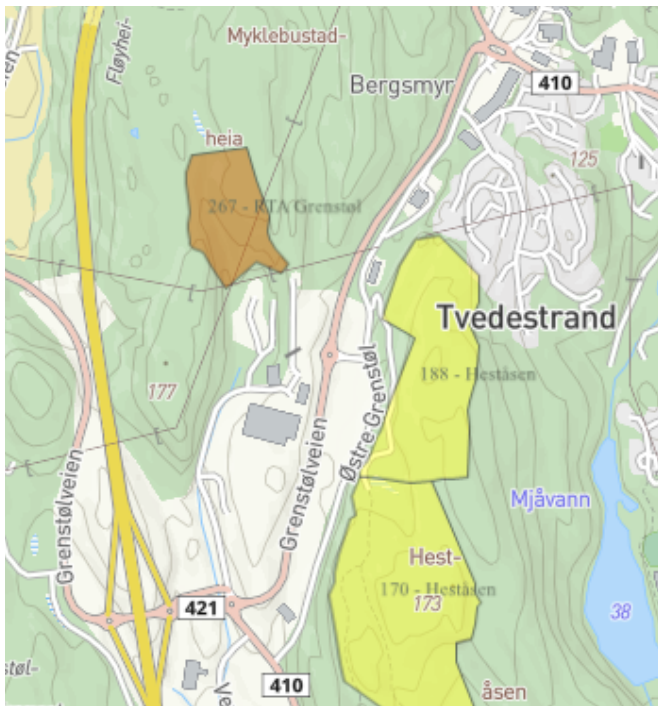
Fylkeskommunedirektøren ber kommunen vurdere å justere bestemmelsene til å tilrettelegge for aldersvennlige boliger. Et eksempel kan være:

«Det skal tilrettelegges for en variert boligstruktur som inkluderer boliger egnet for ulike livsfaser, herunder aldersvennlige boliger. Minst X % av boligene skal utformes med tilgjengelighet tilsvarende krav om tilgjengelig boenhet».

Vilt

Fylkeskommunen er myndighet etter viltloven, og skal jobbe for at viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Det er positivt til at kommunen har tatt ut arealinnspillene (forslag 170, 188 og 267 vist på figur under) som var i konflikt med den viktige viltpassasjen på Grenstøl, samt et svært viktig friluftsområde. Boligområde (B22) er blitt betydelig innskrenket og fylkeskommunens regionale interesser er vurdert til å være tilstrekkelig ivaretatt. Det anbefales å tilføye en bestemmelse om vegetasjonsskjerm mot sør i enden av B22 for å optimalisere viltpassasjen i fremtiden.

Figur 1 Kartet viser plassering av foreslått boligområde Heståsen (170 og 188). Til venstre i kartet viser forslag til deponiområde RTA Grenstøl (267).

Figur 2 Kartet viser nytt forslag til boligområde (B22) markert med rød ring. Viltpassasjen er omtrentlig markert med grønn linje.

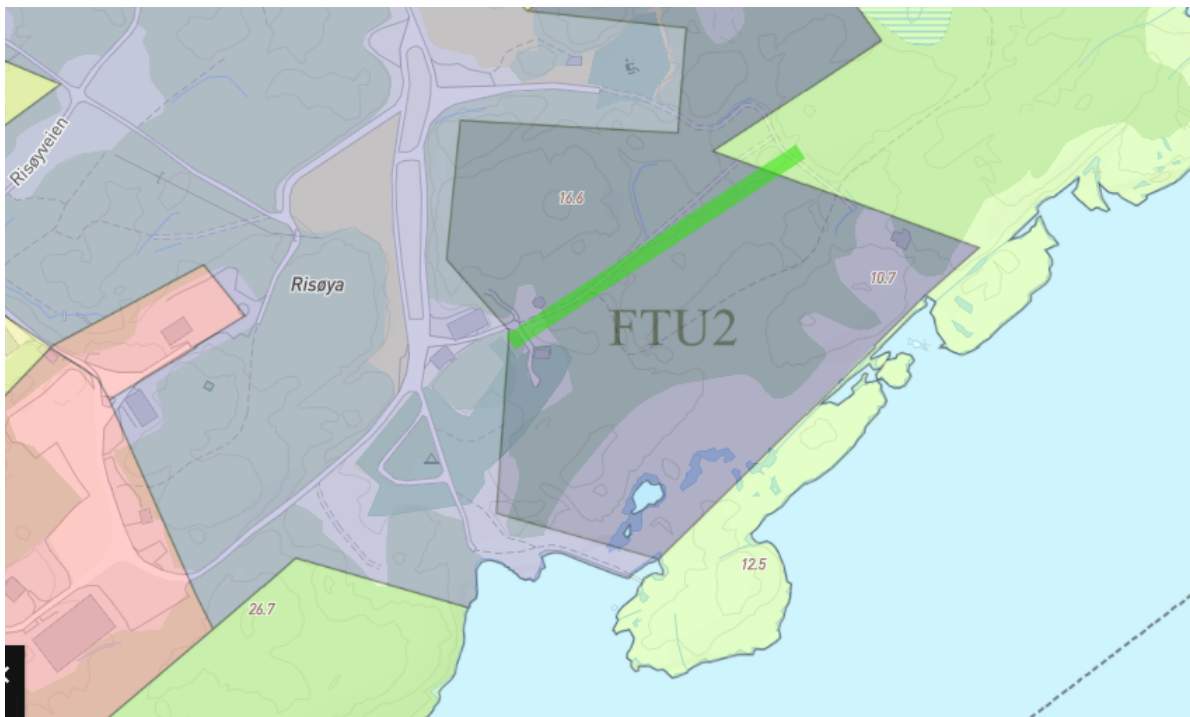
Friluftsliv

Risøya:

Området er ønsket avsatt til fritid- og turistformål for camping og tjenesteyting ved Risøya Folkehøyskole, FTU2. Det er lagt inn bestemmelse om at det er ikke tillatt med permanente bygg på arealet, og skal benyttes til leir- og festivalaktiviteter (bestemmelse 5.3.4).

Forslaget berører det registrerte svært viktige friluftslivsområdet Risøy (naturbase ID: FK00007596). Det er definert som et *særlig kvalitetsområde* og brukes hyppig både av lokale og besøkende. Risøya ligger med broforbindelse fra Gjeving og er godt tilrettelagt for friluftsliv med turstier og oppholdsområder. En særlig kvalitet er at store deler av strandsonen er uberørt og godt tilgjengelig for allmennheten.

Det er uheldig at forslaget ikke tar stilling til eventuelle negative konsekvenser for allmennhetens friluftslivsinteresser, jamfør statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen. Dette kan ses på som en bit-for-bit-nedbygging av strandsonen og går på bekostning av allmennhetens tilgjengelighet. Gjennom denne virksomheten vil det bidra til å privatisere området ytterligere.

Figur 3 Viser foreslått areal tilknyttet fritid- og turistformål på Risøya. Grønn linje illustrerer fylkeskommunedirektørens forslag til grense mellom grønnstruktur og tiltaket slik at stinettverket ivaretas. Stien kan ses som striplet linje i midten av bildet under teksten FTU2. (kommunekart.com)

Tilgjengelig sammenhengende strandsonearealer slik som dette er en svært begrenset arealtype med stor verdi for allmennheten. Kommunen bør begrense arealet og trekke grensen for fritids- og turistformålet slik at eksisterende stinettverk blir liggende innenfor grønnstruktur. Turstien og fri ferdsel kan da bli bedre ivaretatt, samtidig at det er tillatt å sette opp telt og lignende.

Når det gjelder fritids- og turistformål på Gjeving (FT1 og FT2), viser fylkeskommunedirektøren til innspillet datert 24.1.2023 av samme hensyn slik nevnt for Risøya, strandsonehensyn og viktig natur- og friluftsområde. Konsekvensutredningen er rettet opp og de faktiske konsekvensene synliggjøres godt.

Automatisk freda kulturminner

Foreslått arealbruk i kommuneplanen har ikke en direkte rettsvirkning overfor automatisk fredete kulturminner, jamfør lov om kulturminner § 8 fjerde ledd. Dette vil si at arealbruken først vil bli endelig avklart når de enkelte reguleringsplanene sendes til fylkeskommunen som sektormyndighet for kulturminnevern. Fylkeskommunedirektøren gjør oppmerksom på at forholdet til kulturminneloven også må avklares for tiltak som er unntatt plankrav, både på land og i vann/sjøareal.

Ny tekst til bestemmelse 4.13. Hensynssone H730. Forslagets tekst erstattes i sin helhet med:

Området er båndlagt etter kulturminnelovens bestemmelser og forvaltes av regional kulturminnevernmyndighet. I området finnes det automatisk fredet kulturminner. Inngrep i grunnen eller andre tiltak som kan virke inn på fredet kulturminne, er ikke tillatt uten etter dispensasjon fra kulturminneloven.

Holt kirke og Dypvåg kirke er automatisk fredet. Det er ikke tillatt å iverksette tiltak som kan virke inn på de automatisk fredete kirkene med mindre det foreligger dispensasjon fra kulturminneloven. Riksantikvaren er rette myndighet til å gi dispensasjon.

Norsk Maritimt Museum ber om å få oversendt saker dersom det skal gjennomføres tiltak i sjøen med hjemmel i kommuneplanens arealdel, for å kunne gjøre en mer konkret vurdering når det gjelder om det er behov for undervannsarkeologisk registrering før slike tiltak iverksettes. Museet understreker at det ikke er avklart om det er konflikt med kulturminneloven §14 i de aktuelle områdene.

Fylkeskommunedirektøren videreformidler Riksantikvarens uttalelse til saken: Riksantikvaren gir innspill til de forvaltningsområdene direktoratet har ansvar for som kulturmiljømyndighet. I dette tilfellet gjelder det Holt kirke fra omkring år 1100 og Dypvåg kirke som er oppført omkring år 1200.

Holt kirke og Dypvåg kirke er middelalderkirker som er automatisk fredet etter lov om kulturminner av 9. juni 1978 (kml.) § 4, første ledd. I plankartet er de to middelalderkirkene avmerket som hensynssone d) SOSI-kode H730, båndlagt etter kulturminneloven.

Alle tiltak innenfor kirkestedene skal vurderes av kulturmiljøforvaltningen opp mot bestemmelsene i kulturminneloven. Ved all planlegging av tiltak i kirkens omgivelser skal det tas hensyn til kirkens plassering og virkning i landskapet.

Av plankartet framkommer det at arealer nordøst for Holt kirke er avsatt som framtidig uteoppholdsareal og boligbebyggelse (B30 og UTE1), og Riksantikvaren forutsetter at arealformålene tar tilbørlig hensyn til middelalderkirken.

Nyere tids kulturmiljø

Fylkeskommunedirektøren oppfatter at kommunen har gjort mange positive grep for å sikre bevaringsverdig bebyggelse og kulturmiljø, både med hensyn til eksisterende bebyggelse og innpassing av nye tiltak. Det er i tillegg svært positivt at kommunen stiller estetiske krav ved oppføring av nybygg og anlegg, jf. pkt. 2.5, samt krav om dokumentasjon ved all rivning av næringsbygg, bolig og fritidsboliger, jf. pkt. 2.6/2.7 (redaksjonell feil i nummerering).

Med hensyn til bestemmelse pkt. 4.6 Hensynssone bevaring kulturmiljø, H570, fremstår disse som noe uklare og har behov for å spesifiseres ytterligere.

Fylkeskommunedirektøren har følgende merknader:

- Saker som berører reparasjon og istandsetting skal ikke oversendes fylkeskommunen (som vernemyndighet) for uttalelse. Bestemmelsen må fjernes. Retningslinjen om forhåndsuttalelse fra fylkeskommunen ved nye tiltak innenfor hensynssonen, må fjernes.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at følgende bestemmelser blir lagt til/innarbeidet i eksisterende forslag (fet skrift er tillegg til eksisterende):

- Den bestående bebyggelse i området tillates ikke revet dersom den er nødvendig for å bevare stedets karakter og miljøkvaliteter. Det skal foreligge tilstandsrapport ved søknad om rivning av bygninger av antikvarisk verdi
- Bestående bygninger kan utbedres, moderniseres og ombygges forutsatt at bygningens eksteriør med hensyn til målestokk, form, detaljering, materialbruk og farger blir opprettholdt. Ved utbedring, reparasjon eller eventuell gjenoppføring skal opprinnelige bygningsdeler i størst mulig grad tas vare på og gjenbrukes i sin rette sammenheng. Kommunen kan kreve at fasadene føres tilbake til tidligere dokumentert utseende.
- Terrengformasjoner, hagemurer, terrasser **og annen "utomhusanlegg"** av betydning for kulturmiljøet skal bevares.
- **Hager, alleer og verdifulle trær av betydning for kulturmiljøet skal i størst mulig grad bevares.**
- Ny bebyggelse i området skal i størrelse, proporsjoner, **materialer, farger og detaljering** tilpasses den bevaringsverdige bebyggelsen i området **og landskapet.**

Klimavennlige energikilder

Det er positivt at kommunen har innlemmet alternative klimavennlige energikilder i bestemmelsene (pkt 2.18). Kommunen oppfordres til at man også kan utrede mulighet for fornybare energisamfunn, der boliger deler på overskuddsstrøm produsert lokalt. Dette kan være et bidrag til forsyningssikkerhet og beredskap, øke eierskap til energisituasjonen og avhjelpe energifattigdom. Tiltaket kan dempe belastningen på strømmettet og minske behovet for å oppgradere infrastruktur.

Fylkesvei

Som høringspart, vurderes det hvordan foreslått arealbruk påvirker fylkesveinettet, framkommelighet, trafikksikkerhet og regionale føringer. Rollen er å sikre at utvikling skjer på en helhetlig, trafikksikker og bærekraftig måte uten å svekke funksjonen til fylkesveiene. Tvedestrand har mange fylkesveier. I regional plan for mobilitet fremheves blant annet tiltak for barn og unge, og at vi skal ta vare på det vi har.

Følgende fra Regional plan for mobilitet legges til grunn ([Kapittel 9.2 Arealforvaltning og vegeier](#)):

- Helhetlig og langsiktig areal- og transportplanlegging skal legge til rette for at flere barn kan gå og sykle mellom hjem og skole.
- Fylkeskommunen må være tydelig på hvilke utbyggingsområder som ikke kan forventes tilrettelagt med ny infrastruktur.
- Kommunene kan ikke vedta arealbruk og samtidig forvente at fylkeskommunen etablerer ønsket infrastruktur.

- Som veieier må fylkeskommunen medvirke tidlig i kommunale planprosesser for å ivareta funksjon, framkommelighet, trafikksikkerhet og miljø på fylkesvegene.
- Utbyggere har ansvar for å håndtere trafikale behov nye tiltak skaper, også når dette utløser tiltak på fylkesvegnettet, og dette reguleres gjennom standard gjennomføringsavtaler.

I en samlet vurdering i konsekvensutredningen skriver kommunen følgende (s.166):
«Trafikksikkerhet og infrastruktur er mangelfull i flere grender og utkantområder, og må forbedres før utbygging kan vurderes.»

Det er positivt at kommunen synliggjør skriftlig disse utfordringene. På den andre side så savnes det informasjon i planforslaget om antall boenheter som vil skape mer trafikk, hvordan dette knyttes til trafikkarbeid, etablering av kryss, fjerning av avkjørsler og økonomiske konsekvenser tilknyttet rekkefølgekrav (bl.a. 2.2 rekkefølgekrav s. 8).

Det trekkes frem tre arealinnspill som utfordrer overnevnt problematikk.

Bronåsen boligområder – B11:

Konkret informasjon om hvor kryss er planlagt savnes ettersom det jobbes med å redusere antall avkjørsler langs fylkesvegnettet for å gjøre trafikkbildet enklere og tryggere. I reguleringsplanen vil det derfor bli stilt krav om at eksisterende boliger skal ha adkomst gjennom boligområdet, ikke direkte til fylkesvegen. Barn og unge skal få mulighet til å gå til skole og fritidsaktiviteter, avstanden må være mindre enn 4 kilometer dør til dør.

Det er satt rekkefølgekrav om opparbeidelse av gang- sykkelveg. Det er sannsynlig at det også må gjøres utbedringstiltak på fylkesvegen, avkjørsler må fjernes og det må etableres busslommer for skoleelevene. Dette må også inn som et rekkefølgekrav.

Med bakgrunn i overnevnt er det usikkert om boligområdet er realistisk å etablere med tanke på de grunnlagsinvesteringene som må tas. Kommunen oppfordres til å se nærmere på dette.

Svennskottstykket - B32:

Det forutsettes at avkjørsel til Sveiningeveien blir oppgradert til kryss ettersom det jobbes med å redusere antall avkjørsler langs fylkesvegnettet for å gjøre trafikkbildet enklere og tryggere. I reguleringsplan vil det bli satt krav om at avkjørsler til eksisterende boliger får adkomst via boligområdet. Barn og unge skal få mulighet til å gå til skole og fritidsaktiviteter, avstanden må være mindre enn 4 kilometer dør til dør.

Slotta næringsområde - N6 og N4:

Det blir ikke åpnet opp for at hverken N4 eller N6 får egen adkomst.

Næringsområdene må se på felles løsning knyttet til eksisterende adkomst, eller at eksisterende adkomst må endres/ flyttes dersom de ikke klarer å få tilfredsstillende

løsning knyttet til sikt, stigning etc. Kryssområdet til Eikåsdalsveien må også oppgraderes, og dette kravet bør tydeliggjøres for en framtidig utbygger.

Regionplan Agder 2030

Planarbeidet berører en rekke forhold som er omtalt i Regionplan Agder 2030. Dette omfatter blant annet mål og føringer knyttet til attraktive og varierte bo- og arbeidsmarkeder, kompakt stedsutvikling med gode kvaliteter, et aktivitetsvennlig samfunn, smart og naturvennlig energibruk, grønn og trygg mobilitet samt økt verdiskaping innen kystkultur, kulturarv og trehusmiljøer. Til sammen skal disse føringene legge et viktig grunnlag for god folkehelse.

Utvikling av gode steder og godt miljø er viktige elementer i barn og unges oppvekstmiljøer.

Økonomiske konsekvenser

Uttalelse til høring av plansaken vil ikke ha økonomiske konsekvenser.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren mener at Tvedestrand kommune har jobbet godt med arealdelen. Planforslaget har noe behov for videre bearbeidelse og fylkeskommunens administrasjon stiller seg til disposisjon for bistand og veiledning dersom kommunen ønsker det.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør næring, plan og kultur

9/26 Grimstad kommune - Uttalelse med innsigelse til reguleringsplan for Flade Rivingen

Arkivsak-dok.	21/06190-11
Saksbehandler	Ingunn Dahlseng Håkonsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	9/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

- 1) Fylkesutvalget reiser innsigelse til detaljregulering for Flade Rivingen fordi automatisk freda kulturminne (ID106301) ikke er ivaretatt i planforslaget. Innsigelsen er teknisk.
- 2) Innsigelsen kan løses på to ulike måter:
 - a) Det automatiske freda kulturminne søkes frigitt etter kulturminneloven §14
 - b) Regulere kulturminne til bevaring ved at følgende bestemmelse tas ut:
«Det tillates legging av teknisk infrastruktur på sjøbunnen, jamfør bestemmelse §7.1, etter nærmere anvisning fra kulturminnemyndigheten». Legging av kabler og ledninger må endres slik at kulturminnet ivaretas.
- 3) Fylkeskommunedirektøren ber kommunen følge opp øvrige faglige anbefalinger.

Vedlegg

4.2 Rapport 2021053 Kulturminne under vann
3.1 Plankart_03.11.2025
2 Bestemmelser_03.11.2025
1 Planbeskrivelse_03.11.2025

Sammendrag

Grimstad kommune har lagt reguleringsplan for Flade Rivingen på høring og offentlig ettersyn.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det reises innsigelse til saken fordi det automatisk freda kulturminne i sjø ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Innsigelsen er teknisk og det er foreslått to løsningsforslag.

Saksopplysninger

Grimstad kommune har lagt reguleringsplan for Flade Rivingen på høring og offentlig ettersyn. Alle saksdokumenter kan ses på kommunens nettsider: [Flade Rivingen - Grimstad kommune](#).

Reguleringsplanen omhandler tilrettelegging for maritim næringsvirksomhet med fiskerirelatert aktivitet på holmen Flade – Rivingen i Goosefjorden.

Figur 4 Rød sirkel viser plassering av holmen Flade Rivingen i Goosefjorden. (kilde: Skjermdump fra Grimstads kartløsning).

Figur 5 Kartutsnittet viser planområdet markert i tykk blå strek. En stor del av planområdet er markert som farled. (kilde: Skjermdump fra Grimstads kartløsning).

Tiltaket omfatter etablering av næringsbygg, kai- og bryggeanlegg, infrastruktur i sjø, samt noe tilrettelegging for allmennhetens tilgang. Næringsområdet er konsentrert på holmen Flade Rivingens nordvestre del. Det øvrige område er regulert til naturformål og friområde med en hensynssone naturmiljø. Farleden er i tillegg regulert.

Planforslaget på holmen åpner for følgende:

- Etablering av inntil 300 m² bebyggelse og kai/bryggeanlegg for fiskerirelatert virksomhet.
- Brygger i sjø: Ca. 275 m² bunnfaste brygger for landings- og lastefunksjoner.

Figur 6 Viser tiltaket på selve holmen Flade Rivingen, og hvordan det er foreslått regulert. (Utsnitt av plankart og tegnforklaring)

Tegnforklaring

Reguleringsplan PBL 2008

§12-5. Nr. 1 - Bebyggelse og anlegg

- ANE Nærmere angitt næring (1390)
- SMS Småbåtanlegg i sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (1588)

§12-5. Nr. 3 - Grønnstruktur

- FRI Friområde (3040)

§12-5. Nr. 5 - Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift

- N Naturformål (5120)

§12-5. Nr. 6 - Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone

- FA Farled (6200)
- NSV Naturområde i sjø og vassdrag (6610)

§12-6 - Hensynssoner

- Bevaring naturmiljø (560)
- Båndlegging etter lov om kulturminner (730)

§12-7 - Bestemmelseområder

- Infrastruktur (1)

Linjesymbol

- Grense for angitt hensynssone
- Grense for båndleggingssone
- Planens begrensning
- Formålgrense
- Bestemmelsegrense
- Byggegrense (1211)

Punktsymboler

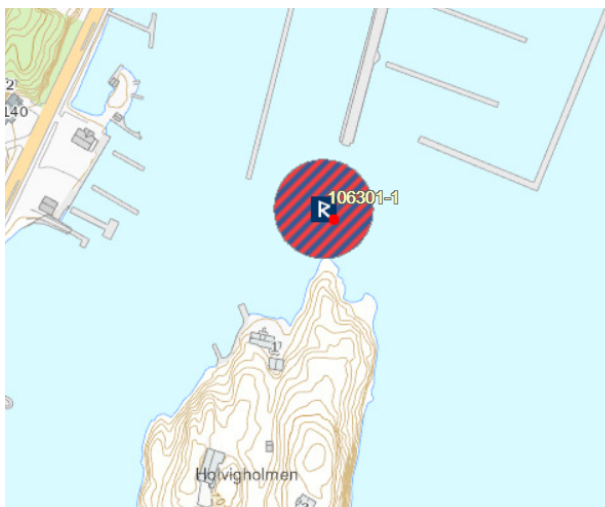
- Regulert mønretrøning (1273)

Arealformålet er avsatt til næringsformål i gjeldene kommuneplans arealdel. Statsforvalteren hadde innsigelse da arealet ble lagt inn i kommuneplanens arealdel, med henvisning til nasjonale strandsonehensyn. Kommunal- og distriktsdepartementet avgjorde saken og la størst vekt på behovet for tilrettelegging for fiskerinæringen.

Automatisk freda kulturminne i sjø

Norsk Maritimt museum (NMM) foretok en arkeologisk registrering av planområdet i 2021. Det ble ikke avdekket andre kulturminner enn hva som var kjent fra tidligere, et automatisk freda kulturminne på sjøbunnen, Askeladden ID 106301. Kulturminnet er et kulturlagsområde med havnemateriale fra midten av 1600-tallet til 1800. Kulturminnet ligger nord for og utenfor Holvigholmen, nord i planområdet, jf. bildet under.

Norsk Maritimt Museum (NMM) gav beskjed til Agder fylkeskommune 22.6.2021 og videre til kommunen 23.6.2021 om registreringen og at kulturminnet enten måtte reguleres til bevaring eller søkes frigitt.

Figur 7 Kartet viser kulturminnes utstrekning utenfor Holvigholmen (kilde: Kulturminnedatabasen Askeladden)

Figur 8 Kartutsnittet viser forslag til plankart, et utsnitt. Farleden er markert i blått, og kulturminnet er markert med skravur i sirkel med hensynssone båndlagt etter kulturminneloven.

Særskilt og relevant informasjon om automatisk freda kulturminner i sjø

På Riksantikvarens veiledningssider er det opplyst at når det gjelder frigivelser av kulturminner i sjø, gjelder ikke kulturminneloven § 8 fjerde ledd ([Dispensasjon gjennom arealplan - Riksantikvaren](#)). Det vil si ordinær behandling gjennom plan- og bygningsloven når det gjelder reguleringsplaner.

En søknad om frigivelse/inngrep i kulturminner i sjø, kan skje både før og etter en plan er vedtatt. En slik søknad vil bli vurdert på lik linje som med behandling av andre automatisk freda kulturminner på land.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren har følgende vurdering av saken:

Kulturarv:

Fylkeskommunens administrasjon har vært i dialog pr e-post 03.10.2025 med kommunen om hvordan det automatisk freda kulturminne skal behandles.

Alternativene var todelt:

- 1) Kulturminne legges til bevaring under hensynssone 730 med bestemmelse om ivaretagelse.
- 2) Kulturminne kunne søkes frigitt gjennom kulturminneloven § 14.

I planforslaget er kulturminnet lagt med riktig hensynssone H730 og ligger delvis innenfor farleden (se bildet ovenfor). Det er positivt at plankartet legger til rette for bevaring av kulturminnet. Bestemmelsen er dessverre selvmotsigende.

Bestemmelse sier følgende:

«Området er båndlagt etter Kulturminneloven av 1978(kml). Innenfor gjeldende område (H730) ligger et automatisk fredet kulturminne (kml §§ 4 og 14) med ID 106301; «Havnefunn Kulturlagsområde med keramikk og kritt-piper i tidligere

ankringsområde.» Det er ikke tillatt å gjøre noen form for varige eller midlertidige inngrep som medfører å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, skjule eller på noen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, eller framkalle fare for at dette kan skje.

Det tillates legging av teknisk infrastruktur på sjøbunnen, jamfør bestemmelse §7.1, etter nærmere anvisning fra kulturminnemyndigheten.»

Siste avsnitt i bestemmelsen åpner opp for å legge teknisk infrastruktur på området. Dette er ikke i tråd med bevaringshensynet til kulturminnet. For å avklare dette om konfliktnivået, ble Norsk Maritimt Museum kontaktet.

Norsk Maritimt Museum har meddelt skriftlig 22.01.2026 at *«havnekulturlaget ble oppdaget fordi det er synlige gjenstander på overflaten. Det må derfor forutsettes at det er en åpenbar konflikt ved legging av rør og kabler – også om de legges på overflaten.»*

Bestemmelsen oppfyller ikke kravet til NMM, da det både reguleres til bevaring samtidig som det tillates legging av teknisk infrastruktur over kulturminne. Fylkeskommunedirektøren kan ikke se av oversendelsen at det er søkt om frigivelse/dispensasjon.

Automatisk freda kulturminne ikke ivaretatt - innsigelse:

Hensynet til automatisk freda kulturminner er ikke tilstrekkelig ivaretatt gjennom bestemmelser. Fylkeskommunedirektøren foreslår at det reises innsigelse til saken. Det er vurdert at innsigelsen er teknisk.

Innsigelsen kan enkelt løses ved å velge en av følgende:

- a) Søke om frigivning etter kulturminneloven § 14. Plankart og bestemmelser må da justeres etter veiledning fra fylkeskommunen.
- b) Regulere kulturminne til bevaring. Da skal setningen i bestemmelse for hensynssone 730 tas ut: «Det tillates legging av teknisk infrastruktur på sjøbunnen, jamfør bestemmelse §7.1, etter nærmere anvisning fra kulturminnemyndigheten». Legging av kabler og ledninger må endres slik at kulturminnet ivaretas. Det er mulig å søkes om dispensasjon fra kulturminneloven etter vedtatt reguleringsplan, jamfør tidligere avsnitt.

Etter fylkeskommunedirektørens vurdering er denne saken løsbart.

Riksantikvarens myndighet og rolle:

Fylkeskommunedirektøren gjør oppmerksom på at fylkeskommunen skal underrette Riksantikvaren, hvis fylkesutvalget ikke vedtar innsigelsen. Riksantikvaren vil i så fall normalt reise innsigelse til planen.

Planfaglige merknader

Fylkeskommunedirektøren ber kommunen kvalitetssikre bestemmelsene slik at de er entydige og formulert i klart språk slik at man unngår konflikter og sikrer forutsigbarhet.

- Eksempelvis vil nettløse i bestemmelsene (www.sørlandshus.no) være i strid med plan- og bygningsloven §12-14. Innholdet i nettsiden kan endres uten formell prosess, og det er vanskelig å etterprøve hva som faktisk har vært på høring og vedtatt av kommunen. Det anbefales derfor at dette tas ut da det kan føre til både klager, rettslig usikkerhet og svekket tillitt til plansystemet og myndigheten.
- Bestemmelsene under 2.1.1 anbefales å angi hva som ikke er lov fremfor opprøp av hva som faller under arealformålet.

Vannmiljø

Det er positivt at planforslaget har vurdert vannmiljøet, både dagens situasjon, framtidige tiltak og den planlagte fiskerivirksomheten, og at tilstanden i vannforekomstene er oppgitt. Redegjørelsene og vurderingene framstår likevel noe fragmentert og spredt blant dokumentene. Det anbefales å revidere planbeskrivelsen for å tydeliggjøre koblingen mellom relevante bestemmelser (f.eks. 1.2 Avfallshåndtering og 1.7 Utslipp) og konsekvensene for vannmiljøet i Groosefjorden. En samlet framstilling vil vise tydeligere at planforslaget ikke vil medføre vanskeligheter med å nå fastsatte miljømål i regional vannforvaltningsplan i 2027.

Regionplan Agder 2030

Planforslaget bidrar til utviklingen av Agder som en bærekraftig region ved å sikre at naturverdier tas vare på samtidig som fiskerinæringen gis forutsigbare rammer for bærekraftig næringsutvikling.

Forslaget vil ha lite eller begrenset direkte konsekvenser for barn og unge ettersom området i hovedsak tilrettelegges for maritim næringsvirksomhet.

Økonomiske konsekvenser

Uttalelse til denne plansaken vil ikke ha økonomiske konsekvenser til saken.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at det reises innsigelse til saken da de automatisk freda kulturminnet ikke er ivaretatt, og har foreslått to løsningsforslag til innsigelsen.

Kristiansand, 27.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

10/26 Forprosjektrapport Agder Arena og veien videre

Arkivsak-dok.	24/32301-16
Saksbehandler	Steinar Roppen Olsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Administrasjonsutvalget	10.02.2026	2/26
2 Fylkesutvalget	10.02.2026	10/26
3 Fylkestinget	24.02.2026	2/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkestinget tar forprosjektrapporten for Agder Arena til orientering og legger den til grunn for videre arbeid med endelig beslutningsgrunnlag (prosjektforslag).
2. Fylkestinget vedtar at Agder fylkeskommune viderefører samarbeidet med Kristiansand kommune om Agder Arena, og at prosjektet utarbeider en konkretisering av ambisjonsnivå, funksjonsinnhold, fremdriftsplan, usikkerhetsanalyse (P50/P85), finansieringsplan (investering og drift) og eierfordeling i god tid før politisk behandling av HØP 2027–2030.
3. Fylkestinget vedtar at prosjektet arbeider videre med å fremskaffe tilstrekkelig beslutningsunderlag slik at det kan søkes om nødvendig ekstern finansiering (stiftelser, tilskudd, spillemidler, mm.). Eventuelle intensjonsavtaler og forutsetninger legges frem i endelig beslutningssak.
4. Fylkestinget vedtar at interkommunalt selskap (IKS) legges til grunn som primær eier-/finansieringsmodell i det videre arbeid.
5. Fylkestinget vedtar at dialogen med FutureBuilt-pilotering fortsetter.
6. Fylkestinget avsetter inntil 1,0 mill. kroner i 2026 til arbeidet med beslutningsgrunnlaget, forutsatt minst tilsvarende bidrag fra Kristiansand kommune. Midlene disponeres av prosjekteier innenfor gjeldende fullmakter.

Vedlegg

1. Agder arena forprosjektrapport
2. Vedlegg til sak -Forprosjektrapport Agder Arena og veien videre

Sammendrag

Agder Arena er en felles satsing på Gimle mellom Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune, med mål om å samle ulike idretts- og kulturfunksjoner, undervisningsarealer og støttefunksjoner i ett samvirkende anlegg.

Det har lenge vært et betydelig behov for rehabilitering av Gimlehallen og Turnhallen (fra 1974 og 1985). Planlagt oppgradering i 2019 ble utsatt grunnet høye kostnader, og bystyret i Kristiansand kommune ba samtidig om en mulighetsstudie for hele Gimleområdet. Studien fra 2021 viste stort potensial for å dekke kommunens og fylkeskommunens behov samlet. Dette førte til et felles prosjekt mellom Kristiansand kommune og Agder fylkeskommune for å utvikle «Idrettsbydelen Gimle» med ny storstue, idretts- og kulturfasiliteter samt undervisningsarealer for KKG og SMI-skolen.

Arbeidet med forprosjektet, som denne saken er en oppfølging av, ble politisk vedtatt i fylkesutvalget i sak 189/2024. Forprosjektrapporten er nå ferdigstilt og legges frem for politisk behandling.

Prosjektet har i tråd med politisk vedtak (sak 189/2024) utredet fire scenarier med ulik funksjonalitet og kostnadsnivå:

N0 – Nullalternativet: Rehabilitering av Gimlehallen og Turnhallen til TEK17-standard uten nye funksjoner. Fylkeskommunens behov løses separat med tilbygg for KKG og egen realisering av SMI-skolen. Ingen synergieffekter.

S1 – Minimumsløsning: Rehabilitering som i N0, men med påbygg som gir storstuefunksjon. Undervisningsarealer langs fasade, noe kontorer i tredje etasje.

S2 – Ambisiøs løsning: Riving av Gimlehallen og bygging av storstue med tre flerbrukshaller. Skolearealer i 2.–3. etasje, aktivitetsbaserte kontorer.

S3 – Fyrtårn: Riving av Gimlehallen og bygging av storstue med blant annet fire flerbrukshaller og sandhall. Skolearealer i 2.–3. etasje.

Det er utarbeidet investerings- og driftskalkyler for alle scenarier med like forutsetninger for sammenligning. Kalkylen for N0 utelater fundamentforsterkninger, inventar, idrettsutstyr, finansieringskostnader og prisstigning. Ekstern kvalitetssikring av kalkylene påpekte at forventet tillegg og usikkerhetsavsetning for dette alternativet fremstår som noe lavt. Dette er ikke korrigert i denne saken og vises heller ikke i noen tabeller.

Utvidelse av KKG og etablering av SMI-skolen er estimert basert på nøkkeltall og erfaringer, med høyere m²-kostnad enn S1 da det er undervisningsarealer, og ikke idrettsarealer. For scenariene S1–S3 er investeringskalkyler og usikkerhetsanalyser utarbeidet med prisnivå per september 2025, totalentreprise som

gjennomføringsmodell og materialvalg med lavt klimagassutslipp. Kostnadene inkluderer ikke inventar, idrettsutstyr, avfallsanlegg, tomtekjøp, finansieringskostnader eller prisstigning. P50 angir forventet sluttkostnad uten vesentlige risikofaktorer, mens P85 inkluderer usikkerhetsavsetning for uforutsette forhold.

Investeringskalkylen er som følger:

Post	N0-Nullalternativ	S1-Minimum	S2-Ambisiøs	S3-Fyrtårn
P50- Prosjektkostnad (mill kr)	356	1 106	1 541	1 827
Usikkerhetsavsetning (mill kr)	31	138	190	227
P85- Kostnadsramme (mill kr)	386	1 244	1 731	2 054
Gjennomsnittlig byggekostnad (P85) pr.m2	31 285	55 739	62 528	60 903

En sentral del av vurderingen av bærekraften til den valgte løsningen er forholdet mellom investering og fremtidig drift (Forvaltning, Drift, Vedlikehold og Utvikling). Driftsøkonomien må være bærekraftig. Analysen viser en tydelig trend: Jo høyere ambisjonsnivå og nybyggingsgrad, desto lavere blir driftskostnaden per kvadratmeter.

Alternativ	Årskostnad (mill. kr)	kr/m ² pr år
N0 – Rehabilitering + separat skole	15,8	1 284
S1 – Minimum	24,6	1 103
S2 – Ambisiøs	28,2	1 018
S3 – Fyrtårn	34	1 007

Selv om S3 medfører en høyere total årskostnad grunnet økt areal, er dette den mest arealeffektive og driftsøkonomiske løsningen. En driftskostnad på 1 007 kr/m² sammenlignet med 1 284 kr/m² for N0 reflekterer moderne teknisk standard, reduserte utskiftingsbehov og stordriftsfordeler ved sambruk.

Foreløpig anbefales organisering som interkommunalt selskap (IKS), med AS som alternativ dersom det legges opp til høy kommersiell andel. Valg av driftsmodell skal samordnes med eierskap for effektivitet og gunstig MVA-kompensasjon.

Forprosjektet bekrefter behov og potensial. Det anbefales å utarbeide endelig beslutningsgrunnlag med avklaringer av ambisjonsnivå, finansiering, eier-/driftsmodell og fremdriftsplan, samt avtalefesting av ekstern finansiering og FutureBuilt-pilotering, for politisk behandling i god tid før behandlingen av HØP 2027–2030. Uten betydelig ekstern finansiering vil det ikke være mulig å prioritere dette prosjektet innenfor de økonomiske rammer fylkeskommunen har. Når ekstern

finansiering, fordeling av investeringskostnader og fordeling av ansvar for driftsutgiftene mellom Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune er avklart, har fylkeskommunedirektøren et tilstrekkelig grunnlag til å vurdere prosjektet inn i økonomiplanprosessen for 2027–2030.

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

Det har lenge vært klart at det er et betydelig behov for rehabilitering/opprustning av anleggene på Gimle (Gimlehallen og Turnhallen (bygd i hhv. 1974 og 1985). Rehabilitering ble planlagt utført i 2019, men ble utsatt grunnet høyt kostnadsnivå. Parallelt med utsettelsen ba bystyret i Kristiansand kommune om at det ble utarbeidet en mulighetsstudie for Gimle, for å se hele områdets potensiale under ett, sett opp mot kommunens og fylkeskommunens behov, og i sammenheng med den da nylig utarbeidede strategien for toppidrett i Kristiansand.

Mulighetsstudiet kom på plass våren 2021, og dette viste at Gimleområdet har et stort potensial for å dekke både kommunens og fylkeskommunens ulike behov på et geografisk avgrenset areal/område. Med dette bakteppet ønsket Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune å gå sammen om et felles prosjekt som skulle munne ut i et prosjektforslag for å få realisert «idrettsbydelen Gimle» med nødvendig infrastruktur og en ny storstue med idretts-, og kulturfasiliteter for ulike idretts- og kulturaktører i byen, samt undervisningsarealer for både KKG og SMI-skolen. Fellesprosjektet ble lagt frem for politisk behandling både i formannskapet i Kristiansand kommune og fylkesutvalget med likelydende vedtak. I desember 2024 vedtok fylkesutvalget følgende i sak 189/2024:

1. *Kristiansand kommune og Agder fylkeskommune etablerer et felles forprosjekt for Agder Arena, med Agder fylkeskommune som prosjekteier*
2. *Kristiansand kommune og Agder fylkeskommune setter hver av 0,5 millioner kroner til forprosjektet*
3. *Det er en forutsetning for gjennomføring av forprosjektet at det fremskaffes 4 millioner kroner fra ekstern finansiering*
4. *Forprosjektet skal planlegges slik at deler av bygningsmassen tilfredsstiller Futurebuild-standarden*

Prosjektarbeidet ble startet opp umiddelbart etter politisk vedtak, med mål om å ferdigstille et prosjektforslag i løpet av 2025. Forslaget skulle blant annet beskrive hvilke muligheter en har i felleskap, hvordan en kan realisere de ulike behov i felleskap og hvilke konsekvenser dette vil ha. Prosjektforslaget skulle også undersøke hvordan arenaen kan realiseres som et helhetlig prosjekt, alternativt i ulike leveranser over tid, samt se på skaleringsalternativer, eierskapsløsninger og finansieringsmodeller. Forprosjektrapporten er nå ferdigstilt og legges frem for politiske vedtak i inneværende sak. Prosjektet har utredet fire scenarier (N0 og S1 – S3), som har ulik funksjonalitet, størrelse og kostnadsomfang i tråd med vedtak i sak 189/2024.

Scenariene kan oppsummeres slik;

N0 - Nullalternativet

Gimlehallen rehabiliteres slik at den vil tilfredsstille dagens krav til byggverk (TEK17). Rehabiliteringen omfatter både det bygningsmessige og tekniske anlegg. Det bringes ikke noen nye elementer inn i anlegget. Fylkeskommunes behov løses ved at KKG bygges på, eller et tilbygg blir oppført i umiddelbar nærhet, slik at det dekker de behov skolen har. SMI-skolens behov må også løses på samme området eller på andre lokasjoner. Prosjektene løses separat og en har ingen bindinger mellom fylkeskommunen og kommunen. Det gir heller ingen synergieffekter i arbeidet med eller realisering av løsningene.

S1 – Minimumsløsning

Gimlehallen og turnhallen rehabiliteres som i N0, og i tillegg oppføres det et påbygg inntil/sammen med Gimlehallen, som gir storstuefunksjon gjennom en tredelt, nedsenket spilleflate og fleksible tribuner for ulike arrangementer. Løsningen gjenbraker og oppgraderer eksisterende arealer, og gir tilstrekkelig kapasitet for undervisning, trening og turneringer, selv om spilleflatene er mindre enn fullverdige flerbrukshaller.

Undervisningsarealer plasseres langs fasaden i første og andre etasje for dagslys, mens kontorer legges i tredje etasje med aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept. Prosjektet gir økt areal og funksjonalitet med minimale inngrep og ivaretar behovet for større arrangementer.

S2 - Ambisiøs løsning

Gimlehallen rives og det bygges et større anlegg med en storstue og tre flerbrukshaller, hvor storstuen ligger én etasje lavere for enkel adkomst fra inngangsnivået, og er tilrettelagt for store idretts- og kulturarrangementer. Inngangen fra gateplan gir god oversikt, og fleksible tribuner kan tilpasses både små og store arrangementer. Brukerne har tilgang til haller i ulike størrelser med garderober fordelt rundt i anlegget, og hallene kan deles opp for undervisning, trening eller turneringer. Skoleområdet er plassert i andre og tredje etasje langs yttervegg for godt dagslys, mens kontorarealet i tredje etasje er aktivitetsbasert og tilrettelagt for flere brukere.

S3 – Fyrtårn

Gimlehallen rives og det bygges et stort anlegg med fire flerbrukshaller som samlet utgjør en storstue, der spilleflatene er senket én etasje for enkel adkomst og gode oppholdsarealer tilpasset store idretts- og kulturarrangementer. Inngang på gateplan gir oversikt og enkel orientering, mens fleksible tribuner, inkludert uttrekkbare løsninger, sikrer tilpasning til ulike arrangementer. Hallene kan deles for samtidig bruk av flere grupper, og første etasje rommer to flerbrukshaller, en turnhall og en sandhall for idretter som sandvolleyball, sandhåndball og sandfotball, med garderober nært tilknyttet.

Skolefunksjoner og hovedvekten av kontorarealer ligger i tredje etasje med godt dagslys og universell utforming, tilrettelagt for sambruk med fellesfunksjoner som kantine og møterom. Kontorene følger et aktivitetsbasert konsept og legger opp til synergier og kompetanseutvikling for innflyttere.

Kostnadskalkyler

Det er utarbeidet investeringskalkyler og driftskalkyler for alle fire scenarier, og det har vært søkelys på å holde forutsetningene for kalkylene så like som mulig for å oppnå et best mulig sammenlikningsgrunnlag. Arbeidet bygger på nøkkeltall fra Norsk prisbok eller erfaringstall, noe som tilsier at kostnadsgrunnlaget burde være relativt likt.

Post	N0-Nullalternativ	S1-Minimum	S2-Ambisiøs	S3-Fyrtårn
Areal (BTA m2)	12 300	22 300	27 700	33 700
Investering, P50-kostnadramme (mill kr)	356	1 106	1 541	1 827
Investering, P85-kostnadramme (mill kr)	386	138	1 731	2 054
LOC/driftskostnad årlig (mill kr)	16	25	28	34

N0 - Nullalternativet

N0 omfatter oppgradering av Gimlehallen og turnhallen til TEK17-standard, med kostnader beregnet per mai 2025 og inkludert full merverdiavgift (25 %). Kalkylen inkluderer ikke forsterkning av fundamenter, nytt inventar, idrettsutstyr, finansieringskostnader eller prisstigning.

Estimater for utvidelse av KKG og etablering av SMI-skolen er basert på nøkkeltall fra Norsk Prisbok, Bygganalyse AS og erfaringer fra lignende prosjekter, med noe høyere kvadratmeterkostnad enn scenario S1, da undervisningsarealer generelt er dyrere enn idrettsarealer i minimumsløsningen.

Det opplyses at ekstern kvalitetssikring av kalkylene påpekte at forventet tillegg og usikkerhetsavsetning for dette alternativet er satt noe lavt. Dette er ikke hensyntatt i tallene som presenteres i denne saken.

S1 – S3, Minimum, Ambisiøs og Fyrtårn

For scenariene S1–S3 er det utarbeidet investeringskalkyler og gjennomført usikkerhetsanalyser basert på plantegninger, snitt og tekniske prinsipper. Kalkylene er beregnet som totalentreprise med prisnivå per september 2025 og inkluderer full merverdiavgift (25 %). Materialvalg som lavkarbonbetong og gips/vinyl med redusert klimagassutslipp er lagt til grunn. Kostnadene omfatter ikke løst inventar, idrettsutstyr, avfallsanlegg, tomtekjøp, finansieringskostnader eller prisstigning.

Forventet prosjektkostnad P50 representerer sluttkostnad uten vesentlige risikofaktorer, mens P85 inkluderer usikkerhetsavsetning for å håndtere uforutsette forhold, som i prinsippet skal tilbakeføres dersom risiko ikke materialiserer seg. Oppsummert er P50, usikkerhetsavsetning, P85 og gjennomsnittlig byggekostnad for scenarioene som følger:

Post	N0-Nullalternativ	S1-Minimum	S2-Ambisiøs	S3-Fyrtårn
P50- Prosjektkostnad (mill kr)	356	1 106	1 541	1 827
Usikkerhetsavsetning (mill kr)	31	138	190	227
P85- Kostnadsramme (mill kr)	386	1 244	1 731	2 054
Gjennomsnittlig byggekostnad (P85) pr.m2	31 285	55 739	62 528	60 903

Organisering/eierskap/drift

Det er vurdert ulike modeller for eierskap og drift av en ny arena, med fokus på fordeler, ulemper og juridiske rammer. Valg av organisasjonsform er avgjørende for styring, økonomi, risiko og mulighet for ekstern finansiering. Foreløpig anbefales et interkommunalt selskap (IKS) da dette gir tydelig lovregulering, politisk forankring, lånefinansiering og lavere kostnader, og passer godt for offentlig samarbeid med begrenset kommersiell andel. Som alternativ vurderes aksjeselskap (AS) dersom kommersiell drift overstiger 5 prosent eller private eiere skal inn. Endelig valg av driftsmodell bør samordnes med eierskap for effektivitet og gunstig merverdiavgiftskompensasjon.

Rammebetingelser, mobilitets- og logistikkprinsipp

Reguleringsplanen for området ble fastsatt før scenariene S1–S3 ble utviklet, men er romslig nok til å tillate de større løsningene med kun mindre avvik, og planen har hele tiden tatt høyde for senket storstue. Grunnforholdene er vurdert av geoteknikere, og foreløpig anbefales pelefundamentering basert på tilgjengelige data, selv om supplerende undersøkelser må gjennomføres før byggestart.

Løsmassene består av sand over leire/kvikkleire, og dybde til fjell varierer mellom 9,4 og 14,6 meter. Parkering skal ikke utvides, da beliggenheten har god kollektivdekning og eksisterende kapasitet hos UiA/SiA kan utnyttes, med dialog om arrangementer som påvirker bruken. Beredskap og tilfluktsrom er et uavklart punkt grunnet endret sikkerhetsfokus fra myndighetene.

Prosjektet har også som mål å bli et FutureBuilt-forbildeprosjekt, og dialog om intensjonsavtale pågår, selv om endelig avklaring først kan skje på et mer detaljert nivå i 2026.

Finansiering og økonomiske premisser

Gjennomføring av prosjektet forutsetter en sammensatt finansieringsmodell. Beløpsstørrelsen vil variere i de ulike scenariene. Finansieringselementene prosjektet har identifisert er;

- *Eksterne tilskudd og stiftelser:* Forprosjektet har bekreftet interesse fra aktører som Cultiva, Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør og Sørfondet. Endelige tilskuddsstørrelser vil avklares gjennom videre dialog og søknader.
- *Spillemidler:* Potensialet for spillemidler er stort, men avhenger av endelig funksjonsinnhold og prioritering av målgrupper. Det vil vurderes søknad om regional fleksibilitet for å maksimere uttellingen.
- *MVA-kompensasjon:* Prosjektet legges opp slik at det kvalifiserer for full MVA-kompensasjon (oppføring og drift). Dette forutsetter at kommersiell utnyttelse holdes innenfor fastsatte grenser (typisk ≤ 5 % de første 10 årene).
- *Egenfinansiering og lån:* Den kommunale/fylkeskommunale andelen og lånebehovet vil koordineres med Handlings- og økonomiplan (HØP) 2027–2030. Valg av eier- og driftsmodell (f.eks. IKS eller AS) vil være styrende for låneopptakets rammer. Potensielle leieinntekter (kontor/arealer) i S2–S3 vurderes i driftsbudsjett i HØP 2027–2030.

Plan for videre arbeid og milepæler

For å sikre et forsvarlig beslutningsgrunnlag for Agder Arena, legges det opp til en strukturert prosess gjennom 2026. Arbeidet skal munne ut i et endelig prosjektforslag som koordineres mellom Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune.

Følgende tidsplan og hovedmilepæler legges til grunn for det videre arbeidet:

1. halvår 2026 (Q1–Q2) – Teknisk og økonomisk detaljering:

- Det skal utarbeides et oppdatert behovs-, rom- og funksjonsprogram for å sikre optimal utnyttelse av arealene.
- Det gjennomføres supplerende grunnundersøkelser for å redusere risiko knyttet til fundamentering og geoteknikk.
- Investeringsprognoser og kalkyler for fremtidige årskostnader (FDVU) skal oppdateres.
- Det skal utarbeides usikkerhetsanalyser med P50- og P85-anslag for scenariene S1–S3.

Vår 2026 (Q2) – Juridiske og finansielle rammer:

- Eier- og driftsmodell skal avklares, herunder vurdering av interkommunalt selskap (IKS) opp mot aksjeselskap (AS).
- Det skal foretas en juridisk avklaring av MVA-regime og tillatt kommersiell andel for å sikre økonomisk forutsigbarhet.
- Dialogen med eksterne bidragsytere videreføres med mål om å inngå intensjonsavtaler med stiftelser og samarbeidspartnere i FutureBuilt-programmet.

Høst 2026 (Q3) – Slutføring av beslutningsgrunnlag:

- Administrasjonen skal sammenstille et fullstendig beslutningsgrunnlag (prosjektforslag) som inkluderer finansieringsplan (investering og drift) samt spesifikke planer for risiko- og gevinsthåndtering.
- Det legges opp til en prosess for medvirkning for å sikre god lokal forankring.

Vinter 2026 (Q4) – Politisk behandling:

- Endelig behandling av saken skjer i fylkestinget og bystyret, med sikte på speilede vedtak mellom Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune.

Målsetningen med denne planen er å legge frem en ferdigforhandlet og kvalitetssikret sak til politisk behandling i god tid før budsjettbehandlingen for 2027, slik at prosjektet kan sikres nødvendig finansiering og fremdrift. Saken behandles på samme møtepunkter som HØPen.

Vurderinger

Funksjonelle og samfunnsmessige vurderinger

Anleggene på Gimle (Gimlehallen og Turnhallen) ble etablert på tidlig 1970-tallet og har i dag betydelige oppgraderings- og vedlikeholdsbehov. Det pågår derfor en helhetlig vurdering av hvordan området kan utvikles for å møte framtidige krav innen

idrett, kultur, utdanning og folkehelse. Et av alternativene som vurderes, er å erstatte dagens anlegg med en ny flerfunksjonell arena, Agder Arena.

Formål og funksjonell innretning

Formålet med Agder Arena er å etablere et anlegg som samlokaliserer flere funksjoner og tjenestetilbud. Prosjektet omfatter planlegging av idrettsarealer, kulturfasiliteter, læringsmiljøer for videregående opplæring og helsefremmende aktiviteter innen forebygging og mestring. Anlegget skal kunne ivareta et bredt spekter av aktiviteter for ulike målgrupper, på tvers av aldersgrupper og fagmiljøer.

Arenaen planlegges dimensjonert for å kunne inneholde:

- arealer for både bredden og topp
- kulturarrangementer som konserter, messer og større publikumsaktiviteter
- seminarer, kongresser, konferanser og øvrige faglige samlinger
- undervisningsrelaterte aktiviteter
- helserelaterte og aktivitetsfremmende tjenester
- møteplasser for sosialt samvær
- fasiliteter for fysisk og digital læring
- samlokalisering av relevante fag- og kompetansemiljøer

Disse dimensjonene kan illustreres med følgende figur:

Prosjektet er vurdert som en mulig flerfunksjonell arena som kan benyttes av innbyggere i ulike livsfaser, fra barne- og ungdomstid videre til studier og arbeidsliv til voksen/eldres fritidsaktivitet. Det inngår i vurderingen at en slik arena kan bidra til mål knyttet til blant annet folkehelse, sosial inkludering og lokal og regional utvikling.

Effekter av samlokalisering

En samlokalisering av ulike funksjoner og organisasjoner i Agder Arena kan legge til rette for:

- *Effektiv arealbruk:* Undervisningslokaler på dagtid kan benyttes til idretts- og kulturformål på kvelder og helger.
- *Tilgjengelige oppveksttjenester:* Lokalisering av tjenester som BUA, Frisklivssentralen og Rask psykisk helsehjelp kan gi økt tilgjengelighet til lavterskeltilbud.
- *Idrettsfaglig miljø:* Arenaen kan etablere et felles kompetansemiljø for idrettsaktører.
- *Kulturarrangementer:* Det planlegges kapasitet for arrangementer med inntil om lag 10 000 deltakere.

Samarbeid som arbeidsform

Prosjektet bygger på et premiss om sambruk mellom flere aktører. Dette innebærer at arealer utformes med fleksibilitet slik at lokaler kan benyttes til ulike formål gjennom hele døgnet. Prosjektet involverer samarbeid mellom fylkeskommunen, kommunen, frivilligheten, stiftelser, næringsliv og akademika. Dette gir bred forankring og kan bidra til å sikre gjennomføringsevne. Flerbruksløsninger kan gi:

- økt kapasitetsutnyttelse
- lavere driftskostnader
- redusert behov for parallelle bygg

Deling av møterom, auditorier, garderober og spesialrom kan redusere både arealbehov og miljøbelastning.

Plassering

Gimle-området er vurdert som en hensiktsmessig lokalisering. Området ligger i nærhet til Kristiansand Katedralskole Gimle, Universitetet i Agder og en kollektivakse med høy trafikk. Dette gir god tilgjengelighet for gående, syklende, kollektivbrukere og bilister, og vurderes som egnet for et anlegg med bred og variert bruk.

Forholdet til eksisterende tilbud

Agder Arena er planlagt som et supplement til eksisterende anlegg og tjenester i regionen. Anlegget skal kunne understøtte aktivitet og tjenestetilbud for innbyggere i ulike livsfaser, og fungere som et felles møte- og aktivitetssted.

Strategiske vurderinger og

risiko Scenarier

Administrasjonen har vurdert fire scenarier opp mot prosjektets mål og funksjonelle behov:

- N0 – Videreføring av dagens situasjon:
Rehabilitering som ivaretar tekniske krav. Funksjoner videreføres uten endringer i kapasitet eller sambruk.

- S1 – Minimumsløsning:
Moderat oppgradering samt ny aktivitetsflate. Løsningen gir noe kapasitetsøkning, men ikke full tilrettelegging for blant annet digital infrastruktur eller sambruk.
- S2 – Nybygg med integrerte funksjoner:
Riving av eksisterende bygg og etablering av ny storstue med flerbrukshaller og integrerte skole- og kontorarealer. Gir økt fleksibilitet og større mulighet for sambruk.
- S3 – Utvidet nybygg (Fyrtårn):
Storstue med størst omfang, dimensjonert for større publikumsarrangementer og samling av flere tjenester og kompetansemiljøer.

Måloppnåelse og samfunnseffekt

Scenario S2 og S3 vurderes å ha størst potensial for flerfunksjonell bruk og samordning mellom tjenester, og de scenarioene som fullt ut kan håndtere større regionale arrangementer og samtidig inkludere tjenester som Frisklivssentral, BUA og psykisk helsehjelp. Disse scenariene anslås også å gi størst potensial for kunnskapsdeling og faglig samarbeid.

Risikohåndtering

Identifiserte risikofaktorer omfatter:

- *Grunnforhold og marked:* usikkerhet knyttet til fundamenteringskostnader og prisutvikling
- *Finansielle rammer:* avhengighet av ekstern finansiering og begrensninger i merverdiavgiftsregelverket
- *Mobilitet:* behov for mobilitetsplan og sambruksavtaler grunnet lav planlagt parkeringskapasitet

Risikofaktorene inngår i prosjektets usikkerhetsanalyse (P85). Tiltak for risikoreduksjon vil konkretiseres i neste fase.

Gvinster og effekter

Samfunnsnytte og folkehelse

- Folkehelse: Samlokalisering av forebyggende og helsefremmende tjenester kan øke tilgjengeligheten til lavterskeltilbud.
- Livsløpsbruk: Arenaen kan benyttes av innbyggere i alle livsfaser.
- Sosial inkludering: Flerbruksløsninger kan bidra til møteplasser på tvers av grupper.

Utdanning og læringsmiljø

- Nye arealer for KKG og SMI-skolen
- Tilgang til spesialrom og idrettsanlegg som ikke kan realiseres innenfor separate skoleprosjekter

- Sambruk av undervisningslokaler mellom skole og idrett/organisasjoner

Idrett og kultur

- Kapasitet for større kultur- og idrettsarrangementer
- Et samlet kompetansemiljø innen idrett, utdanning og forskning

Økonomi og miljø

- Arealreduksjon: Sambruk reduserer samlet arealbehov fra ca. 57 000 m² til ca. 34 000 m² (S3).
- Driftskostnader: S3 anslås til 1 007 kr/m² mot 1 284 kr/m² i N0.
- Miljø: Planlagt oppføring etter FutureBuilt-prinsipper og bruk av lavkarbonmaterialer.

Oppsummert vurdering

Administrasjonen vurderer at scenariene med størst omfang (S2 og S3) gir størst potensial for sambruk, effektiv ressursutnyttelse og redusert samlet arealbehov. Disse vurderes som de mest helhetlige og langsiktige alternativene for videre utvikling av området.

Regionplan Agder 2030

Prosjektforslaget støtter bærekraftsmål i Regionplan Agder blant annet gjennom sambruk/flerbruk, redusert areal/energi og sosiale møteplasser. FutureBuilt-intensjon videreføres med mål om intensjonsavtale når tilstrekkelig detaljering foreligger.

Økonomiske konsekvenser

I prosjektforslaget gis det en samlet fremstilling av prosjektets økonomiske forutsetninger, finansieringsmuligheter og en helhetlig vurdering av de ulike konseptvalgene (scenario N0–S3). Vurderingene er basert på forprosjektets analyser av investeringsbehov, fremtidige driftskostnader og samfunnsmessig merverdi.

Investeringskostnader (P50/P85) – sammenstilling

Investeringsanslagene er utarbeidet i 2025-kroner og skiller mellom forventet kostnad (P50) og en kostnadsramme med høy sikkerhetsmargin (P85). For scenario N0 inkluderer tallene både nødvendig rehabilitering av dagens masse og etablering av separate skolearealer på annen lokasjon.

Alternativ	P50 (mill. kr)	P85 (mill. kr)	Kommentar
------------	----------------	----------------	-----------

N0 – Rehabilitering + separat skole	356	386	P85 ca. 386 mill.; Gimle/turn ca. 202 mill. (P85). AFK-del (KKG+SMI) ca. 184 mill.
S1 – Minimum	1 101	1 244	Tall fra Bygganalyse – kontroll mot plantegninger/snitt.
S2 – Ambisiøs	1 541	1 731	Tall fra Bygganalyse – kontroll mot plantegninger/snitt.

Årskostnader (FDVU) – sammenstilling

En sentral del av vurderingen er forholdet mellom investering og fremtidig drift (Forvaltning, Drift, Vedlikehold og Utvikling). En suksessfaktor for Agder Arena er at en har en bærekraftig driftsøkonomi. Analysen viser en tydelig trend: Jo høyere ambisjonsnivå og nybyggingsgrad, desto lavere blir driftskostnaden per kvadratmeter.

Alternativ	Årskostnad (mill. kr)	kr/m ² pr år
N0 – Rehabilitering + separat skole	15,8	1 284
S1 – Minimum	24,6	1 103
S2 – Ambisiøs	28,2	1 018
S3 – Fyrtårn	34	1 007

Selv om S3 medfører en høyere total årskostnad grunnet økt areal, er dette den mest arealeffektive og driftsøkonomiske løsningen. En driftskostnad på 1 007 kr/m² sammenlignet med 1 284 kr/m² for N0 reflekterer moderne teknisk standard, reduserte utskiftingsbehov og stordriftsfordeler ved sambruk.

Konklusjon

Forprosjektet bekrefter behov og potensial. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at det utarbeides et endelig beslutningsgrunnlag med avklaringer av ambisjonsnivå, finansiering, eier-/driftsmodell og fremdriftsplan, samt avtalefesting av ekstern finansiering og FutureBuilt-pilotering, og at dette legges fram for politisk behandling i forbindelse med politisk behandling av HØP 2027 - 2030.

Kristiansand, 19.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Lise Solgaard
fylkesdirektør

11/26 Arendal kommune - Detaljregulering - Arendal Bryggeri, Stoa - uttalelse til planforslag

Arkivsak-dok.	24/34327-15
Saksbehandler	Åslaug Iversen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	11/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak:

- 1) Fylkesutvalget fremmer innsigelse på følgende grunnlag:
 - a) Kulturminne: Kulturminne id 329944 er ikke tilstrekkelig ivaretatt i planforslaget.
 - b) Samferdsel: Byggegrensen mot fylkesveg utfordres, og planforslaget tar ikke tilstrekkelig hensyn til framtidig utvikling av fylkesvegnettet eller behov for å etablere annen samfunnskritisk infrastruktur langs eksisterende fylkesveg.
- 2) Innsigelsen kan trekkes dersom:
 - a) Kulturminnet ivaretas ved at:
 - Deler av arealformålet industri (IND1 og IND2) endres til et arealformål for vern av kulturminne (5600 – KMV),
 - Markerer området en ønsker å sikre med hensynssoner *Bevaring kulturmiljø* (H570) i plankartet med tilhørende bestemmelser.
 - b) Fylkesvegnett og samfunnskritisk infrastruktur ivaretas ved at:
 - Bestemmelser som åpner opp for tiltak mellom fylkesveg og byggegrense fjernes.
 - Fordrøyningsbassenget flyttes ut fra byggeforbudsone mellom fylkesveg og byggegrense, slik at det ikke kommer i konflikt med framtidig utvikling av fylkesvegnettet.
 - Avkjørselen til planområdet flyttes minst 35 meter fra gangfelt ved rundkjøring, og kobles vinkelrett på privat veg.
- 3) Fylkesutvalget ber kommunen følge opp planfaglige anbefalinger som kommer frem av saksfremstillingen

Vedlegg

Vedlegg 1 - Forslag til plankart - rev. 04.11.25
Vedlegg 2 - Forslag til bestemmelser - 17.11.25
Vedlegg 3 - Planbeskrivelse - 17.11.25

Sammendrag

Forslag til detaljreguleringen for Arendal Bryggeri på Stoa, legger opp til en formålsendring fra rent industriformål til en kombinasjon av industri/ lager/ forretning. Med forretning menes handel med plasskrevende varer som ikke naturlig hører hjemme i sentrum.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at planforslaget ikke tilstrekkelig sikrer ett freda kulturminne og ikke tar hensyn til fylkesveg og framtidig areal langs fylkesvegene. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkesutvalget fremmer innsigelse til planforslaget for disse forhold.

Fylkeskommunedirektøren har også merknader til manglende vurderinger av regionale føringer og kunnskapsgrunnlag for tema som trafikkomfang, klimagassutslipp, handelsetablering, behov for industri arealer, folkehelse og risiko- og sårbarhet.

Saksopplysninger

Planområdet ligger sentralt på Stoa i Arendal kommune og avgrenses av Frolandsveien i øst og Stoaveien i nord, E18-krysset i sør og nabobebyggelse i vest. Planområdet er på 68,6 daa.

Alle dokumenter tilknyttet saken ligger på kommunens nettside: [Arendal Bryggeri, Stoa - Arendal kommune](#)

Figur 9 Planområdet plassering i Arendal. Kilde: Norgeskart

Figur 10 Oversiktskart over Stoa, rød sirkel indikerer planområdet. Kilde: Planbeskrivelsen/BGM

Planforslaget legger til rette for industri, lager og handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter, på denne nordlige delen. Bryggeriet, som er etablert innenfor planområdet vil fortsette sin virksomhet på den sydlige delen og har ingen planer om utvidelse eller endret driften på sin del av området.

Kommuneplanen arealdel har en byggegrense forbi planområdet, på 100 meter, fra senter av E18. Kommuneplanen har et parkeringskrav for bygninger med mer enn 1000 m² BRA skal maks 50 % av parkeringsplassene anlegges på bakkeplan.

Området er satt av til næringsbebyggelse i kommuneplanens arealdel og er regulert i Stoa næringsområde, nordre og søndre del til industri.

Fylkesveg og samfunnskritisk infrastruktur

Innenfor byggegrense mot fylkesveg er det ikke tillatt med tiltak i form av murer eller lignede innretninger, hjemlet i *Veglova* §§ 29 og 30.

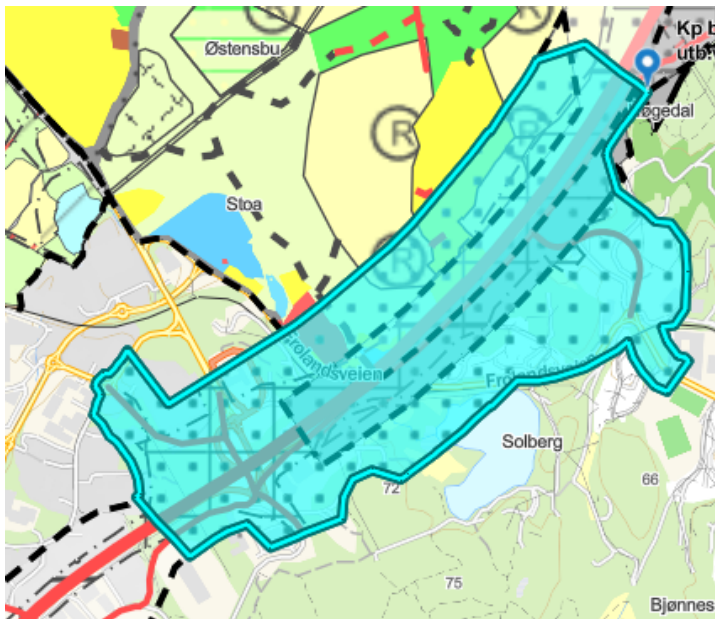
Planforslaget åpnet opp for følgende tiltak:

- Plankart og planbestemmelsene (punkt 2.1) åpner opp for at det kan etableres parkeringsplasser i formålene kombinert formål (KBA1) og industri (IND1) i eiendomsgrense mot fylkesveg.
- Planbestemmelsene (punkt 4.4, fjerde kulepunkt), åpner opp for at det kan etableres fordrøyningsbasseng (H430) mellom byggegrense og fylkesvegen. Minsteavstand mellom fordrøyningsbasseng og fylkeskommunal

eiendomsgrense er 1-3 meter. Oversiktsplan VA og overvann, viser at det skal legges ledninger 2-4 meter fra eiendomsgrense mot fylkesveg.

Framtidig tilførselsveg E18-Stoa

Store deler av planområdet er innenfor vedtatt kommunedelplanen *E18-Dørdal – Grimstad* og er satt av til næring. Det er satt av et bestemmelsesområde #B_1, som skal sikre arealer til evt. kryssløsninger langs nye E18. Bygge- og delingsforbudet berører delvis planområdet. Det er stor usikkerhet knyttet til framtidig tilførselsveg, og eierforhold er ikke avklart.

Figur 11 Utsnitt fra Arendalskart, der bestemmelsesområde #B_1 i E18 Dørdal - Grimstad er markert med blått. Kilde: Arendal kommune

Regionale føringer

Planbeskrivelsen omtaler noen av de regionale planene, men det går ikke tydelig frem av planbeskrivelsen om planforslaget har forholdt seg til disse.

Regional areal- og transportplan for arendalsregionen (2019)

I *Regional areal- og transportplan* for arendalsregionen er det flere planretningslinjer som gir regionale føringer for dette planforslaget;

- Lokalisering av næringsvirksomhet (punkt 8)
- Mobilitetsplan (punkt 8.3)
- Gang, sykkel og kollektiv (punkt 9)
- Parkering (punkt 10.8) er det satt et parkeringskrav til biler på maks 1,4 plass/100 m² BRA for forretning

Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder (2015)

Ifølge en juridisk vurdering fra departementet, er det fortsatt de gamle senterstrukturplanene fra tidligere Aust-Agder og Vest-Agder som gjelder.

Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder (2015), åpner for plasskrevende handel på Stoa. Planområdet ligger på rett på utsiden av området som er satt av til handelsområde og ligger innenfor byggegrense langs E18 hvor det ikke er tillatt med nye handelsetableringer.

Fylkeskommunens handlingsprogram til regional plan for mobilitet

Handlingsprogrammet sier at sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn. Følgende skal prioriteres:

- Tiltak for barn og unge
- Vi skal ta vare på det vi har.

I kap. 9.2 Arealforvaltning i handlingsprogram til regional plan for mobilitet står det blant annet:

- *Kommunene kan ikke fatte vedtak om disponering av areal, og deretter forvente at fylkeskommunen etablerer ønsket infrastruktur.*
- *Som eier av fylkesvegene har fylkeskommunen også en viktig rolle i medvirkning i kommunale planprosesser. Fylkeskommunen må derfor komme tidlig inn i prosessene, slik at vegene ivaretas med hensyn til funksjon, framkommelighet, trafiksikkerhet og miljø.*

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren viser til *Innspill til varsel om oppstart av planarbeid - detaljregulering for Arendal bryggeri, Stoa*, som la vekt på regionale føringer, kulturarv – arkeologi og forholdet til fylkesveg.

Fylkeskommunedirektøren har følgende vurderinger av planforslaget:

Kulturarv - automatisk freda kulturminne - innsigelse

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det reises innsigelse til arealformål industri (IND1 og IND2), da planforslaget ikke sikrer det automatisk freda kulturminnet (ID 329944) godt nok med hjemmel i kulturminneloven §8 fjerde ledd.

I forbindelse med planarbeidet er det registrert et automatisk fredet steinalderområde fra ca. 8 500 f.Kr, som ligger på utsiden av de arealene som allerede tatt i bruk som industriområde. Kulturminnet ligger skjult under bakken, og plasseringen bygger på hvordan skjærgården så ut etter istiden. Slike kortvarige aktivitetsplasser gir viktig kunnskap om tidlig bosetning. Fylkeskommunen har tidligere varslet at kulturminnet trenger et større sikringsareal enn den automatiske fredningssonen, og at dette må avklares i dialog med fylkeskommunen. Denne dialogen er ikke gjennomført. Selv om planforslaget viser vilje til å bevare området, er det ikke tilstrekkelig sikret i plankart og bestemmelser. Deler av arealet som nå er satt av til industri (IND1 og IND2) må reguleres til et formål som ivaretar kulturminnet og landskapet, med hensynssoner og tilhørende bestemmelser. Avgrensningen må gjøres i samarbeid med fylkeskommunen.

Myndighet og lovhjemmel

Fylkeskommunen er regional kulturminnemyndighet og skal påse at planer etter plan- og bygningsloven følger opp kulturminneloven.

Dersom fylkesutvalget velger å ikke reise innsigelse til planforslaget, så vil saken i samsvar med *Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven*, § 7 underretningsplikt med videre, bli oversendt til Riksantikvaren for en vurdering om de skal overta saken og reise innsigelse til planforslaget.

Fylkesveg og samfunnskritisk infrastruktur - innsigelse

Fylkeskommunen har ansvar for å ivareta fylkesvegnettet og trafikksikkerheten i arealplanleggingen. Innspillene gitt ved planoppstart; byggegrense og forholdet til E18, er ikke tatt hensyn til i planforslaget.

Fylkeskommunedirektøren foreslår å fremme innsigelse fordi planforslaget ikke tar tilstrekkelig hensyn til framtidig utvikling av eksisterende fylkesvegnett samt behov for å etablere annen samfunnskritisk infrastruktur langs eksisterende fylkesveg.

Fylkeskommunedirektøren mener at byggegrensene som er regulert på plankartet ikke er reelle da reguleringsbestemmelser åpner opp for at det kan etableres tiltak i byggeområdene (KBA1, IND1) og fordrøyningsmagasiet (H430_1) vist i vedlagt plankart.

I tillegg ligger avkjørsel til planområdet for nært rundkjøringen. Denne må flyttes og legges vinkelrett på felles veg slik at trafikkbildet blir lettlest for alle trafikanter.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at planforslaget kan få store konsekvenser:

- dyrere å erverve grunn dersom det blir behov for å etablere gang- sykkelveg eller annen infrastruktur i framtiden.
- svært kostnadskrevende å flytte et privat fordrøyningsbasseng, kommunale ledninger, samt innløse parkeringsplasser.
- diskusjoner/ konflikt knyttet til drift og vedlikehold av fylkesvegnettet.

Regionplan 2030

Regionplan Agder 2030 legger vekt på bærekraftig verdiskaping, mobilitet som skal bidra til å gjøre Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region innen 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Regional areal- og transportplan for arendalsregionen (2019)

Det bør vurderes om etablering av handel i strid med planretningslinjene i ATP, 1.1

*1.1 Formålet med areal- og transportplan for arendalsregionen er å legge til rette for bærekraftig vekst ved å planlegge for **redusert transportbehov**, gode bomiljø og næringsutvikling. Plan, plankart og retningslinjer skal stimulere til en samfunnsutvikling som er klimavennlig og fremmer folkehelse og god utvikling av regionens byer og tettsteder*

Maks parkeringsdekningen i planforslaget er satt høyere enn de regionale planretningslinjene. Dersom det er enkelt å parkere vil det være enklere å ta bilen, som igjen fører til økt personbiltrafikk. For å nå målet om reduksjon i personbilveksten, målt i kjøretøykilometer, og samtidig redusere utslippene bør parkeringsdekningen i planforslaget reduseres slik at de er i tråd med planretningslinjene i *Areal- og transportplan for arendalsregionen*.

Regional plan for senterstruktur og handel i Aust-Agder (2015)

Siden planbestemmelsene til senterstrukturplanen (inkludert kart), ble foreldet i oktober 2025, er ikke disse vurdert i forhold til planforslaget.

Vurderinger og faglig råd - framtidig tilførselsveg E18-Stoa

Ut ifra regionale interesser anser mulighetene for etablering av firefelts E18 og tilhørende vegløsninger som svært viktig å ivareta. Dersom det i framtiden skal etableres ny tilførselsveg fra E18 til Stoa er det sannsynlig at denne blir avkjørselsfri.

Planforslaget tar ikke hensyn til arealbehov for framtidig kryss på E18. Forslag til rekkefølgebestemmelsene (punkt 7.1) åpner for at avkjørsler til 433/92 og 433/168 kan tilpasses framtidig tilførselsveg til Stoa eller at midlertidig adkomst gjøres permanent. Planbestemmelse (punkt 2.1) åpner i tillegg for at det kan etableres parkeringsplasser i industriområde (IND1) mellom byggegrense og arealer regulert til park (PA1).

Planforslaget kan føre til at det blir vanskeligere å etablere ny tilførselsveg fra E18 og det kan begrense mulighetsrommet rundt en eventuell kryssløsning. Planforslaget kan skape en fremtidig konflikt knyttet til drift og vedlikehold av ny tilførselsveg mellom E18 og Stoa.

Bygge og delingsforbudet er lagt i eiendomsgrensen til 433/ 92, og har ikke tatt høyde for å etablere gang- sykkelveg langs ny tilførselsveg.

Reguleringsplanen bør ta høyde for at framtidig adkomst til planområdet kan bli via fylkesveg som ligger mellom gnr. 433 bnr. 199 og planområdet. Bygge- og delingsforbudet i *Kommunedelplan – E18 Dørdal-Grimstad* bør videreføres og det bør legges inn ett bestemmelsesområde for å sikre eventuelt framtidig tilførselsveg og med nødvendig anleggsområde.

Andre planfaglige anbefalinger

Planforslaget har manglende vurderinger av regionale føringene og kunnskapsgrunnlaget for tema som trafikkomfang, klimagassutslipp, handelsetablering, behov for industri arealer, folkehelse og risiko- og sårbarhet.

Planforslaget redegjør ikke tilstrekkelig for konsekvenser av foreslått handelsetablering. Trafikale konsekvenser av tiltaket er ikke tilstrekkelig utredet, og det mangler en helhetlig trafikkanalyse. Klimagassutslipp knyttet til utbygging og økt trafikk er ikke beregnet eller vurdert. Behovet for økt areal til plasskrevende handel på Stoa er ikke dokumentert. Det mangler en vurderinger av ledige lokaler, samt fortetting av eksisterende handelsområder.

Planforslaget bør oppdateres med tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Risiko- og sårbarhetsanalysen

Risiko- og sårbarhetsanalysen er mangelfull og mangler konkrete vurderinger av relevante risikoforhold, forurensning, grunnforhold og nye skjæringer.

Det er nevnt i forslag til bestemmelser (punkt 2.2) at sikringsgjerd langs skjæringer er tillatt, men slik som forslag til plankartet er presentert kommer sikringsgjerd i grøntområdet (PA2).

Fjellkvaliteten bør undersøkes i planarbeidet for å se om en kan gjennomføre planlagte tiltak innenfor formålsgrensene og det bør foretas en risiko og sårbarhetsvurdering av planlagt tiltak. Arealer til nødvendig sikring av skjæringene bør legges inn i byggeområdet, i tillegg må det settes av areal til fallgrøft, vedlikehold og nødvendig sikringsgjerd.

Analysen bør revideres slik at den i større grad vurderer om området er egnet for foreslått utnyttelse. Vurdering av fremtidig risiko- og sårbarhet inkludert usikkerheter tas inn i analysen.

Utnyttelsesgrad og parkering

Planforslaget har flere uklarheter og motstrid knyttet til utnyttelsesgrad og parkering. Utnyttelse for KBA1 er angitt i %BYA som er i strid med [byggteknisk forskrift § 5-1 \(2\)](#), forretninger skal alltid fastsettes som bruksareal (BRA). Parkering under bakken er ikke tilstrekkelig dokumentert i snitt, massebalanse eller illustrasjoner. I forslag til planbestemmelser (punkt 3.3) til IND1 står det at parkeringen ikke inngår i BYA, mens planbeskrivelsen (kap. 5.1) er begrunnelsen for økt utnyttelse, nødvendige parkeringsarealer på bakkeplan.

På illustrasjonsplanen som følger planforslaget vises samtlige bygg arealer over 1000 m² (BRA). Planforslaget viser kun parkering på bakkeplan, noe som er i strid med kommuneplanens arealdel.

Plankartet og planbestemmelsene bør endres i tråd med byggteknisk forskrift (TEK17), parkeringskravet gitt i kommuneplanens arealdel og plandokumentene bør oppdateres slik at de samsvarer med hverandre.

Bruk av kommunalt industriområde (o IND2)

På plankartet vises søndre del av industriområdet som offentlig (o_IND2), formålet ligger på eiendommen 433/380, som eies av Arendal kommune. Utnyttelsesgraden og byggehøyde for dette området er ikke avklart i planforslaget. Området og eierform er ikke omtalt i planbeskrivelsen eller i saksfremlegget.

Anbefaler at kommunen, som eier, vurderer hva området skal benyttes til og spesielt i forhold til registreringen som ble gjort i forbindelse med arkeologisk registrering og at plandokumentene oppdateres.

Plankart og illustrasjoner

For å få en bedre forståelse av terrenginngrepet, høyder og nødvendige tiltak bør plankart og illustrasjoner/snitt endres:

- Forkortelsene (m.m, m.g) bør komme frem av tegnforklaringen.
- Slik at det er i samsvar med kart- og planforskriften, §§ 9 og 10.
- Påføres tekst på høydekotene.
- Snitt påføre høyde på eksisterende terreng, inkludert tilstøtende veger.

- Nye snitt utarbeides, der terrenginngrepet er størst.
- Støttemurer høyere enn 1,5 meter legges inn med *regulert støttemur (1228)*.
- Illustrasjonsplan påføres tegnforklaring.

I tillegg anbefaler det en endring av arealformål:

- *Park (3050)*, endres til *Vegetasjonsskjerm (3060)*, som er mer i tråd med gjelden plan og foreslåtte bestemmelser.

Ber kommune ta kontakt dersom det er uklarheter rundt de planfaglige anbefalingene.

Økonomiske konsekvenser

Planforslaget kan påføre fylkeskommunen større utgifter til drift av fylkesveg og erverv langs fylkesveger i fremtiden.

Konklusjon

Planforslaget har ikke tatt tilstrekkelig hensyn til kulturminner og eksisterende fylkesveger. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor at fylkesutvalget fremmer innsigelse.

Fylkeskommunedirektøren ber om at det blir tatt tilstrekkelig hensyn til fremtidig E18 med tilhørende anlegg, og at kommunen sikrer at et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag foreligger før endelig vedtak av plan.

Kristiansand, 28.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

12/26 Lyngdal kommune - Detaljregulering for Kirkeveien 49 - offentlig ettersyn - uttalelse med innsigelse

Arkivsak-dok.	24/34857-14
Saksbehandler	Margarita Hornung

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	12/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget reiser innsigelse til detaljregulering for Kirkeveien 49 i Lyngdal kommune på følgende grunnlag: Barn og unges interesser: uteoppholds- og lekearealer har ikke tilstrekkelig størrelse, kvalitet og solforhold. Planen ivaretar dermed ikke barn og unges interesser i tråd med rikspolitiske retningslinjer.
2. Innsigelsen kan trekkes dersom kommunen:
 - a) sikrer større og bedre egnede uteoppholds- og lekeareal på bakkenivå, tilpasset 30–45 boenheter,
 - b) dokumenterer at uteområdene får tilstrekkelig sol, minimum i tråd med anbefalte krav ved vår- og høstjevndøgn,
 - c) innarbeider forpliktende og konkrete reguleringsbestemmelser som sikrer kvalitet på leke- og utearealer.
3. Fylkesutvalget gir sterk faglig anbefaling om at:
 - det sikres trafikkssikker adkomst, frisiktsoner og løsning i samsvar med Statens vegvesens håndbok N100, og plassering av teknisk infrastruktur, herunder nettstasjon og renovasjonsløsning, vises tydelig i plankart og håndteres innenfor byggegrenser
 - trafikkssikkerhet ved bygge- og driftsfase utredes bedre, og løsninger for frisikt, adkomst, parkering og kryssutforming forbedres.
 - overvannshåndtering og tiltak mot gang-/sykkelvei utformes slik at frisikt og trafikkssikkerhet ivaretas.
 - planforslaget styrkes med tydeligere krav til arkitektonisk kvalitet, materialbruk og fasadeutforming
 - skyggevirkninger og øvrige konsekvenser for bokvalitet i nærområdet reduseres.

Vedlegg
Plankart - Kirkeveien 49
Planbestemmelser - Kirkeveien 49
Planbeskrivelse - Kirkeveien 49
Adkomst plan A10-1 - Kirkeveien 49

Skisse utearealer - Kirkeveien 49

Sol/skygge analyse - Kirkeveien 49

Sol/skygge analyse - forslag til nybygg med en 3 meters redusert maksimal høyde - Kirkeveien 49

Høringsbrev og offentlig ettersyn - Kirkeveien 49

Sammendrag

Detaljreguleringsplan for Kirkeveien 49 legger til rette for fortetting med 30-45 leiligheter på et ubebygd areal sentralt i Lyngdal by.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at planforslaget ikke ivaretar barn og unges interesser godt nok. Leke- og uteoppholdsarealer er ikke sikret tilstrekkelig kvalitet. Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor at fylkesutvalget fremmer **innsigelse** til planforslaget.

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

I desember 2024 ble det varslet oppstart av detaljregulering for gnr/bnr 167/28, 29, som ligger i nordre del av Lyngdal sentrum ved fylkesvei 4078 (Kirkeveien). Fylkeskommunedirektøren ga innspill om bokkvalitet, uteoppholdsareal og lekeplass, trafikksikkerhet og forholdet til fylkesvei i brev datert 14.02.2025.

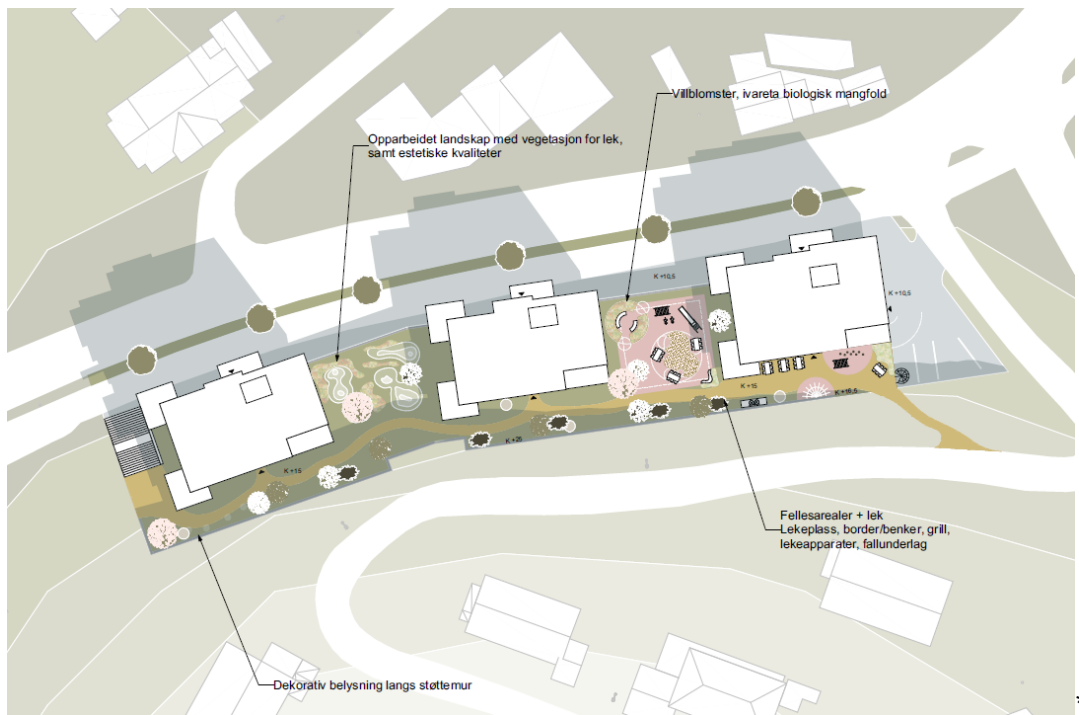
Kommunen vedtok i november 2025 å sende planforslaget på høring og offentlig ettersyn.

Fylkeskommunens høringsfrist er utsatt til 14. februar 2026.

Hovedtrekk i planforslaget

Planområdet er ubebygd, ca. 5,2 daa, og ligger i bratt terreng med ca. 20 meter høydeforskjell. Fra planområdet er det kort avstand til butikker, kultur- og tjenestetilbud, omtrent 250 meter til bussterminalen, fortau langs fylkesveien i retning av sentrum, og god tilgang til turmuligheter. Området er i kommuneplanen avsatt av til nåværende boligbebyggelse.

Planforslaget åpner for 30-45 leiligheter fordelt på tre punkthus. Planen stiller krav til felles uteoppholdsareal og nærlekeplass (min 10x10 meter) mellom punkthusene samt privat uteoppholdsareal på min 10 m² i form av balkong. Det tillates etablering av takterrasser. Illustrasjon av mulig lekeplassutforming er vedlagt, jf. illustrasjon 1. Kommuneplanens arealdel 2024-2033 stiller krav om minste uteoppholdsareal (inkludert nærlekeplass og felles/privat uteoppholdsareal) for blokkbebyggelse er 15 m² per boenhet, som tilsier 450–675 m² for 30–45 boenheter. Planforslaget oppgir totalt 500–650 m², hvorav ca. 200 m² er felles uteoppholdsareal/lekeplass på bakkenivå.

illustrasjon 1

Byggene vil bli betydelig høyere enn omkringliggende bebyggelse, og vil påvirke noen av de nærliggende eiendommene. Særlig utsikt for enebolig i Berge terrasse 2, og solforholdene for boligeiendom i Kirkeveien 1, bensinstasjon m/kafe i Kirkeveien 28, bolighus (midlertidig bruksendret til annen kontorbygg) i Lensmannsbakken 2, og frikirken i Refsvollen 2, se illustrasjon 2.

* illustrasjon 2

Vurdering

Barn og unges interesser - innsigelse

Fylkeskommunens har innsigelses myndighet på områder som angår barn og unges interesser. Barn og unge har krav på at det i nærmiljøet finnes arealer hvor de kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø. Dette forutsetter at områdene er store nok og egner seg for lek og opphold samt at de gir muligheter for ulike typer lek på ulike årstider (jf. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen, § 5 a og b.)

Vurderinger:

Fylkeskommunedirektøren er i utgangspunktet positiv til at kommunen ønsker å fortette i Lyngdal sentrum med flere små boenheter. Det må imidlertid gjøres med god bokvalitet. Det er blant annet avgjørende at leke- og uteoppholdsarealer har gode kvaliteter.

Hoveduteoppholdsrom for boliger bør i utgangspunktet legges til bakkenivå; balkonger, altaner og takterrasser kan kun være supplement.

Fylkeskommunedirektøren har forståelse for at man i sentrumsnære områder kan ha behov for å avvike fra kommuneplanens krav. Imidlertid vurderes at fellesarealet på 200 m² på bakkenivå er utilstrekkelig ved full utnyttelse av 45 boenheter.

Planforslaget må sikre en bedre balanse mellom størrelse på lekeareal og antall boenheter.

Solforhold er en annen kritisk kvalitet. Sol-/skyggediagrammene viser utfordrende solforhold, og kommunens vurdering av soltilgang er ikke i samsvar med diagrammene. Som hovedregel bør 50 % av uteoppholdsarealet ha sol kl. 15–18 ved vår- og høstjevndøgn. Dette er ikke oppfylt. Dessuten er planens bestemmelser vage og gir ikke konkrete krav som vil sikre tilstrekkelige gode solforhold på lekearealene.

– *Fylkeskommunedirektøren anbefaler at det fremmes innsigelse til planforslaget da leke- og uteoppholdsområdene ikke er store nok og mangler tilstrekkelig kvalitet.*

Bokvaliteter, arkitektur og nærmiljø – faglige anbefalinger

Bygningene har store volumer som vil være synlige i nærmiljøet og gir betydelige skyggevirksomheter for flere eiendommer utenfor planområdet. Dette vil etter all sannsynlighet redusere brukskvaliteter for uteopphold og kan få negative konsekvenser for bokvalitet og folkehelse. Fylkeskommunedirektøren anbefaler følgende endringer i planen:

- Planen åpner for tre boligblokker på 6–7 etasjer i et område dominert av lavere bebyggelse (1½–3 etasjer). Byggehøydene vurderes som lite tilpasset områdets skala og landskapsbilde. Kommunen bør redusere byggehøyder med minimum 1–2 etasjer.

- Bygningene fremstår som store volumer med begrenset arkitektonisk tilpasning. Kommunen bør stille strengere krav til estetikk, herunder fasadeløsning, materialbruk og arkitektonisk uttrykk.
- Realisering av planen forutsetter sprengning i skråningen og etablering av høye forstøtningsmurer langs Berge terrasse vei. Det kan påvirke adkomst til boligfeltet Berge terrasse og trafikksikkerhet i både anleggsperioden og i etterfølgende driftsfase. Kommunen bør sikre at disse forholdene er tilstrekkelig ivaretatt i arealplankart og bestemmelser.

*Illustrasjon 3

Samferdsel – faglige anbefalinger

Planområdet ligger sentralt i Lyngdal by, og det er flere sentrale samferdsforhold som må være på plass hvis utbyggingen skal være trafikksikker. Det anbefales at kommunen gjør følgende endringer i planen:

- Planområdet ligger tett opptil fylkesvei 4078 (Kirkeveien) og tilhørende gang-/sykkelvei, og er gitt atkomst fra kommunal vei (Berge terrasse) i øst. I gjeldende «Reguleringsplan for gnr. 167, bnr. 14 og 20, Øvre Berge Øvre» er det innregulert en omlegging av nevnte kommunale vei i kryssområdet, der kommunale veien føres ut i nytt kryss på Fv 4066 (Eierslandsveien). Denne løsningen har vesentlige utfordringer, og kommunen har i e-post av 12.12.2025 informert om at eksisterende veier vil benyttes. Fylkeskommunedirektøren har ingen vesentlige merknader til dette, selv om også dagens vei kan være krevende vinterstid.
 - *Fylkeskommunedirektøren råder kommunen til å vurdere en utvidelse av planområdet, og å ta ut løsningen som ikke lenger er aktuell.*

- Planforslaget legger til rette for tre boligblokker (B1-B3) med parkering blant annet på bakkenivå. B1 er plassert med begrenset avstand til krysset mellom fylkesvei og kommunal vei.
 - *Fra kommunal vei må det markeres frisisiklinjer og hensynssone for friskt mot gang-/sykkelvei og fylkesvei, i samsvar med krav i Statens vegvesens håndbok N100.*
- I vedlegg A10-1 Atkomstplan er det vist en parkeringsplass mot gang-/sykkelvei i strid med regulert byggegrense.
 - *Parkering her vil hindre friskt mot gang-/sykkelvei, og må utgå. I kryssområdet må kommunal vei tegnes inn, da planforslaget foreløpig ikke viser atkomst fra fylkesvei.*
- Kryss mellom fylkesvei og kommunal vei: Etter krav i håndbok N100 skal gang-/sykkelvei trekkes fem meter tilbake i kryssområdet, slik at en innsvingende bil kan stoppe mellom primærveien og gang-/sykkelveien.
 - *De stedlige forholdene gjør en slik endring svært utfordrende, og fylkeskommunedirektøren mener at gang-/sykkelveien bør ligge som i dag (jf. planforslaget). Forslag til arealplankartet må endres i samsvar med dette.*
- For håndtering av overvann og inngang til trappehus/heis direkte fra gang-/sykkelvei vises det til fylkeskommunens innspill ved varsel om oppstart av planarbeid.
 - *Nødvendig friskt må sikres for god samhandling mellom trafikantene. Skisse for utearealer viser trapp mot gang-/sykkelvei – friskt må ivaretas.*
- I forslaget til reguleringsbestemmelsene kapittel 2 Fellesbestemmelser for hele planområdet, avsnitt «nettstasjon» og «byggegrense», tillates oppføring av nettstasjon, parkeringskjeller, nedgravd renovasjonsløsning, etablering av ny transformatorstasjon samt forstøtningsmurer utenfor byggegrense.
 - *Fylkeskommunedirektøren råder at bestemmelsene endres eller suppleres med krav om at nettstasjon, parkeringskjeller, nedgravd renovasjonsløsning, etablering av ny transformatorstasjon og forstøtningsmurer ikke tillates utenfor byggegrenser mot gang/sykkelvei og fylkesvei.*
 - *Areal for nettstasjon må fremgå av planen.*
- I forslaget til reguleringsbestemmelsene punkt 3.2 Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur, avsnitt «Fellesbestemmelser», heter det at: «Det tillates å etablere løsninger for håndtering av vann og avløp innenfor alle arealformålene i planområdet.»
 - *Bestemmelsen må suppleres med krav om at tiltak på fylkeskommunal grunn krever gravetillatelse fra veimyndigheten.*

Regionplan Agder 2030 har som mål at - byer, tettsteder og bygdesentre er utviklet kompakt og kvalitetsrike bomiljøer med inkluderende møteplasser, særlig for barnefamilier. Gode uterom og trygge lekearealer er sentrale strategier. Planforslaget vurderes ikke å følge opp disse føringene tilstrekkelig.

Barn og unges interesser

Rikspolitiske retningslinjer gir barn og unge krav på gode og egnede uteoppholdsrom. Dette er særlig viktig i planleggingen av boliger i sentrumsområder hvor tilgjengelige arealer kan være en begrenset ressurs. Fylkeskommunedirektøren viser til ovenståendeavsnitt for utdyping av barn og unges interesser i planforslaget.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren er positiv til fortetting i eksisterende sentrumsområder, men det forutsetter gode uteområder, solforhold og øvrige miljøkvaliteter.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at planforslaget ikke ivaretar barn og unges interesser tilstrekkelig. Uteoppholdsarealene har ikke god nok størrelse eller kvalitet.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor at fylkesutvalget fremmer innsigelse til planforslaget.

Fylkeskommunedirektøren ber også kommunen ta en ny vurdering av byggehøyder, estetisk, skyggevirkninger og trygg adkomst til nærliggende boligfeltet samt trafiksikkerhet og samferdsel generelt.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

13/26 Oppnevning av politisk arbeidsgruppe til utarbeiding av forslag til en justert politisk organisering for perioden 2027 - 2031

Arkivsak-dok.	25/06169-23
Saksbehandler	Steinar Knutsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	13/26
2 Fylkestinget	24.02.2026	3/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Som medlemmer av politisk arbeidsgruppe oppnevner fylkestinget

Fylkesordfører Arne Thomassen

Fylkesvaraordfører Rune André Sørtveit Frustøl

Opposisjonsleder Gro Bråten

Fire politikere valgt av fylkestinget:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____

Vedlegg

Særutskrift - Forslag til endringer i politisk organisering, medvirkningsråd, yrkesopplæringsnemd og ombud

Saksopplysninger

Fylkestinget fattet i juni 2025 i sak 32/25 «Forslag til endringer i politisk organisering, medvirkningsråd, yrkesopplæringsnemnd og ombud» følgende vedtak:

«Det settes ned en arbeidsgruppe som består av fylkesordfører, fylkesvaraordfører, opposisjonsleder og fire politikere valgt av fylkestinget som utarbeider et forslag til en justert politisk organisering som skal gjelde fra 2027-2031.

Arbeidsgruppen tar utgangspunkt i dagens struktur med fylkesutvalg, tre hovedutvalg og fire medvirkningsråd.

Arbeidsgruppen gjennomgår godtgjøringsreglementet, vurderer de politiske forumene og utvalgene og ser om mest mulig av dette kan legges inn i hovedutvalgene, gjøre en vurdering av antall og medlemmer i medvirkningsorganene og vurderer det internasjonale politiske arbeidet og andre arenaer som har politisk representasjon.

Forslaget legges frem for behandling i slutten av 2026.

Dagens ombudsstruktur opprettholdes.

Evaluering av politisk organisering skjer innen våren 2026.»

Fylkeskommunedirektøren legger med dette fram en politisk sak slik at arbeidsgruppen kan oppnevnes og arbeidet settes i gang. Fylkeskommunedirektøren vil stille til rådighet administrativ støtte i arbeidsgruppens utredningsarbeid. I samråd med fylkesordfører vil administrasjonen kalle inn til et oppstartsmøte når arbeidsgruppens sammensetning er vedtatt av fylkestinget.

Kristiansand, 22.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør organisasjon og tannhelse

14/26 Sirdal kommune - uttalelse til kommuneplanen samfunnsdel

Arkivsak-dok.	25/18686-12
Saksbehandler	Kåre Kristiansen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	14/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget er positive til høringsforslag til kommuneplanen samfunnsdel i Sirdal kommune.
-

Vedlegg

Sirdal Kommuneplanens samfunnsdel 2026

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren er positiv til Sirdal kommunes forslag til ny samfunnsdel og foreslår at fylkesutvalget tar planforslaget til orientering.

Sirdal kommune har sendt forslag til kommuneplanens samfunnsdel på offentlig høring, og som regional planmyndighet er fylkeskommunen høringspart. Planforslaget inneholder fire samfunnsutfordringer med tilhørende mål og strategier. Innholdet svarer i stor grad til Regionplan Agder 2030. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at kommunen konkretiserer enkelte deler i planen og fjerner overlappende formuleringer.

Saksopplysninger

Lovhjemmel og myndighet

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede politiske styringsdokument. Plantypen er lovpålagt, men er ikke juridiske bindende. Den skal inneholde overordnede lokale politiske føringer for kommunens arealforvaltning og økonomiske disposisjoner.

Som regional planmyndighet er fylkeskommunen høringspart og kan gi anbefalinger til endringer i planforslaget. Det er ikke mulig å fremme innsigelse til kommuneplanens samfunnsdel.

Viktigste innhold i planforslaget

Planen beskriver kommunens de viktigste samfunnsutfordringer, og for hver samfunnsutfordring definerer planen et hovedmål og en rekke strategier.

Planforslaget legger særlig vekt på at:

- demografiske endringer skal møtes med en helhetlig tilnærming til et mer aldersvennlig samfunn.
- tilgang til kompetanse og ressurser og forventningsgapet utfordrer kvaliteten på kommunens tjenester.
- målkonflikter i arealforvaltningen skal løses med helhetlig og oppdatert planlegging.

Planen inneholder også et avsnitt med arealstrategier, som beskriver hvordan satsingsområdene skal følges opp i arealforvaltningen.

Kommunen ønsker ikke en samfunnsdel som detaljstyrer virksomheten og mange av planens strategier har derfor overordnet karakter.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren er positiv til Sirdal kommunes forslag til ny samfunnsdel. Planforslaget oppdaterer kommunens overordnede politiske mål ut ifra viktige utviklingstrekk som demografi, kompetanse og arealbruk.

Planen vil bli vedtatt sist i denne valgperioden. Det sittende kommunestyre rekker kun å behandle én økonomiplan og eventuelt ett planprogram for kommuneplanens arealdel basert på samfunnsdelen. Kommunen bør prioritere at også kommunestyret i neste valgperiode får et godt eierskap til planen. På den måten kan planen forblir et relevant styringsverktøy over tid.

Det er positivt at kommunen tydelig skriver at man vil jobbe systematisk med oppfølging av planen i hele organisasjonen. Fylkeskommunedirektøren ser at noen av strategiene overlapper med hverandre. Det gjelder særlig avsnitt om tilgangen til arbeidskraft og forventningsgapet, samt ulike formuleringer om sentrumsutvikling og boligbehov.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler å ta ut de mest åpenbare overlappene og tydeligere avgrense de fire tema. Det vil gjøre det lette å operasjonalisere målene i organisasjonens arbeid.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at planen viser en helhetlig tilnærming til de valgte samfunnsutfordringene. På enkelte områder kan koblingen mellom valgte strategier og den lokale konteksten være tydeligere, for eksempel:

- Demografiske prognoser tilsier at kommunen de neste 12 år vil oppleve en særlig stor vekst i aldersgruppen 80+ år som øker med 70 %. Det kan ha betydning for utforming av strategier for aldersvennlig samfunn eksempelvis behov for spesielt tilpassede boliger i kommunesenteret.
- Kommunen har en høy sysselsettingsgrad (83 %), men også en betydelig andel kvinner som jobber deltid (47 %). Den høye deltidsandelen kan utgjøre en barriere for framtidig tilgang på nødvendig kompetanse og arbeidskraft, noe strategiene kan adressere.

Arealstrategier

Arealstrategiene henger godt sammen med samfunnsutfordringene og har et passende omfang. Det er positivt at kommunen tar med strategier for blant annet:

- senterstruktur med hovedsenter og lokalsenter
- mål om økt jordbruksareal
- fortetting av fritidsbebyggelse
- fokus på hensyn til villrein

Disse vil være et godt utgangspunkt for videre arbeid med kommuneplanens arealdel. Det vil fortsatt være relevant å vurdere om strategiene bør konkretiseres eller suppleres for å gi en mer effektiv arealplanrevisjon

Fylkeskommunedirektøren savner at arealstrategiene forholder seg til arealkrevende energiformer og en strategisk utbyggingsgrense mot større sammenhengende

naturområder. Slik arealstrategiene står nå, må disse tema følges opp i annet planverk, for eksempel ved revisjon av kommuneplanens arealdel.

Kommunen skriver i arealstrategiene at eksisterende byggeområder skal videreutvikles. Fylkeskommunedirektøren er enig i dette, men forutsetter at det fortsatt kan være behov å revidere ikke-realiserte utbyggingsområder i kommuneplanen, i lys av nye nasjonale føringer og utbyggingsbehovet til kommunen.

Oppfølging av planen

Fylkeskommunedirektøren savner en tydeligere omtale av kommunens økonomiske forutsetninger for å lykkes. Sirdal er i en særstilling som stor kraftprodusent, og kommunen har hatt god økonomi. Selv om forventningsgapet tematiseres, kan planen i større grad beskrive hvordan de ekstraordinære inntektene skal forvaltes for å sikre langsiktig økonomisk bærekraft og god tjenesteyting.

Det er svært positivt at kommunen planlegger en systematisk revisjon av underliggende planer og styringsgrunnlag. Dette er avgjørende for at samfunnsdelen skal fungere etter hensikten, og for å sikre at organisasjonen faktisk operasjonaliserer nye politiske prioriteringer.

Regionplan Agder 2030

Kommuneplanens samfunnsdel er et viktig dokument for å oversette regionale utfordringer og mål fra Regionplan Agder 2030 til lokal kontekst.

Det er et betydelig sammenfall mellom samfunnsutfordringer, mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel og Regionplan Agder 2030. Dette gir et godt utgangspunkt for at kommunen og fylkeskommunen kan jobbe i samme retning.

Konklusjon

Det er et stort samsvar mellom samfunnsutfordringer og mål i kommuneplanens samfunnsdel og Regionplan Agder 2030. Dette gir gode forutsetninger for at kommune og fylkeskommune kan trekke i samme retning for et bærekraftig Agder.

Fylkeskommunedirektøren er derfor positiv til høringsforslaget.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

15/26 Vern av skog knyttet til Søgne videregående skole

Arkivsak-dok.	25/37568-2
Saksbehandler	Hans Fløystad

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	15/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Agder fylkeskommune ber om at Statsforvalteren i Agder setter i gang en verneprosess for området Låveheia, gnr. 401 bnr. 1 i Kristiansand kommune.
 2. Agder fylkeskommune mener at friluftsliv og områdets pedagogiske verdi bør vektlegges i verneformålet.
 3. Fylkeskommunedirektøren tar endelig stilling til vern når forslag til områdeavgrensning, verneforskrift og erstatningssum foreligger.
-

Vedlegg

Eiendomskart for Søgne vgs. gnr. 401 bnr. 1
Forslag til verneområde -Låveheia (utvidelse)

Sammendrag

Det er registrert betydelige naturverdier i området Låveheia, som forvaltes av Søgne videregående skole på vegne av Agder fylkeskommune. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor at området tilbys vern gjennom ordningen for frivillig skogvern. Fylkeskommunedirektøren vil inngå avtale om vern dersom det oppnås enighet med vernemyndighetene om områdeavgrensning, verneforskrift og erstatningssum. I forhandlingene med Statsforvalteren i Agder vil fylkeskommunen legge særlig vekt på at områdets verdi for friluftsliv og skolens pedagogiske bruk ivaretas i verneforskriften.

Saksopplysninger

Agder fylkeskommune eier eiendommen gnr. 401 bnr. 1 i Kristiansand kommune. Eiendommen har et samlet areal på 3 418 dekar, hvorav 250 dekar er fulldyrka mark og 2 648 dekar produktiv skog. Eiendommen forvaltes av Søgne videregående skole.

Skogarealene benyttes aktivt i undervisning innen naturbruk, friluftsliv og naturfag. Forvaltningen er kunnskapsbasert og spenner fra intensiv skogproduksjon til tilrettelegging for friluftsliv og naturvern. Det finnes i dag to mindre naturreservat på eiendommen: Låveheia naturreservat (15 dekar) og Store Øygarden naturreservat (33 dekar). Denne saken gjelder en mulig utvidelse av Låveheia naturreservat.

Statsforvalteren gjennomførte i 2014 en kartlegging av naturverdiene i området rundt eksisterende verneområder. Kartleggingen identifiserte fem kjerneområder av nasjonal verdi, preget av urørt skog, rike vegetasjonstyper og forekomst av flere rødlistearter. Senere kartlegginger (MiS i 2018 og NiN i 2022) har ytterligere dokumentert områdets høye verneverdier. Det er ikke gjennomført skogbrukstiltak i området de siste ti årene.

Det foreslåtte verneområdet omfatter 548 dekar. Verneverdiene er størst i de sørvendte delene inn mot Låveheia som består av edelløvskog med gode vekstforhold. Disse ligger i tilknytning til mer ordinær gammel furuskog oppe på selve Låveheia som har liten skogbruksmessig verdi på grunn av lav produksjonsevne og terrenghindringer i form av vassdrag og bratte skrenter.

Vest-Agder fylkeskommune vurderte vern av tilsvarende areal i 2016. Fylkesutvalget vedtok 29.11.2016 å utsette å ta stilling til spørsmålet. Bakgrunnen for dette vedtaket var at fremtidig eierskap og bruk av denne delen av fylkeskommunens eiendom burde sees i sammenheng med forhandlinger om tomt for ny videregående skole på Tangvall. Det er ikke lenger behov for slike avklaringer.

Aktuell verneform er naturreservat, som innebærer strenge begrensninger for inngrep og bruk. Vernet etableres gjennom ordningen med frivillig skogvern, hvor grunneier mottar økonomisk erstatning samtidig som eiendoms-, jakt- og fiskerett beholdes.

En eventuell verneprosess vil bestå av:

1. Oppstart av verneprosess
2. Utarbeidelse av forslag til områdeavgrensning og verneforskrift
3. Høring
4. Taksering og forhandling om erstatning
5. Vedtak ved kongelig resolusjon

Prosessen tar normalt tre til fire år, og fylkeskommunen kan trekke seg frem til endelig vedtak.

Erstatningen fastsettes på grunnlag av påregnelig skogbruk og kan erfaringsmessig variere mellom 500 og 5 000 kroner per dekar. For et område på 548 dekar gir dette et anslag på mellom 250 000 kroner og 2,5 millioner kroner. Framtre (tidligere AT-Skog) bistår i prosessen uten kostnad for grunneier.

Søgne videregående skole er positiv til at området inngår i en verneprosess, og stiller seg bak den foreløpige områdeavgrensningen. Skolen er opptatt av at området fremdeles kan benyttes til undervisning og at eksisterende bruk av området til friluftsliv kan videreføres.

Vurderinger

Et vern av skog som naturreservat vil innebære strenge begrensninger for bruken av arealene. Søgne videregående skole bruker deler av Låveheiaområdet til undervisning og området er viktig for friluftsliv i området, blant annet fordi det tilbyr opplevelser av villmark tett på urbane strøk. Rossevangen er kjent som et mye brukt padlevann for kano og kajakk. I utgangspunktet trenger ikke et vern være til hinder for dette, og for fylkeskommunen vil det være viktig at verneforskriften utformes slik at disse aktivitetene kan videreføres.

Foreslått verneområdet har jevnt over liten skogbruksmessig verdi, men i deler av området vil et vern medføre tapte inntekter for skolen og at treforedlingsindustrien går glipp av uvanlig fint eiketømmer. Vernet vil ikke gå utover undervisning i skogsdrift, siden skolen har rikelig med arealer som er mer egnet for dette andre steder på eiendommen.

De spesielle naturkvalitetene gjør også at området har potensiale for økt bruk for folk som vil oppleve området. Vernestatus vil sikre naturverdiene for all framtid og vil øke attraksjonsverdien. For fylkeskommunen som grunneier, utdanningsinstitusjon og samfunnsutvikler, er dette positivt.

Fylkeskommunedirektøren vurderer de praktiske og økonomiske konsekvensene knyttet til vernespørsmålet som relativt beskjedne og foreslår at hele verneprosessen gjennomføres på administrativt nivå.

Regionplan Agder 2030

Regionplanen er tydelig på at skog- og trenæringen er en del av det grønne skiftet og regional verdiskapning, og at naturmangfold og leveområder for sårbare arter skal ivaretas. Det kan ligge målkonflikter i dette, men disse håndterer skolen kunnskapsbasert ved å differensiere forvaltningen av sine skogarealer, herunder å foreslå varig vern av Låveheiaområdet.

Vern av Låveheiaområdet vil bidra til sosial og miljømessig bærekraft. For barn og unge vil vernet sikre et bynært og villmarkspreget område som ressurs for opplevelser i generasjoner.

Økonomiske konsekvenser

Verneprosessen er kostnadsfri for fylkeskommunen. Dersom det ender med vern får fylkeskommunen en engangsutbetaling som samsvarer med framtidige inntekter knyttet til skogsdrift i området. Områdets topografi, beliggenhet og nærhet til drikkevann gjør det lite egnet for framtidig utbygging. Vernet vurderes derfor ikke å medføre tap av framtidige utviklingsinntekter.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren vurderer at et vern av Låveheiaområdet vil ha begrensede praktiske og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunen, samtidig som det sikrer store naturverdier og viktige friluftsliv- og undervisningsinteresser for framtiden. Det anbefales å sette i gang en administrativ verneprosess med sikte på vern av Låveheiaområdet som naturreservat. Endelig stilling til vern tas når forslag til områdeavgrensning, verneforskrift og erstatningssum foreligger.

Kristiansand, 28.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Lise Solgaard
fylkesdirektør

16/26 Forespørsel om erstatning i følge med stenging av fv. 42 Blakstadkleiva

Arkivsak-dok.	26/04383-3
Saksbehandler	Lasse Moen Sørensen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	16/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Krav om erstatning til næringsdrivende i Froland kommune avvises da fylkesutvalget ikke kan se at det foreligger erstatningsrettslig grunnlag for kravet.

Vedlegg

Forespørsel om status på tilskudd_erstatning knyttet til kleivstengningen
Agder fylkeskommune, tilskudd

Sammendrag

Næringsforeningen i Froland har krevd erstatning som følge av langvarig stenging av fv. 42 Blakstadkleiva. Fylkeskommunedirektøren anbefaler å ikke ta kravet til følge.

Saksopplysninger

Agder fylkeskommune har bygget gang- og sykkelveg langs fv. 42 i Blakstadkleiva. Byggeprosjektet ble som kjent vesentlig forlenget og fikk en høyere kostnad enn planlagt, som følge av deformasjon i fjellet. Ras måtte ryddes opp, fjellet måtte sikres, og det måtte gjennomføres betydelige ekstraarbeider før kleiva kunne åpnes for trafikk.

Prosjektet hadde planlagt og varslet stenging av kleiva i noen måneder, men på grunn av disse uforutsette hendelsene varte stengingen i 17 måneder, fra september 2021 til januar 2023.

Vurderinger

I forbindelse med arbeid på og ved veg fremmes det fra tid til annen krav om kompensasjon og/eller erstatning fra tredjeparter, herunder trafikanter og/eller næringsdrivende knyttet til ulemper som følge av stenging, dirigering, omkjøring og liknende.

Trafikanter og andre tredjeparter har ingen lovfestet rett til erstatning eller kompensasjon for ulemper som følge av tiltak iverksatt av vegeier, slik som stenging, omdirigering eller etablering av omkjøringsveg. Vegloven gir vegeier utstrakt myndighet til å gjennomføre slike tiltak, uten at trafikanter eller næringsdrivende kan kreve kompensasjon.

Hvorvidt det foreligger grunnlag for erstatning, vil måtte vurderes ut fra alminnelige erstatningsrettslige regler. Det vil si at det må foreligge ansvarsgrunnlag (uaktsomhet), økonomisk tap og en årsakssammenheng mellom tap og uaktsomheten.

Høyesterett har lagt til grunn at det skal mye til for at et tredjemanns-tap har erstatningsrettslig vern. For slike tap har Høyesterett derfor oppstilt et krav om at det også må foreligge «en viss nærhet i årsakssammenhengen» for at skadelidte skal ha krav på erstatning – en såkalt kvalifisert årsakssammenheng. Årsaken til at Høyesterett har oppstilt et slikt krav er at det er nødvendig å avgrense erstatningsplikten overfor tredjeparter for at det ikke skal gi seg urimelige utslag, jf. Hanekleiv-dommen.

Erstatningskravet fra næringsforeningen i Froland er vurdert i lys av Hanekleiv-dommen. Den aktuelle saken dreide seg om et erstatningskrav fra en kioskeier i

forbindelse med at E18 måtte stenges i seks måneder som følge av et ras i Hanekleivtunnelen. Som følge av stengingen måtte kiosken stenge ned driften sin midlertidig og mistet dermed hele sitt kundegrunnlag. Statens vegvesen erkjente uaktsomhet for raset, men saksøkerne ble likevel ikke tilkjent erstatning.

[Omtale av dommen](#) fra raset i Hanekleivtunnelen er publisert på Lovdata.no 20.01.2010:

Høgsterett avsa 19. januar 2010 dom [HR-2010-102-A](#) om krav mot staten om skadebot for formuestap fra drivar av kiosker på rasteplass ved E18 etter stenging av vegen som følge av ras i Hanekleivtunnelen.

Høgsterett var samd med lagmannsretten i at det ikkje var grunnlag for skadebot etter reglane om ansvar i kontrakt. Raset i Hanekleivtunnelen var valda ved aktløyse som staten var ansvarleg for, jf. [skadebotlova § 2-1](#), det lå føre eit økonomisk tap, og i utgangspunktet var det årssakssamanheng mellom den aktlause handlemåten og tapet hos kioskdirvar. Men Høgsteretts fleirtal kom til at årssakssamanhengen ikke var tilstrekkeleg kvalifisert til at han ga skadebotrettsleg vern og at dette ikke ga noko urimeleg eller urettferdig utslag av reglane om skadebot på deliktgrunnlag. Staten blei frifunnen. Dissens 3-2.

I vår sak om byggeprosjektet i Blakstadkleiva erkjenner ikke Agder fylkeskommune uaktsomhet for hendelsene. Dette i motsetning til ovennevnte sak hvor det var på det rene at Statens vegvesen hadde opptrådt uaktsomt. I Blakstad-saken er det videre slik at Froland under hele byggeperioden har hatt alternativ vegforbindelse inn og ut av kommunen, selv om stengingen av Blakstadkleiva medførte lengre reisetid for de fleste vegfarende. Stengingen av fylkesveien har derfor ikke medført at handelsstanden mistet hele sitt kundegrunnlag. Dette tilsier at det vil være enda vanskeligere for næringsforeningen å nå frem med et erstatningskrav i Blakstad-saken enn hva som var tilfelle i Hanekleiv-saken. Fylkeskommunedirektøren mener at næringsforeningen ikke har dokumentert at det foreligger uaktsomhet fra fylkeskommunens side, og at det heller ikke er dokumentert et økonomisk tap eller en kvalifisert årsakssammenheng.

På bakgrunn av ovennevnte kan ikke fylkeskommunedirektøren se at det foreligger grunnlag for erstatningsansvar for fylkeskommunen ovenfor næringsforeningen eller noen av de øvrige berørte selskapene. Det anbefales derfor at kravet avvises.

Økonomiske konsekvenser

Anbefalt vedtak har ingen økonomisk konsekvens for fylkeskommunen.

Konklusjon

Saken er vurdert ut fra alminnelige erstatningsrettslige regler hvor det også er sett hen til høyesteretts sak HR-2010-102-A (Hanekleiv-saken).

Fylkeskommunedirektøren kan ikke se at det foreligger erstatningsrettslig grunnlag for næringsforeningens krav og anbefaler derfor at det ikke gis tilsagn om erstatning til Froland handels- og næringsforening som følge av stenging av Blakstadkleiva i byggeperioden for gang- og sykkelveg.

Kristiansand, 21.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Inger Ann Fidjestøl
Konst. fylkesdirektør

17/26 Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO) 2026: høringssvar, foreslått utvidelse av TFO-området nær Farsund

Arkivsak-dok.	26/04945-2
Saksbehandler	Anna Despard Asgard

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	17/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkesutvalget i Agder:

1. Henstiller overfor energidepartementet at de to områdene som er foreslått sørvest for Farsund kommune i Agder fylke, ikke skal inngå i utvidelse av TFO (tildeling i forhåndsdefinerte områder), grunnet viktighet for fiskerinæringen.
2. Understreker at eventuell seismisk aktivitet forbundet med letevirksomhet vil ha negativ effekt på fiskeriene, med påfølgende negative konsekvenser for næringsliv og befolkning lokalt, regionalt og nasjonalt.

Vedlegg

Vedlegg 1: Nordsjøen TFO utvidelse

Vedlegg 4: Fiskeriaktivitet sørvest Farsund m markerte felt

Vedlegg 3: Fiskeriaktivitet sørvest Farsund

Vedlegg 5: Fiskeriflåten i Agder

Vedlegg 2: Kart over fiskeriaktivitet m delelinjen

Sammendrag

Regjeringen ønsker å videreutvikle petroleumsnæringen, og Energidepartementet har sendt på høring *Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO) 2026*. Forslaget innebærer at mer areal i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet vil bli inkludert i TFO-områdene, inkludert to områder sørvest for Farsund.

Fylkeskommunedirektøren viser til at de skisserte områdene nær Farsund¹ er av betydning for lokal fiskerinæring, og at utvidelsen derfor ikke bør omfatte dette området siden det kan ha negativ innvirkning på inntekter og matforsyning i Agder og Norge.

Saksopplysninger

Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO)

Forslaget begrunnes med at Regjeringen ønsker å videreutvikle petroleumsnæringen, noe som krever jevnlig konsesjonsrunder slik at rettighetshavere gjør nye funn gjennom leteaktivitet. Høringsbrevet begrunner dette med behov for høy grad av verdiskaping og aktivitetsnivå, positive ringvirkninger på fastlandet, og at Norge opprettholder rollen som energileverandør til Europa med langsiktig og stabil profil.

TFO-konsesjonsrundene gir selskapene tilgang til prospektive leteareal (vedlegg 1: *Nordsjøen TFO utvidelse*). Utvidelse av TFO-området, har ifølge departementet til hensikt å opprettholde leteaktivitet og nye funn, som fremstilles som avgjørende for langsiktig produksjon og verdiskaping fra denne sektoren.

Vurdering av utvidelse av TFO-området er første steg i TFO. Etter at innkomne høringsuttalelser er behandlet blir TFO-konsesjonsrunden utlyst. Når behandling av søknader er ferdig, blir utvinningstillatelser tildelt. Mottatt forslag tilgjengeliggjør mer areal i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet for leting og potensiell oljeutvinning.

Fiskeri

Fylkeskommunedirektøren viser til at begge de to foreslåtte leteområdene sørvest for Farsund ligger i områder med stor fiskeriaktivitet. Vedlagt saksfremstillingen er kartutsnitt av området hentet fra Fiskeridirektoratets kartløsning der fiskeriaktivitet for kvartal 2 og 4 i 2022 (siste tilgjengelige data) er lagt inn i området (vedlegg 2: *Kart over fiskeriaktivitet m delelinjen* og vedlegg 3: *Fiskeriaktivitet sørvest Farsund*). Vedlagt også kart over aktivitet med de to foreslåtte områdene skissert inn (vedlegg 4: *Fiskeriaktivitet sørvest Farsund m markerte felt*).

Kartet er akkumulert for alle typer redskap, men bunntål og flytetål/pelagisk trål er de dominerende redskapstypene i begge de foreslåtte områdene sørvest for

¹ Se vedlegg 1 *Nordsjøen TFO utvidelse*

Farsund. Det drives også fiske med garn, line og snurrevad i deler av begge de foreslåtte områdene, men trål er den dominerende redskapen. Ifølge Fiskehav² drives det fiske til en verdi av 446 millioner norske kroner, der 77% omsettes i Norge (vedlegg 5: *Fiskeriflåten i Agder*).

Vurderinger

Eventuell seismikkaktivitet i forbindelse med kartlegging av området, vil kunne ha negativ effekt på fiskeriene, og dermed inntekt og matforsyning³. Fylkeskommunedirektøren mener prøveboring med tilhørende seismisk aktivitet forbundet i de to områdene bør frarådes. Fiskerivirksomhet i Agder bidrar i dag til høy grad av verdiskaping og aktivitetsnivå, positive ringvirkninger på fastlandet, og er i tillegg av høy betydning for matsikkerhet for befolkningen på kort og lang sikt.

Regionplan Agder 2030

Fylkeskommunedirektørens forslag er i tråd med mulighetsbildet for et bærekraftig Agder som beskrevet i RPA 2030: *Vi ivaretar naturområder, naturmangfoldet og leveområdene til alle våre arter. Slik opprettholder vi en livskraftig natur med de tjenestene den gir oss. Videre at Havområdene og det marine naturmangfoldet i Agder forvaltes bærekraftig og har god økologisk tilstand.*

Barn og unge på Agder vil ha økt mulighet til å satse på fiske og havbruk dersom områdene langs kysten har et livskraftig marint liv med god økologisk tilstand.

Økonomiske konsekvenser

Saken har ingen direkte økonomiske konsekvenser for Agder fylkeskommune.

Konklusjon

Regjeringen har sendt på høring et forslag om å utvide tildeling av forhåndsdefinerte områder (TFO) inkludert to områder sørvest for Farsund der det bedrives stor grad av ulike former for fiskerivirksomhet. Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak er å gi høringssvar om at det ikke bør åpnes for letevirsomhet i disse to områdene.

Kristiansand, 26.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør

² *Fiskehav* er et samvirkeforetak og en salgsorganisasjon for fiskere, fra svenskegrensen til Rogaland

³ <https://www.hi.no/hi/temasider/hav-og-kyst/seismikk>

18/26 Svar til KS debatthefte 2026 - Tid for taktskifte

Arkivsak-dok.	25/33407-2
Saksbehandler	Astrid Føreland

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Administrasjonsutvalget	10.02.2026	5/26
2 Fylkesutvalget	10.02.2026	18/26

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak
Fylkesutvalget godkjenner de framlagte svarene til KS.

Saksopplysninger

Kommunesektorens organisasjon KS inviterer hvert år kommuner og fylkeskommuner til å gi innspill på strategiske spørsmål gjennom sitt årlige debatthefte. Innspillene danner grunnlag for KS sitt interessepolitiske arbeid og videre utvikling av politikk på vegne av kommunesektoren. Årets hefte, Debatthefte 2026 – Tid for taktskifte, løfter fram behovet for økt endringstakt både innen bærekraftig velferd og samfunnssikkerhet og beredskap.

I første del inviterer KS til diskusjon om hvordan kommunesektoren kan møte de grunnleggende endringene i befolkning, tilgang på arbeidskraft og stadig mindre økonomisk handlingsrom. Kommunesektorens oppgaver vokser, særlig fordi det vil bli dobbelt så mange over 80 år innen 2050. Selv om kommunesektorens økonomiske rammer skulle bli styrket i tråd med befolkningsutviklingen, vil de fleste kommuner og fylkeskommuner fortsatt stå overfor store økonomiske utfordringer.

[Agder fylkeskommune pågående omstillingsprosess](#) skal sikre at fylkeskommunen er i stand til å løse samfunnsoppdraget på en mer ressurseffektiv måte. Vi skal levere gode tjenester til innbyggerne og være en relevant samarbeidspartner innenfor stadig strammere økonomiske rammer.

I debattheftets andre del er søkelyset på beredskap og sikkerhet. Kommuner og fylkeskommuner forbereder seg på at det verst tenkelige kan skje, og utfordres til å tenke nytt om sikkerhet og skjerpet beredskap.

Fylkeskommunen har en sentral og økende koordinerende rolle i totalberedskapen, og skal bidra til kontinuitet i kritiske samfunnsfunksjoner. [Fylkesordførerkollegiet gav i oktober 2025 sine innspill til oppfølging av Totalberedskapsmeldingen](#). I tillegg har fylkeskommunen ansvar for sentrale tjenester som videregående opplæring, samferdsel, tannhelse og kultur, samtidig som rollen som regional samfunnsutvikler forutsetter samarbeid med kommuner, frivillighet, næringsliv og statlige aktører. Dette innebærer også et medansvar for å styrke befolkningens motstandskraft og egenberedskap.

I [administrasjonsutvalget 2. desember 2025](#) var det en arbeidssamling med formål om å bidra med refleksjoner og innspill til Debatthefte 2026 – Tid for taktskifte.

Gjennom behandlingen av debattheftet får fylkeskommunen anledning til å drøfte hvilke prioriteringer som bør ligge til grunn de kommende årene, og hvilke innspill som skal sendes til KS for videre oppfølging. Innspillene fra Agder fylkeskommune samles av KS Agder og inngår i beslutningsgrunnlaget når KS Hovedstyre senere behandler temaene. Svarene vil også følges opp i kommende konferanser og i KS sitt løpende interessepolitiske arbeid.

Agder fylkeskommunes svar på KS Debatthefte 2026

Debatthefte 2026 reiser sentrale spørsmål om hvordan fylkeskommunene skal møte både de langsiktige utfordringene knyttet til bærekraftig velferd og de mer akutte behovene for styrket beredskap. For Agder fylkeskommune innebærer dette å vurdere hvordan vi best kan mobilisere arbeidskraft og kompetanse i egne sektorer, og hvordan tjenestetilbudet kan tilpasses endrede behov og rammebetingelser. Samtidig må fylkeskommunen videreutvikle sin rolle som regional samfunnsutvikler og koordinator i totalberedskapen.

Drøftingen tar derfor utgangspunkt i hvilke prioriteringer som er mest relevante for fylkeskommunen de neste årene, og hvordan vi kan bidra til å sikre både robuste velferdstjenester og en styrket beredskapsevne i tråd med nasjonale forventninger.

Spørsmål 1: *Hva må vi gjøre i vår fylkeskommune de neste to årene for å øke endringstakten for bærekraftig velferd?*

Agder fylkeskommune er i kontinuerlig omstilling. Klima- og naturkrisen, regionreformen, pandemien, demografiutviklingen, et stadig endret økonomisk handlingsrom og prioriteringer i handlings- økonomiplanen 2025-2028, og nå sikkerhetssituasjonen, har alle medført omfattende omstillinger. Fremover vil teknologi, sammen med at tilliten til offentlig sektor og demokratiet utfordres, forsterke behovet for omstilling.

Den nødvendige omstillingen vil medføre at tjenestene må tilpasses og transformeres til de nye omgivelsene og behovene.

Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi har fem satsingsområder: Attraktivt og miljøvennlig Agder, bærekraftig verdiskaping, utdanning, kompetanse og deltagelse, mobilitet og kultur. Det vil bli stadig viktigere å bruke ressursene mer målrettet innenfor disse fem satsingsområdene.

Godt samarbeid og samhandling mellom politikk og administrasjon, sammen med godt partssamarbeid, er en grunnleggende forutsetning for å lykkes med et nødvendig taktskifte for bærekraftig velferd. Et tillitsbasert samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og verneombud gir legitimitet, forutsigbarhet og trygghet i endringsprosesser, og bidrar til at omstilling kan gjennomføres på en bærekraftig og ansvarlig måte. Medbestemmelse og tidlig involvering av de tillitsvalgte er derfor sentralt i arbeidet med å øke endringstakten.

Fylkeskommunen som samfunnsutvikler #vårtagder

Regionplan Agder 2030s hovedmål er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Samarbeid er nøkkelen for å nå målene og #vårtagder er måten vi gjør det på. Målsettingen er å styrke Agders posisjon nasjonalt og øke den regionale gjennomføringskraften.

Samarbeids- og utviklingsavtalene med de 25 kommunene på Agder er et viktig verktøy for å forankre vårt strategiske samarbeid. Avtalene skal bidra til å oppnå målene i regionplanen og kommuneplanens samfunnsdel. Det arbeides nå med oppfølging og evaluering av avtalene før ny rullering.

Innovasjon og felles digital tjenesteutvikling som drivkraft

En stadig større del av tjenesteproduksjonen i offentlig sektor er digital og datadrevet, og vi samarbeider mer og mer om den digitale tjenesteutviklingen. Ikke all tjenesteutvikling er digital, men all digitalisering er tjenesteutvikling. Kravet om økt produktivitet, økt taktskifte og økende forventninger fra innbyggerne og ansatte om gode og likeverdige digitale tjenester og verktøy forsterker denne trenden.

En stadig større del av tjenesteproduksjonen og -utviklingen skjer i samarbeid på tvers av kommuner, fylkeskommuner, statlige aktører og tilknyttede virksomheter. Teknologi og data gir innovasjonsmuligheter for bedre brukerorientering og nye måter å løse oppgaver og oppgavefordeling på. Teknologiutviklingen vil føre til automatisering, bedre styringsinformasjon og beslutningsgrunnlag og på sikt mer sammenhengende tjenester.

De neste to årene vil en økende andel av utviklingskraften til fylkeskommunene skje nasjonalt i fellesskap med de andre aktørene i offentlig sektor. Regionalt vil de store satsingene skje i samarbeid med alle 25 kommunene og Agder fylkeskommune.

Kompetanse og kapasitet

Tilgang på riktig kompetanse og kapasitet er en forutsetning for å lykkes med et taktskifte. I dag bygges mange små og sårbare fagmiljøer parallelt i kommuner og fylkeskommuner, noe som svekker gjennomføringsevnen og attraktiviteten. For å møte dette må vi utvikle sterkere fagmiljøer i fellesskap, dele kompetanse regionalt og nasjonalt og ta i bruk fleksible arbeidsformer på tvers av offentlig sektor.

skal gjennomføre videregående opplæring

Agder fylkeskommune har vedtatt en 10-årig strategi for skolestruktur og en 4-årig tilbudsstruktur. Denne langsiktige tilnærmingen gir et godt grunnlag for å tilpasse utdanningstilbudet til både forventet elevtallsutvikling og arbeidslivets behov, samtidig som den bidrar til bedre økonomisk styring og mer effektiv bruk av bygningsmasse og personell.

Skolestrukturrapporten viser at elevtallet vil gå ned i årene som kommer, med størst nedgang i distriktene. Dette gjør det nødvendig å tilpasse skole- og tilbudsstrukturen, samtidig som kvaliteten ivaretas og det sikres tilstrekkelig kapasitet innen de mest etterspurte fagområdene. Nettbasert undervisning og digitale læringsopplegg kan være et viktig supplement, særlig der elevgrunnlaget er lite eller geografisk spredt.

Ny opplæringslov og fullføringsreformen stiller tydeligere krav til at flere elever skal fullføre og bestå videregående opplæring. Dette innebærer endringer som utfordrer dagens organisering, både når det gjelder struktur, rettigheter og måten opplæringen planlegges og gjennomføres på. For å lykkes med dette er det nødvendig, i samarbeid med lærerorganisasjonene, å utforske nye måter å organisere læreres arbeidstid og arbeidstidsordninger på, slik at vi i større grad kan ivareta behovene til elever, lærere og skoleledelse.

Vi skal bygge én fremtidsrettet og likeverdig tannhelsetjeneste for alle i Agder

Behovet for tannhelsetjenester i befolkningen er i endring, i hovedsak grunnet befolkningsutvikling og demografi, helsetilstand og behandlingsbehov. Dette har stor påvirkning på utviklingen av den regionale tannhelsetjenesten og stiller andre krav til kompetanse.

Omstillingsprosessen «helhetlig omstilling og effektivisering» har som formål å levere gode, ressurseffektive og likeverdige offentlige tannhelsetjenester til våre egder, innenfor stadig mindre handlingsrom. De neste to årene skal tjenesten gjennom omfattende strukturendringer, øke pasientproduktiviteten og tilgjengeligheten sammen med forsterket offentlig-privat kapasitetssamarbeid.

For å lykkes med omstillingen må Tannhelsetjenesten i Agder være en attraktiv arbeidsplass som beholder, utvikler og tiltrekker seg dyktige tannleger, tannpleiere og tannhelsesekretærer.

Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn

De neste årene vil utfordringen på samferdselsområdet først og fremst være ressursutfordringen knyttet til økonomi, tilstrekkelig kompetanse og balansen mellom å ivareta natur og samtidig ha trygge og effektive veier. Endringstakten vil i stor grad være knyttet til å bygge og vedlikeholde veiene på en mer ressurseffektiv måte.

Det grønne skiftet og ulike tiltak for å begrense bilbruken medfører økte forventninger til kollektivtilbudet, mens sterkt økende kostnader og sjåførmangel gjør det krevende å innfri disse forventningene, særlig i distriktene. Mindre økonomisk handlingsrom i kommunene og andre mobilitetsstilbud som er knyttet opp i eksisterende budsjett og strukturer gjør det krevende å frigjøre ressurser for å skalere nye mobilitetstjenester.

En aldrende befolkning vil kreve mer universell utforming og individuelt tilrettelagte mobilitetsløsninger. God mobilitet er avgjørende for livskvalitet og kan redusere behovet for andre offentlige tjenester. Utviklingen av slike tilbud må skje i tett samarbeid med kommunene. De neste to årene vil endringstakten på mobilitetsområdet i stor grad være knyttet til teknologiutvikling innenfor samordnet transport.

Spørsmål 2: *Hvordan kan vi i vår fylkeskommune de neste to årene ta i bruk de arbeidskraftressursene som finnes?*

Agder står i en situasjon der tilgang på arbeidskraft blir en av de mest kritiske faktorene for å opprettholde og utvikle gode offentlige tjenester. Demografiske endringer, økt konkurranse om kompetanse og et arbeidsliv i rask utvikling gjør at kommunal sektor må arbeide mer strategisk og helhetlig med både rekruttering, kompetanseutvikling, og inkludering og kvalifisering. Samtidig må vi sikre at arbeidsmiljøet er helsefremmende og inkluderende, slik at flere kan stå lenger i arbeid og bidra med sin kompetanse, og nærværet må økes.

Et sterkt og velfungerende partssamarbeid er avgjørende for å få flere i arbeid og mobilisere arbeidskraftressursene på en bærekraftig måte. Samarbeidet mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og verneombud skaper tillit, forutsigbarhet og legitimitet i spørsmål som gjelder arbeidsmiljø, organisering og kompetanseutvikling.

Flere i arbeid

Flere i arbeid har vært et femårig program i Kristiansand (2021-2025) hvor ulike fagområder har samarbeidet på tvers av offentlig og privat sektor for å finne løsninger som bidrar til å få flere unge til å fullføre skole og utdanning, og å komme i jobb.

Formålet med programmet var å utfordre, endre og forbedre systemet, slik at det blir enklere for unge å komme i arbeid, og lettere for arbeidsgivere å rekruttere. Kristiansand kommune har vært programeier, men satsingen er gjennomført i tett samarbeid med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, Nav Agder, Agder fylkeskommune og Universitetet i Agder.

Flere i arbeid samarbeidet vil fortsette i drift fra 2026. Det er prioritert felles satsingsområder og aktiviteter for de kommende årene. Agder fylkeskommune vil de neste to årene ta et særskilt ansvar for å styrke satsing på yrkesfag, implementere Flere i arbeid-garantien, videreutvikle ungdomsveiledertjenesten og arbeidsledermodellen.

Beholde og utvikle egne ansatte - Livsfaseorientert arbeidsgiverpolitikk

Agder fylkeskommunes mål er å være en attraktiv arbeidsgiver som tar hensyn til ulike livsfaser og livshendelser i medarbeidernes liv. På denne måten utvikler vi en helsefremmende og tilpasningsdyktig organisasjon og robuste medarbeidere med høy grad av mestringstro og selvfølelse. Vi skal inkludere medarbeidere i alle livsfaser, fremme helse og forebygge sykefravær, hindre frafall fra arbeidslivet og sikre nødvendig kompetanse gjennom livslang læring.

Mobilisere arbeidskraftreserven i og utenfor organisasjonen

Ansatte i deltidstillinger, personer med restarbeidsevne og uføre som kan jobbe noe, utgjør en betydelig ressurs. Her må vi gjøre det enklere å kombinere trygd og arbeid innenfor gjeldende regelverk og tilby oppgaver og stillingsstørrelser som faktisk kan mestres. Heltidskultur forblir et mål, men må suppleres med fleksible løsninger som hindrer varig utenforskap for dem som ikke kan stå i 100 prosent stilling.

Agder fylkeskommune er både vertskap for og selv sertifisert gjennom ordningen Likestilt Arbeidsliv. I denne ordningen finnes det en rekke verktøy som er nyttige i dette arbeidet. Mobilisering av arbeidskraftreserven krever at organisasjonen er fleksibel uten at det går på bekostning av kvalitet. Fagkompetansen må sikres, men det er rom for at seniorer kan bidra mer – både som mentorer og i frivillige støttefunksjoner i Agder fylkeskommune. Rammer og rettigheter må samtidig utformes slik at de støtter eldre arbeidstakers deltakelse i arbeidslivet etter fylte 70 år. Fleksibel arbeidstid, tydelige oppgaver og en enkel «rigg» på tvers av sektorer vil hjelpe til å rekruttere og følge opp frivillige.

Det er også rom for å mobilisere eldreressursen og frivilligheten som et supplement, både i skolen og på fritidsarenaer. En slik planlagt mobilisering forutsetter et nært samarbeid med frivilligheten, og at vi tydelig definerer oppgavene der frivillige og pensjonister tilfører verdi. Strukturert bruk av frivillige og seniorer kan gi en betydelig merverdi, men avhenger av forutsigbarhet for frivilligheten, klare rammer og en tydelig rolleavklaring. En slik mobilisering må også sikre at fagkompetansen ivaretas der det trengs.

Styrke kvalifiseringsløpene for dem som står på utsiden av arbeidslivet i dag

For å styrke tilgangen på kvalifisert arbeidskraft må vi bruke utdanningssystemet mer strategisk i samarbeid med Nav, universitetet og fagskolene. Voksne som står utenfor arbeidslivet trenger modulbaserte og bransjerettede opplæringsløp som raskt kan omsettes i jobb i sektorer med reelt behov – som helse, bygg og teknologinære fag.

I videregående opplæring må vi gjøre flere unge «jobbklare»: mer målrettet veiledning mot fag med behov, tett oppfølging for å hindre frafall og flere praksisarenaer. Fylkeskommunen som arbeidsgiver, med sin rolle som samfunnsutvikler, har en særskilt rolle for å kvalifisere og inkludere, og må gå foran på læreplasser, praksiskandidater og personer i språkpraksis i egne virksomheter – men parallelt sikre tid og kompetanse hos dem som skal lære dem opp, ellers uteblir kvaliteten.

Erfaringer fra lokale initiativ som sommerjobbgarantier viser at enkel inngang til arbeid virker; vi bør utrede om slike ordninger kan skaleres i samarbeid med kommuner og næringsliv i Agder.

KS har utarbeidet en veileder for virksomheter som vil ta i bruk unntak fra kvalifikasjonsprinsippet. Dette er relevant i denne sammenhengen.

Utforske ordninger for intern og ekstern mobilitet

Mer fleksible ordninger der kompetansen i økende grad kan både benyttes flere steder og ha en mobilitet på tvers av organisasjon og på tvers av organisasjoner vil blir viktig fremover for å håndtere utfordringen med mangel på kompetanse.

Regionalt vil deling av kompetanse bli mer og mer relevant, både på støttetjenester som IKT, arkiv, lønn og regnskap og innenfor tjenesteproduksjonen. Eksempelvis vil nytt journalsystem hos alle kommunene legge til rette for økt ressursdeling, felles kvalitetsutvikling og opplæring. Noe som er relevant både i en beredskapssammenheng og samarbeid om tjenesteproduksjonen. Gjennom felles digitale løsninger vil de samme mulighetene gjelde på tvers av fylkeskommunene på flere og flere av våre tjenester.

Det at våre medarbeidere i større grad kan bidra på nasjonale og regionale prosjekter og satsinger, stedsuavhengig fra hvilken som helst kommune på Agder, vil øke vår attraktivitet.

Intern mobilitet og et internt arbeidsmarked kan være et virkemiddel for å utvikle kompetanse og karrieremuligheter, samt forebygge overtallighet. Slike ordninger krever imidlertid avklaringer om tilhørighet, ansvar, pensjon, forsikring og gjeldende lov- og avtaleverk. Det er behov for å videreutvikle rammer og verktøy som gjør dette mulig.

Agder fylkeskommune ønsker å bidra aktivt i et nasjonalt utviklingsarbeid for å utforske og etablere løsninger som fremmer fleksibilitet, kompetanseutnyttelse og attraktivitet som arbeidsgiver. Dette er avgjørende for å møte fremtidens arbeidsliv og sikre bærekraftige tjenester.

Spørsmål 3: *Hva må vi prioritere i vår fylkeskommune for å styrke beredskapsevnen – både i egen organisasjon og i lokalsamfunnet?*

For å styrke beredskapsevnen i Agder er det avgjørende at fylkeskommunens rolle i totalberedskapen blir tydeligere definert og operasjonalisert.

Totalberedskapsmeldingen peker på behovet for bedre samordning mellom statlige og lokale aktører, men mange av forventningene til fylkeskommunen er fortsatt uklare. Dette gjelder særlig i situasjoner som ligger i det øvre krisespekteret, der fylkeskommunen både skal ivareta egne tjenester og samtidig støtte kommunene og bidra inn i totalforsvaret.

Agders strategiske beliggenhet langs sjøkorridoren inn til Østersjøen forsterker behovet for tydelige rammer for hvilke tjenester fylkeskommunen skal opprettholde i ulike krisefaser, og hvordan dette skal koordineres med kommuner, Forsvaret og Statsforvalteren. Uten slike avklaringer risikerer vi både overlappende tiltak og kritiske hull i beredskapskjeden.

Kampen om demokratiet intensiveres

Agder fylkeskommune som demokratisk arena spiller en rolle i kampen om demokratiet og tilliten til offentlig sektor.

Både internasjonalt og nasjonalt er demokratiet under press. Den geopolitiske rivaliseringen påvirker Norge. Grunnleggende demokratiske rettigheter, liberale verdier og menneskerettigheter er under press internasjonalt.

Falske nettsider, nyheter og identiteter florerer på nett, og det anslås at nettroboter sto bak nesten halvparten av all internettrafikk i 2022, tallet for 2025 er mange ganger høyere.

Mediefragmentering og redusert bruk av redaktørstyrte medier gir færre arenaer hvor det samme virkelighetsbildet kan tegnes på tvers av uenighet. Samtidig har de redaktørstyrte mediene en sentral rolle i et samfunn med stadig økende mengde av alternative fakta. Med fremveksten av generativ kunstig intelligens blir det nå nærmest umulig for mennesker å se hva som er sant og usant, maskin- eller menneskeskapt. Det blir billigere og enklere å lage falske saker med manipulativt innhold, i stor skala og høyt tempo.

Spredning av feilinformasjon og desinformasjon som et ledd i påvirkningsaksjoner øker. Vi ser tendenser til at det skapes ekkokamre i samfunnet og de sosiale mediene skygger seg for konkurranse med åpen offentlig debatt.

På kort sikt, to år, så løfter [Verdens økonomiske forum i sin globale risikorapport for 2026](#) feilinformasjon (misinformation) og desinformasjon (disinformation) som den nest høyeste risikoen, med den geopolitiske rivaliseringen på første plass.

[Overordnet del i fagfornyelsen](#) har demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema.

[Tangen ytring](#) og FVN Ung er viktige satsinger som skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet.

«Det å bevare og bygge motstandskraft, er en langsiktig og kontinuerlig øvelse», uttaler kultur og likestillingsministeren i fremleggelsen av [regjeringens desinformasjonsstrategi](#).

IT- og cybersikkerhet som grunnleggende forutsetning

Beredskapsevnen i Agder forutsetter et bredt og helhetlig arbeid som også favner de raskt økende digitale truslene regionen står overfor. IT- og cybersikkerhet er et av de mest kritiske områdene å styrke. Trusselbildet er i kraftig utvikling, og fylkeskommunen må sikre robuste systemer, kontinuerlige oppdateringer og tilstrekkelig bemanning og kompetanse. Det er en risiko at datasikkerheten fortsatt undervurderes, både i egen organisasjon og i tjenestene vi drifter. For å være bedre rustet må fylkeskommunen øke egen IT-kompetanse og redusere avhengigheten av utenlandske digitale løsninger som vi i liten grad kontrollerer. Vi må øve mer på bortfall av strøm og ekom, med påfølgende nedetid på våre digitale systemer. For å kunne håndtere slike situasjoner må vi ha fokus på gode beredskapsplaner, kontinuitetsplaner og tiltakskort. Samtidig må det bygges en kultur for regelmessig deltakelse i beredskapsarbeid, og en tydeligere forståelse av sårbarheten i kollektivtransporten, som i økende grad avhenger av digitale systemer og dermed kan rammes hardt ved angrep eller bortfall av nett.

Energi og annen kritisk infrastruktur

Energisikkerhet vurderes som en av de mest fundamentale forutsetningene for all annen beredskap. Uten strøm stopper både teknisk infrastruktur, kollektivtransport, digitale tjenester og samfunnskritiske funksjoner. Det er derfor behov for å styrke redundansen i strøm- og sambandsnett, sikre alternative forsyningsløsninger og investere i aggregater der dette er nødvendig. Sårbarheter i vannforsyning og konsekvensene av flom og værhendelser er også sentralt, sammen med nødvendigheten av å sikre transport- og samferdselssektoren mot driftsstans.

En særlig utfordring handler om drivstoffberedskap og det bør vurderes om fylkeskommunen skal ta sterkere eierskap til kritiske deler av egen kollektivtransport. Havner og industri er andre viktige områder der fylkeskommunen må tilrettelegge for nasjonale prioriteringer og sikre at nødvendig beredskapsarbeid faktisk kan gjennomføres.

Skolen som nøkkelarena for samfunnsberedskap

Den videregående skolen er en av fylkeskommunens mest sentrale arenaer for å bygge samfunnsberedskap. Med nesten 12 000 elever har Agder en unik mulighet til å styrke befolkningens robusthet og kompetanse. På skolen kan elevers evne til kildekritikk styrkes, og de lærer seg å møte desinformasjon og få forståelse av demokratisk beredskap.

Ungdom bør sikres opplæring i egenberedskap og i praktiske ferdigheter, spesielt fordi dagens unge ofte er sterkt avhengige av digitale verktøy, KI og nettbaserte løsninger. Skolene bør derfor gi opplæring i å håndtere situasjoner der nettet faller bort, samtidig som man vurderer fysiske beredskapstiltak som tilfluktsrom i nye skolebygg. Elever på videregående skole både kan og bør ses på som en ressurs i en krise, noe som forutsetter tydeligere forventninger, ansvar og plikter, samt en målrettet innsats for å redusere dropout og utenforskap.

Egenberedskap og kunnskapsløft i befolkningen

Befolkningens egenberedskap er en kritisk del av samfunnets samlede beredskapsevne. For at innbyggerne skal kunne håndtere hendelser og samtidig redusere belastningen på offentlige systemer, må kunnskapsnivået om egenberedskap økes i alle lag av befolkningen og i lokalsamfunnene. Tiltak som kan ha effekt kan være å gjennomføre informasjonskampanjer med tydelige forventninger til innbyggerne, samt gi konkret opplæring om egenberedskap gjennom skolen og andre kanaler.

Samtidig er det behov for oppfriskning av mobiliseringsregler og bedre kjennskap til hvem som kan innkalles ved en ekstraordinær hendelse. Dette arbeidet krever kontinuitet og bør inngå som en naturlig del av fylkeskommunens ordinære beredskapsarbeid.

Matsikkerhet og et robust landbruk

Matsikkerhet er et felt der fylkeskommunen har betydelige muligheter til å bidra. Fylkeskommunen bør legge bedre til rette for lokal dyrking, økt lagringskapasitet og et levende landbruk for å opprettholde matforsyning dersom ordinære distribusjonslinjer svikter over lengre tid. Tilrettelegging for småskalaproduksjon og gründervirksomhet er politiske virkemidler som kan brukes for å styrke denne sektoren som kan få særlig betydning i krisesituasjoner.

Konklusjon

Kommuner og fylkeskommuner må gjennomføre endringer i måten innbyggernes behov møtes, hvis vi fortsatt skal ha et bærekraftig velferdssamfunn. Og vi må skjerpe beredskapen i en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon. Dette henger nøye sammen.

Når vi ruster oss for framtiden, så styrker det også kommunesektorens beredskapsevne. Kommunesektoren har et ansvar for innbyggernes trygghet både i hverdagen og i kriser.

KS' debatthefte gir en mulighet til å diskutere kommunenes og fylkeskommunenes viktigste utfordringer og beste løsninger. Det er avgjørende med et tillitsfullt og tydelig samarbeid mellom folkevalgte og administrasjonen, og en god dialog i lokalsamfunnet. Det beste løsningsen skapes i et sterkt og velfungerende partssamarbeid.

.

Kristiansand, 29.01.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør

19/26 Suppleringsvalg til rådet for likestilling, inkludering og mangfold

Arkivsak-dok.	24/33120-10
Saksbehandler	Vjosa Larsen-Ademi

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	19/26

Fylkeskommunedirektøren sitt forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget innvilger Hege Haraldsen sin søknad om fritak fra vervet som folkevalgt i råd for likestilling, inkludering og mangfold.
 2. Fylkesutvalget oppnevner Kristin Evina Øhrn Fredwall som nytt fast medlem av råd for likestilling, inkludering og mangfold.
-

Samandrag

Medlem av råd for likestilling, inkludering og mangfold, Hege Haraldsen, har bedt om å fratre sitt verv. Søknaden er vurdert etter kommunelovens § 7-9 og § 7-10. Fylkeskommunedirektøren vurderer at søknaden innvilges, og anbefaler at nytt medlem oppnevnes. Lovens intensjon er at medvirkningsrådene skal sikre bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra grupper som er underrepresentert i folkevalgte politiske organer.

§ 7-9. Uttreden og fritak

En folkevalgt som ikke lenger er valgbar til et folkevalgt organ, trer endelig ut av organet. En folkevalgt som er registrert som utflyttet fra kommunen eller fylkeskommunen, og derfor ikke lenger er valgbar, kan likevel tre inn igjen i vervet hvis han eller hun flytter tilbake igjen innen to år.

Hvis en folkevalgt ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne, kan kommunestyret eller fylkestinget etter søknad frita den folkevalgte for vervet midlertidig eller for resten av valgperioden. Når søknaden vurderes, skal det legges vekt på om grunnlaget for søknaden var kjent på det tidspunktet da den folkevalgte samtykket i å bli valgt. Den som ikke har nådd stemmerettsalderen, har krav på fritak hvis han eller hun søker om det.

En folkevalgt som har fått innvilget midlertidig fritak, har ikke rett til å tre inn igjen i vervet før fritaksperioden er over.

§ 7-10. Opprykk, nyvalg og suppleringsvalg

Hvis medlemmer av kommunestyret, fylkestinget eller direkte valgte kommunedelsutvalg trer endelig ut, og de er valgt ved forholdsvalg, skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerordenen varamedlemmene er valgt. Hvis medlemmer av kommunestyret trer endelig ut, og de er valgt ved flertallsvalg, skal varamedlemmer tre inn i den nummerordenen de er valgt.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren vurderer at den folkevalgte ikke kan ivareta sitt verv uten at det medfører vesentlig ulempe for henne, og anbefaler at søknaden innvilges. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at vara Kristin Evina Øhrn Fredwall innstilles som nytt medlem.

Reglement for rådet for likestilling, inkludering og mangfold i Agder fylkeskommune regulerer valg og sammensetning av rådet hvor syv av medlemmene velges etter forslag fra fylkesomfattende frivillige organisasjoner og foreninger som driver aktivt arbeid for likestilling, inkludering og mangfold. To medlemmer velges blant fylkestingets representanter.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at Kristin Evina Øhrn Fredwall oppnevnes som nytt fast rådsmedlem av rådet for likestilling, inkludering og mangfold.

Kristiansand, 08.10.2025

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør for organisasjon og tannhelse

Orienteringssaker

1/26 Kristiansand kommune - innsigelse til kommuneplanens arealdel 2023 - 2035 - avgjørelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet

Arkivsak-dok.	21/05470-62
Saksbehandler	Frode Amundsen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	10.02.2026	1/26

Følgende tas til orientering:

Vedlagt følger avgjørelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet knyttet til innsigelser til kommuneplanens arealdel for Kristiansand kommune 2023-2035.

Fylkesutvalget fremmet innsigelse til kommuneplanen i møte 14.03.2023.

Fylkeskommunens innsigelser til områdene A1 Lohne, A6 og #7 Lohnelier, A9 Lohnelier (sør) og A5 Sørlandsparken øst er tatt til følge i avgjørelse fra departementet:

- Nye områder for næringsformål A1 Lohne, A9 Lohnelier Sør og A5 Sørlandsparken øst godkjennes ikke.
- Det åpnes ikke for handel innenfor område A6 og #7 Lohnelier.

Vedlegg

Kristiansand kommune - innsigelse til kommuneplanens arealdel 2023 - 2035 - avgjørelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet

2/26 Bompenger E39 - orientering om Statens vegvesens anbefaling til Samferdselsdepartementet

Arkivsak-dok.	21/18011-9
Saksbehandler	Steinar Sørheim

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet	03.02.2026	2/26
2 Fylkesutvalget	10.02.2026	2/26

Følgende tas til orientering:

Vegdirektoratet har i brev datert 22. april 2025 mottatt oppdrag fra Samferdselsdepartementet for å vurdere om det er behov for å fremme et revidert bompengepopplegg på E39 fra Kristiansand vest til Røyskår. Bakgrunnen for oppdraget var blant annet 1-2 års evalueringen som ble gjort av Ferde AS.

Vegdirektoratet har nå gitt sin anbefaling til Samferdselsdepartementet i brev datert 19. desember 2025. De mener at det haster få på plass tiltak som sikrer inntjeningen i prosjektet og hindrer en fremtidig utløsning av den fylkeskommunale garantien. Direktoratet anbefaler derfor at Samferdselsdepartementet ber Nye Veier om å utrede en løsning for sidevegsinnkreving med bruk av omvendt timesregel på strekningen Grautheller–Monan (Storemyr), og forlenging av innkrevingen i eksisterende bomstasjoner til 19 år (med mulighet for å forlenge med ytterligere 5 år), med formål om å fremme revidert bompengesak for Stortinget. Dersom trafikk og inntekter øker kan det vurderes å innføre et passeringstak for å avlaste pendlertrafikken.

I januar 2026 behandlet Stortinget representantforsalg (dokument 8:22 (2025-20236)) om å redusere bompenger på E39 Kristiansand–Mandal. Det resulterte i følgende vedtak: «*Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2026, med forslag til forlenget nedbetalingstid av lånene på prosjektet E39 Mandal–Kristiansand, slik at bompengebelastningen for privatbiler og nyttetransport på strekningen går ned*».

Fylkeskommunedirektøren imøteser nå nasjonal avklaring om hvordan oppdragene blir løst.

Vedlagt følger vegdirektoratets anbefaling.

Kristiansand 14. januar 2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Inger Ann Fidjestøl
konst. fylkesdirektør

**Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet har behandlet saken i møte 03.02.2026
sak 2/26**

Møtebehandling

Det var 10 stemmeberettigede til stede under behandling av saken.

Votering

Saken ble enstemmig tatt til orientering

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet - vedtak

Saken ble tatt til orientering.

Vedlegg

Statens vegvesen: E39 Kristiansand Vest- Røyskår. Kopi av brev sendt til Samferdselsdepartementet, datert 19. 12. 2025

3/26 Justeringsavtaler inngått i 2025

Arkivsak-dok.	24/34870-7
Saksbehandler	Lasse Moen Sørensen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet	03.02.2026	1/26
2 Fylkesutvalget	10.02.2026	3/26

Følgende tas til orientering:

Det er inngått flere justeringsavtaler med utbyggere og kommuner i 2025. Dette bidrar til likere vilkår for utbyggere av infrastruktur på fylkesveg, ettersom avtalene bidrar til at de får refundert mva. fra prosjektene over en tiårsperiode. I tråd med prinsippene vedtatt i fylkestingssak 99/20 og 36/22, legges avtalene frem for hovedutvalg og fylkesutvalg til orientering.

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet har behandlet saken i møte 03.02.2026 sak 1/26

Møtebehandling

Det var 10 stemmeberettigede til stede under behandling av saken.

Votering

Saken ble enstemmig tatt til orientering.

Hovedutvalg for samferdsel og mobilitet - vedtak

Saken ble tatt til orientering.

Vedlegg

Justeringsavtale fv. 3920 Ravnåsvegen, underskrevet
Avtale om overføring av justeringsrett Lande Boligfelt AS_signed
Avtale om overføring av justeringsrett fv. 401 GS mellom B og C signed
Fv. 3820 justeringsavtale GS mellom sentrum og rv 9, underskrevet

Eventuelt